

Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця

Робочий зошит
для самостійної роботи студентів
з анатомії людини
Кафедра анатомії людини

Київ 2015

Під редакцією завідувача кафедри анатомії людини НМУ імені О.О. Богомольця, професора В.Г.Черкасова

Вступ.

Анатомія людини – це наука про форму і будову, походження і розвиток організму людини, його органів та систем. Анатомія передбачає системний опис форми, будови, стану і топографічних взаємовідносин частин і органів тіла з урахуванням їх вікових, статевих і індивідуальних особливостей.

Основним змістом навчання є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність студента. Робочий зошит передбачає активний, творчий принцип засвоєння матеріалу та має забезпечити успішність навчання і оптимізацію системи оцінювання самостійної роботи студента.

Критерії оцінювання

Виконання самостійної роботи є складовою оцінки на практичному занятті.

Правила ведення зошта

Робочий зошит містить опис навчального плану з дисципліни, тематичний план лекцій та практичних занять. Перед початком підготовки до практичного заняття необхідно ознайомитися з питаннями, передбаченими навчальною програмою з дисципліни «Анатомія людини», чітко проаналізувати мету практичного заняття, ознайомитися з основними поняттями, питаннями для теоретичної підготовки, завданнями для самостійного опрацювання теми, списком рекомендованої літератури.

У робочому зошиті містяться формалізовані завдання різного ступеню складності: замальовати літерні позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами; заповнити таблиці необхідними даними або латинськими анатомічними термінами. За умов заповнення кожним студентом таблиць і забарвлення вміщених рисунків посібник перетворюється на цілком оригінальну та індивідуальну роботу, яка має самостійне учбове значення. Посібник дає можливість стандартизовано оцінювати самостійну підготовку студентів, сформованість базового рівня підготовки до кожного наступного практичного заняття, закріплення вмінь та навичок, відображених навчальною програмою з анатомії людини, отриманих на попередніх заняттях. Запропонований робочий зошит передбачає активний, творчий принцип засвоєння матеріалу та має забезпечити успішність навчання і оптимізацію системи оцінювання самостійної роботи студента. Здійснена у посібнику формалізація індивідуальних завдань з анатомії дозволяє зробити оцінку за самостійну роботу студента основною складовою кінцевого результату кожного змістового модуля.

Завдання робочого зошта повністю відповідають структурі, цілям та змісту першого модуля «Опорно-руховий апарат», другого модуля «Спланхнологія. ЦНС. Органи чуття», третього модуля «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба і кінцівок» та відображають всі алгоритми питань кожного практичного заняття. Кожне завдання присвячене найважливішим питанням з курсу дисципліни «Анатомія людини», оцінює здатність студента використовувати отримані фундаментальні знання з анатомії людини для інтерпретації клінічної ситуації, а не згадувати ізольований факт. Анатомічні терміни надані державною мовою та латиною українськомовному посібнику, і відповідно - російською та латиною. Використані в посібнику терміни відповідають Міжнародній анатомічній номенклатурі (Сан-Пауло, 1997) – українському стандарту (Київ, 2001). Завдання, надані в посібнику та опановані студентами протягом самостійної підготовки в подальшому використовуються для поточного контролю рівня підготовки на практичних заняттях, проміжного контролю - на залікових кредитах.

Кінцевий рівень якості навчання кожного студента під час модульного контролю проводиться на ПМК (робочий зошит) та в комп'ютерному класі з використанням універсальної комп'ютерної тестової системи «Test Shell 6.0» (екзаменаційний режим з показом правильності зробленого вибору). В системі відбувається випадкова вибірка 50 ТЗ із тестового файлу. Така система оцінювання дає змогу статистично достовірно оцінювати рівень сформованості вмінь та навичок (висвітлених в робочому зошиті), що визначені в Освітньо-кваліфікаційній характеристиці та відображені навчальною програмою з анатомії людини і враховуються при визначенні модульної оцінки.

Рекомендації з методики самостійної підготовки студентів до занять

Особливості навчання на кафедрі нормальної анатомії обумовлені значним обсягом фактичного матеріалу і великою кількістю латинських термінів на кожне заняття, які повинен опанувати студент. У зв'язку з цим доцільно починати готуватися до заняття за кілька днів.

Методика підготовки до заняття:

- Спочатку прочитати тему заняття за підручником в цілому, щоб мати загальне уявлення про матеріал теми;
- Чітко проаналізувати мету практичного заняття, ознайомитися з основними поняттями, питаннями для теоретичної підготовки, завданнями для самостійного опрацювання теми, списком рекомендованої літератури.
- Під час другого, більш поглибленого читання, зробити **стислий конспект**, який віддзеркалює основний фактичний матеріал теми;
- Вивчити усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття;
- Розглянути на малюнках усі анатомічні структури, які описані в матеріалі теми заняття;
- Сформулювати відповіді на питання з теми заняття,;
- Зробити малюнки або схеми, які допомагають опанувати фактичний матеріал;
- Опрацювати в робочому зошиті тестові завдання формату А.
- В переддень до заняття доцільно в секційному залі розглянути і вивчити на анатомічних препаратах анатомічні структури відповідно до питань, які зазначені в робочому зошиті (**практичні навички**);
- На консультаціях, які проводять викладачі кафедри за графіком, студент може отримати відповіді на складні питання теми;
- Позитивно, якщо студент окремі питання з теми або тему в цілому поглиблено вивчає, використовує комп'ютерні технології;
- Окремі, найбільш складні і незрозумілі для студента питання можна задати викладачу на початку заняття;
- Під час лекції студент обов'язково повинен вести **конспект лекцій**, на підставі якого в подальшому готується до питань з лекційного матеріалу.

На кожне практичне заняття студент повинен мати:

- словник латинських термінів і їх українські еквіваленти за темою заняття;
- конспект лекцій;
- схеми, малюнки, які передбачені в процесі самостійної роботи студента.

Студент, який має пропуски практичних занять, повинен **відпрацювати** їх в конкретні терміни за графіком, який затверджений кафедрою.

Студент, який пропустив лекцію, повинен **написати реферат** за темою лекції.

На відпрацюванні пропущеного заняття студент повинен мати:

- словник латинських термінів і їх українські еквіваленти за темою заняття;
- конспект лекцій;
- схеми, малюнки, які передбачені в процесі самостійної роботи студента.
- стислий конспект, який віддзеркалює основний фактичний матеріал теми;

Протягом відпрацювання студент:

- відповідає черговому викладачу на питання базового та кінцевого рівнів;
- демонструє знання практичних навичок на трупному матеріалі, окремих анатомічних препаратах, черепі, муляжах, таблицях;
- надає відповіді на 10 стандартизованих питань тестового контролю (КРОК-1);
- студент, який пропустив лекцію, повинен **написати реферат** за темою лекції.

Студент, який має пропуски практичних занять, повинен відпрацювати їх в конкретні терміни за графіком, який затверджений кафедрою. У разі пропуску **3 та більше практичних занять** студент повинен надати дозвіл деканату на їх відпрацювання.

**Опис навчального плану
з дисципліни “Анатомія людини” для студентів медичних факультетів**

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них				Рік навчання	Вид контролю
	Всього	Аудиторних		СРС		
		Лекцій	Практичних занять			
	450	30	220	200	1,2	
Кредитів ECTS	14,5					
Модуль 1 Анатомія опорно-рухового апарата Змістових модулів 4	112=3,7 кр.	4	60	48		Поточний контроль Підсумковий модульний контроль
Модуль 2 <u>Спланхнологія.</u> <u>Центральна нервова система і органи чуття.</u> Змістових модулів 8	174 =5,8 кр.	12	78	84		Поточний контроль Підсумковий модульний контроль
Модуль 3_Серце. Судини і нерви голови, ший, тулуба та кінцівок Змістових модулів 5	164=5,5 кр.	14	82	68		Поточний контроль Підсумковий модульний контроль
В тому числі підсумковий контроль засвоєння кожного з модулів	18		9	9		
Тижневе навантаження	I рік навчання-8,25 II рік навчання-5,25					

* 1 кредит ECTS = 30 годин

На вивчення дисципліни відводиться **450** годин **14,5** кредитів ЕКТС

Тематичний план лекцій

№	ТЕМА ЛЕКЦІЇ	Кількість годин
1	Вступ до анатомії. Київська анатомічна школа	2
2	Загальна анатомія опорно-рухового апарату.	2
3	Вступ до спланхнології. Загальна анатомія травної та дихальної систем.	2
4	Загальна анатомія сечової та статевих систем.	2
5	Загальна анатомія органів та утворів імунної та ендокринної систем.	2
6	Вступ до ЦНС. Анатомія похідних ромбоподібного і середнього мозку	2
7	Анатомія похідних переднього мозку	2
8	Анатомія органів чуття.	2
9	Анатомія черепних нервів	2
10	Вступ до серцево-судинної системи. Анатомія серця	2
11	Загальна анатомія артеріальних судин	2
12	Загальна анатомія венозних судин	2
13	Загальна анатомія лімфатичних судин.	2
14	Загальна анатомія периферійної нервової системи.	2
15	Анатомія автономної частини периферійної нервової системи.	2
	Разом	30

Модуль 1 «Анатомія опорно-рухового апарата»

Змістові модулі:

1. Вступ до анатомії.
2. Анатомія кісток скелета.
3. З'єднання кісток скелета.
4. Міологія.

Теми практичних занять

- **Тема 1.** Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні і поперекові хребці.
- **Тема 2.** Крижова кістка, куприк, ребра, груднина.
- **Тема 3.** Лобова, тім'яна, потилична та решітчаста кістки.
- **Тема 4.** Клиноподібна, скронева кістка. Канали скроневої кістки.
- **Тема 5.** Кістки лицевого черепа.
- **Тема 6.** Очна ямка, кісткова носова порожнина. Кісткове піднебіння.
- **Тема 7.** Зовнішня і внутрішня основи черепа. Скронева, підскронева, крилопіднебінна ямки.
- **Тема 8.** Кістки верхньої кінцівки.
- **Тема 9.** Кістки нижньої кінцівки.
- **Тема 10.** З'єднання кісток тулуба. З'єднання кісток черепа.
- **Тема 11.** З'єднання кісток верхньої кінцівки.
- **Тема 12.** З'єднання кісток нижньої кінцівки.
- **Тема 13.** М'язи та фасції спини.
- **Тема 14.** М'язи та фасції грудей. Діафрагма. М'язи та фасції живота. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота
- **Тема 15.** М'язи та фасції голови. Діафрагма.
- **Тема 16.** М'язи та фасції шиї. Топографія шиї.
- **Тема 17.** М'язи верхньої кінцівки. Фасції і топографії верхньої кінцівки.
- **Тема 18.** М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки.
- **Тема 19.** Узагальнення матеріалу модуля 1. Практичні навички з навчального матеріалу модуля 1.
- **Тема 20.** Підсумковий модульний контроль “Анатомія опорно-рухового апарату”.

Тема 1.

Основні сучасні напрями розвитку анатомії – вікова анатомія, порівняльна анатомія, пластична анатомія, антропологія, екологічна анатомія та ін.

Основні методи дослідження в анатомії – візуальне дослідження, антропометричні дослідження, препарування, макро-мікроскопічні дослідження, мікроскопічні дослідження. Сучасні методи дослідження в анатомії: рентгенанатомічні методи, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія (МРТ), ультразвукове дослідження (УЗД), ендоскопія та ін.

Аналіз розвитку анатомії в античні часи, в епоху Відродження, в XVII-XIX ст. Значення робіт Гіппократа, Аристотеля, Галена, Авіценни, Андрія Везалія, Леонардо да Вінчі, В.Гарвея, М.Мальпігі, М.І.Пирогова, та інших. Становлення і розвиток українських анатомічних шкіл. Становлення і розвиток київської анатомічної школи. Внесок М.І. Козлова, О.П.Вальтера, В.О.Беца, М.А.Тихомирова, Ф.А.Стефаніса, М.С.Спірова, І.І.Бобрика у розвиток київської анатомічної школи і значення їх робіт для сучасної анатомії.

Початкові стадії ембріогенезу людини. Зародкові листки: ектодерма, ентодерма, мезодерма, їх похідні.

Загальні дані про скелет. Розвиток кісток (у філогенезі і онтогенезі). Первинні і вторинні кістки. Класифікація кісток. Кістка як орган. Компактна і губчаста кісткові речовини, їх будова. Хімічний склад, фізичні і механічні властивості кістки. Будова трубчастої кістки: її частини. Особливості будови кістки в дитячому, юнацькому, зрілому, літньому і старечому віці. Кістки в рентгенівському зображенні. Вплив спорту і праці на будову кісток. Вплив соціальних факторів і екології на розвиток і будову кісток скелету.

Поняття про Міжнародну анатомічну номенклатуру. Її значення для вивчення анатомії і уніфікації вивчення природничих і клінічних дисциплін. Основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об'єктів, та їх основні характеристики.

Анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) і вісі

(фронтальна, вертикальна, сагітальна), їх характеристика, використання для опису кісток та їх частин.

Кістки скелету: хребці, ребра, груднина. Принцип сегментарності в будові осцевого скелету.

Стислі дані про філо- і онтогенез хребтового стовпа. Загальна характеристика хребтового стовпа. Загальний план будови хребців. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців, крижової кістки, куприкової кістки. Вікові і статеві особливості будови хребців. Загальний план будови хребців. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців,

Тема 2.

Загальний план будови крижової кістки, куприкової кістки. Вікові і статеві особливості будови хребців. Вплив соціальних і екологічних факторів на будову хребців. Вади розвитку хребців. Розвиток ребер і груднини в філо- і онтогенезі. Класифікація ребер. Будова ребер і груднини. Форми мінливості ребер і груднини, варіанти та аномалії розвитку. Вікові і статеві особливості будови груднини. Вплив соціальних і екологічних факторів на будову ребер і груднини.

Тема 3_–7.

Розвиток черепа в філо- і онтогенезі. Мозковий і лицевий відділи черепа. Будова кісток, що утворюють мозковий череп: лобової, потиличної, тім'яної, клиноподібної, скроневої, решітчастої. Будова кісток, що утворюють лицевий череп: нижньої щелепи, верхньої щелепи, виличної, носової, піднебінної, слезової, під'язикової кісток, лемішу, нижньої носової раковини. Склепіння черепа, зовнішня та внутрішня основи черепа. Передня, середня і задня черепні ямки, очна ямка, кісткова носова порожнина, скронева, підскронева, крило-піднебінна ямки. Вікові і статеві особливості будови черепа. Варіанти та аномалії розвитку кісток черепа. Рентгенанатомія черепа.

Тема 8.

Верхня кінцівка: її відділи. Кістки верхньої кінцівки: відділи. Пояс верхньої кінцівки: ключиця, лопатка; їх будова. Вільна частина верхньої кінцівки: плечова кістка, кістки передпліччя і кисті, сесамоподібні кістки; їх будова. Терміни скостеніння кісток верхньої кінцівки. Розвиток кісток верхньої кінцівки в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку кісток верхньої кінцівки.

Тема 9.

Нижня кінцівка: її відділи. Кістки нижньої кінцівки: відділи. Пояс нижньої кінцівки: кульшова кістка; її будова. Частини кульшової кістки, їх будова. Вільна частина нижньої кінцівки: стегнова кістка, кістки гомілки, стопи; їх будова. Терміни скостеніння кісток нижньої кінцівки. Розвиток кісток нижньої кінцівки в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку кісток нижньої кінцівки.

Гомологія кісток верхньої та нижньої кінцівок. Вікові, статеві особливості будови кісток кінцівок. Специфічні риси будови кісток верхньої і нижньої кінцівок, обумовлені процесами антропогенезу. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову кісток верхньої та нижньої кінцівок.

Тема 10.

Розвиток з'єднань між кістками в філо-і онтогенезі. Класифікація з'єднань між кістками. Види синартрозів: волокнисті з'єднання (синдесмози) – мембрани, зв'язки, шви, тім'ячки; хрящові з'єднання (синхондрози) – постійні, тимчасові, гіалінові, волокнисті, симфіз. Діартрози (синовіальні з'єднання, суглоби): визначення, основні ознаки суглоба, їх характеристика. Додаткові компоненти суглобів. Класифікація суглобів за будовою, формою суглобових поверхонь, за функцією. Прості, складні, комплексні і комбіновані суглоби: їх

характеристика. Види рухів і їх аналіз (осі рухів, площини рухів). Одноосьові, двоосьові і багатоосьові суглоби, їх види, характеристика рухів в кожному виді суглоба.

Класифікація з'єднань хребтового стовпа. Синдесмози хребтового стовпа: їх характеристика і будова. Синхондрози хребтового стовпа: їх характеристика і будова. Суглоби хребтового стовпа: серединний атланта-осьовий суглоб, бічний атланта-осьовий суглоб, дуговідросткові суглоби, попереково-крижовий суглоб, крижово-куприковий суглоб: їх будова. Хребтовий стовп в цілому. Вікові, статеві особливості хребта в цілому. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на хребет в цілому.

З'єднання грудної клітки: синдесмози, синхондрози і суглоби (реброво-хребцеві суглоби, реброво-поперечні суглоби, груднинно-реброві суглоби): їх характеристика і будова. Грудна клітка в цілому, її будова. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову грудної клітки в цілому.

З'єднання черепа: класифікація. Синдесмози черепа: шви, їх види і характеристика. Синхондрози черепа: їх види, характеристика, вікові особливості. Суглоби черепа: скронево-нижньощелепний суглоб і атланта-потиличний суглоб: їх будова. Вікові особливості з'єднання черепа: тім'ячки, їх види, будова, терміни скостеніння.

Тема 11.

З'єднання верхньої кінцівки. З'єднання грудного пояса: синдесмози пояса верхньої кінцівки і суглоби пояса верхньої кінцівки (надплечо-ключичний суглоб і груднинно-ключичний суглоб), їх будова. З'єднання вільної верхньої кінцівки: плечовий суглоб, ліктьовий суглоб, з'єднання кісток передпліччя, променево-зап'ястковий суглоб, суглоби кисті.

Тема 12.

З'єднання нижньої кінцівки. З'єднання тазового пояса: синдесмози, лобковий симфіз, крижово-клубовий суглоб. Таз в цілому: його будова, основні розміри. Вікові, статеві, індивідуальні особливості таза. З'єднання вільної нижньої кінцівки: кульшовий суглоб, колінний суглоб, з'єднання кісток гомілки, надп'яtkово-гомілковий суглоб, суглоби стопи. Склепіння стопи.

Рентгенанатомія з'єднань кісток верхніх та нижніх кінцівок. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову з'єднань кісток верхніх та нижніх кінцівок.

Тема 13.

М'язи спини: поверхневі і глибокі, їх характеристика. Грудно-поперекова фасція.

Тема 14.

М'язи грудної клітки: поверхневі і глибокі, їх характеристика. Грудна фасція, внутрішньогрудна фісція.

М'язи живота: м'язи передньої, бічної і задньої стінок живота, їх характеристика. Фасції живота. Біла лінія. Пупкове кільце. Черевний прес. Топографія ділянок живота. Пахвинний канал. Піхва прямого м'язу живота.

Тема 15.

М'язи голови: класифікація. Жувальні м'язи, їх характеристика. М'язи лиця, їх відміна від решта скелетних м'язів. Класифікація м'язів лиця, їх характеристика. Фасції голови. Діафрагма – визначення. Частини діафрагми, отвори, їх вміст, трикутники.

Тема 16.

М'язи шиї: класифікація. Поверхневі, середні і глибокі м'язи шиї, їх характеристика. Фасції шиї: анатомічна класифікація і анатомо-топографічна класифікація. Топографія шиї: ділянки, трикутники, простори.

Тема 17.

М'язи верхньої кінцівки: класифікація. М'язи пояса верхньої кінцівок, їх характеристика. М'язи плеча: класифікація, їх характеристика. М'язи передпліччя: класифікація, їх характеристика. М'язи кисті: класифікація, їх характеристика. Фасції верхньої кінцівки. Пахвова ямка, пахвова порожнина, її топографія, трикутники, чотирибічний і трибічний отвори. Плечо-м'язовий канал. Борозни на передній поверхні плеча. Ліктьова ямка. Борозни на передній поверхні передпліччя. Кістково-фіброзні канали, тримачі м'язів – згиначів, тримачі м'язів-розгиначів. Канали зап'ястка, синовіальні піхви сухожилків м'язів-згиначів. Синовіальні сумки.

Тема 18.

М'язи нижньої кінцівки: класифікація. М'язи пояса нижньої кінцівки: класифікація, їх характеристика. М'язи стегна: класифікація, їх характеристика. М'язи гомілки: класифікація, їх характеристика. М'язи стопи: класифікація, їх характеристика. Фасції нижньої кінцівки. М'язова і судинна затоки, їх топографія і вміст. Стегновий трикутник. Борозни на передній поверхні стегна. Привідний канал. Підколінна ямка. Канали гомілки: гомілково-підколінний канал, верхній та нижній м'язово-гомілкові канали. Борозни підшви стопи. Підшкірний розтвір. Стегновий канал. Тримачі м'язів-розгиначів, тримачі м'язів-згиначів, тримачі малоомілкових м'язів. Синовіальні сумки і синовіальні піхви м'язів нижньої кінцівки. Механізми, що підтримують склепіння стопи: затяжки стопи, пасивні (зв'язки) і активні (м'язи).

Аналіз основних положень і рухів тіла людини (стояння, ходіння, біг, стрибки). Відмінні риси будови рухового апарату людини, набуті у зв'язку із прямоходінням.

Вікові, статеві і індивідуальні особливості скелетних м'язів. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову скелетних м'язів, тулуба і кінцівок.

Тема № 1. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні і поперекові хребці.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Користуватися основними анатомічними термінами, які найчастіше використовуються. 1.2. Демонструвати на скелеті осі і площини. 1.3. Визначати основні функції скелету. 1.4. Класифікувати кістки. 1.5. Визначати загальний план будови кісток. 1.6. Визначати поняття "кістка, як орган", розкривати зміст цього поняття. 1.7. Визначати загальні закономірності будови хребців. 1.8. Визначати і демонструвати хребці шийного, грудного та поперекового відділів. 1.9. Демонструвати і називати характерні особливості будови шийних, грудних та поперекових хребців.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати відділи хребтового стовпа. 2.2. Називати головні функції хребтового стовпа. 2.3. Визначати основні частини хребтового стовпа. 2.4. Демонструвати на скелеті, як змінюються тіла хребців вздовж хребтового стовпа. 2.5. Описувати і демонструвати орієнтацію відростків хребців до площин тіла. 2.6. Демонструвати частини хребця, які утворюють хребцевий отвір. 2.7. Називати і демонструвати характерні ознаки грудних хребців. 2.8. Демонструвати типові і атипові грудні хребці, вкажіть їх номери. 2.9. Демонструвати частини атланта. 2.10. Називати і демонструвати атипові шийні хребці. 2.11. Називати характерні ознаки шийного хребця і демонструвати відросток шийного хребця, який є рудиментом ребра. 2.12. Демонструвати частини хребця, які обмежують міжхребцевий отвір. 2.13. Демонструвати на шийних хребцях структури які мають практичне значення в медицині.	
3. Рекомендована література Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 76-92
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте загальні елементи хребця. 4.2. Назвіть і продемонструйте відростки хребця. 4.3. Назвіть і продемонструйте характерні ознаки типових шийних хребців. 4.4. Пропредемонструйте характерні ознаки атланта і осьового хребців. 4.5. Які з грудних хребців мають повну реберну ямку. 4.6. В якій площині розташований остистий відросток.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 3-13. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 2. Крижова кістка, куприк, ребра, груднина.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Демонструвати крижову кістку, куприк, ребра, груднину. 1.2. Виділяти три види ребер. 1.3. Визначати основні частини ребра. 1.4. Визначати ознаки, які характерні для I, II, XI, XII ребер, тобто для атипових ребер. 1.5. Демонструвати частини крижової кістки, поверхні та утворення на них. 1.6. Визначати, які утворення на крижовій кістці є результатом злиття елементів крижових хребців. 1.7. Демонструвати частини ребра, утворення на його кістковій частині, які характерні для типових ребер, відрізняти ребра праві від лівих 1.8. Виділяти і демонструвати частини груднини та утворення на них.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати частини та описати поверхні крижової кістки. 2.2. Як змінюється будова крижової кістки та куприка в процесі розвитку людини? 2.3. Внаслідок злиття яких структур крижових хребців утворюються гребні на дорзальній поверхні крижової кістки? 2.4. Чим утворені поперечні лінії на тазовій поверхні крижової кістки? 2.5. Описувати, демонструвати будову типового ребра. 2.6. Називати і демонструвати на препараті особливості будови I та II ребер. 2.7. Називати і демонструвати на препараті особливості будови XI і XII ребер. 2.8. Відрізняти на препараті праве ребро від лівого, описати ці ознаки. 2.9. Чому VIII, IX та X ребра називають несправжніми? 2.10. Які борозни є для судин на верхній поверхні I ребра? 2.11. Називати і демонструвати частини груднини. 2.12. Називати і демонструвати на препараті вирізки груднини.	
3. Рекомендована література Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 92-97
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте вушковидні поверхні. 4.2. Назвіть і продемонструйте частини ребра. 4.3. Назвіть і продемонструйте характерні ознаки атипових ребер. 4.4. Чим утворений мис. 4.5. Які частини має груднина. Чим утворений кут груднини.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 12, 14. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях	

Тема № 3.	
Лобова, тім'яна, потилична та решітчаста кістки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Правильно орієнтувати кістки, визначати локалізацію, межі та положення в черепі лобової, тім'яної, потиличної та решітчастої кісток. 1.2. Демонструвати на препараті вказані кістки, їх частини та деталі будови. 1.3 Демонструвати поверхні плоских кісток. 1.4. Визначати, які кістки є повітроносними.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати та демонструвати на черепі лобову кістку та її частини. 2.2. Демонструвати на черепі деталі будови лобової луски, носової та очноямкових частин лобової кістки. 2.3. Називати та демонструвати на черепі тім'яну кістку, її краї та кути. 2.4. Називати та демонструвати на черепі деталі будови зовнішньої та внутрішньої поверхонь тім'яної кістки. 2.5. Називати та демонструвати на черепі потиличну кістку та її частини: будови луски, основної та латеральних частин потиличної кістки. 2.6. Називати і демонструвати основні частини решітчастої кістки. Опишіть та продемонструйте на препараті будову решітчастої кістки, будову решітчастого лабіринту, його сполучення. 2.7. Який канал проходить в основі потиличного виростка. Який канал починається в виростковій ямці? Опишіть їх. 2.8. На яких з чотирьох кісток є борозна сигмоподібної пазухи. Пропредемонструйте їх.	
3. Рекомендована література Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015,	С. 98-100, 102-105.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. На основі яких тканин скостенівають кістки та основи черепа. 4.2. Які з кісток мозкового черепу є парними? 4.3. На яких кістках є борозна верхнього сагітального синуса? 4.4. Назвіть та продемонструйте на кістках борозни синусів. На якій поверхні кісток вони розташовані? 4.5. Вкажіть, які кістки черепа мають луску. 4.6. На якій кістці розташована ямка слъзової залози? 4.7. Які частини лобової кістки приймають участь в утворенні стінок очної ямки? 4.8. Які частини решітчастої та лобової кісток формують стінки носової порожнини? 4.9. Основа мозкового черепа має внутрішню поверхню. Які частини лобової, клиноподібної, потиличної та решітчастої кісток приймають участь в утворенні внутрішньої поверхні основи мозкового черепа? 4.10. Чим відрізняються краї тім'яної кістки. 4.11. В якій частині лобової кістки знаходиться отвір лобової пазухи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 15-17. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях	

Тема № 4. Клиноподібна, скронева кістка. Канали скроневої кістки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Правильно орієнтувати кістки, визначати локалізацію, межі та положення в черепі клиноподібної та скроневої кісток 1.2. Демонструвати на препараті вказані кістки, їх частини та деталі їх будови. 1.3. Інтерпретувати дані щодо розвитку клиноподібної та скроневої кісток. 1.4. Демонструвати положення скроневої кістки у черепі, відрізнити праву кістку від лівої. 1.5. Демонструвати три частини скроневої кістки. Демонструвати краї та поверхні кам'янистої частини. 1.6. Демонструвати місце розташування основи та верхівки кам'янистої частини. 1.7. Визначати поверхні кам'янистої частини та відношення передньої та задньої поверхні до середньої та задньої ямок черепа, демонструвати поверхні лускової частини. 1.8. Називати характер (етапи) розвитку скроневої кістки. 1.9. Показувати отвори, борозни, підвищення, втиснення, ямки, розтвори, відростки скроневої кістки. 1.10. Описувати канал лицевого нерва, сонний і м'язово-трубний канали, сонно-барабанні, соскоподібний та барабанний каналці, каналець барабанної струни. 1.11. Називати стінки барабанної порожнини.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати та демонструвати частини клиноподібної кістки. 2.2. Називати та демонструвати поверхні тіла клиноподібної кістки. 2.3. Називати та демонструвати поверхні великого крила клиноподібної кістки. 2.4. Називати та демонструвати отвори великого крила клиноподібної кістки. 2.5. Називати та демонструвати пластинки крилоподібного відростку клиноподібної кістки. 2.6. Називати і демонструвати основні частини решітчастої кістки. 2.7. Описувати анатомічні утворення на передній поверхні піраміди скроневої кістки. 2.8. Демонструвати анатомічні утворення на задній поверхні піраміди скроневої кістки. 2.9. Які анатомічні утворення знаходяться на нижній поверхні піраміди скроневої кістки. 2.10. Описувати хід каналу лицевого нерва . 2.11. Який каналець починається в кінці лицевого каналу? Опишіть його. 2.12. Описувати сонний канал і сонно-барабанні каналці. 2.13. Описувати соскоподібний і барабанний каналці. 2.14. Які відділи має м'язово-трубний канал. 2.15. Описувати канал лицевого нерва. 2.16. Який каналець починається біля закінчення каналу лицевого нерва? 2.17. Який каналець відкривається в барабанно-соскоподібній щілині? Де він починається? 2.18. Називати і описувати стінки барабанної порожнини.	
3. Рекомендована література Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Паракін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015,	С. 100-102, 105-110.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. На основі яких тканин костеніють кістки покрівлі та основи черепа. 4.2. Назвіть та продемонструйте на кістках борозни синусів. На якій поверхні кісток вони розташовані? 4.3. Які частини клиноподібної кістки формують бічну стінку очної ямки? 4.4. Які частини клиноподібної та потиличної кісток визначаються на зовнішній поверхні основи черепа? 4.5. Назвіть отвори клиноподібної кістки, які відкриваються на зовнішній основі черепа. 4.6. Назвіть і продемонструйте частини скроневої кістки. 4.7. Назвіть та продемонструйте відростки скроневої кістки. 4.8. Пропредемонструйте поверхні та краї піраміди скроневої кістки. 4.9. Назвіть та продемонструйте поверхні луски скроневої кістки. 4.10. Які каналці починаються на задній стінці сонного каналу біля його зовнішнього отвору? 4.11. Який каналець починається в яремній ямці? 4.12. Чим закінчується лицевий канал? 4.13. Який каналець починається у лицевому каналі біля його виходу з шилососкоподібного отвору? 4.14. Де відкривається барабанний каналець? 4.15. Яка стінка барабанної порожнини межує з сонним каналом? Назвіть її. 4.16. Які стінки барабанної порожнини пронизує барабанний каналець?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 15-17. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях	

Тема № 5. Кістки лицевого черепа.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати на препараті та на рентгенограмі місцеположення в черепі верхньої та нижньої щелепи, виличної, носової, піднебінної, під'язикової, слъозової кісток, нижньої носової раковини, леміша. 1.2. Описувати деталі будови верхньої та нижньої щелепи, виличної, носової, піднебінної, під'язикової, слъозової кісток, нижньої носової раковини, леміша. 1.3. Описувати скостеніння кісток лицевого черепа.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати на препараті поверхні та відростки верхньої щелепи. 2.2. Називати і демонструвати на препараті поверхні та відростки нижньої щелепи. 2.3. Описувати і демонструвати на препараті утворення очноямкової поверхні та лобового відростка верхньої щелепи. 2.4. Описувати і демонструвати утворення на передній поверхні та комірковому відростку верхньої щелепи. 2.5. Описувати і демонструвати утворення на скроневій та носовій поверхнях верхньої щелепи, її піднебінний відросток. 2.6. Описувати і демонструвати на препараті піднебінну кістку та її деталі будови. 2.7. Описувати і демонструвати на препараті виличну кістку, її поверхні, отвори. 2.8. Називати і демонструвати частини нижньої щелепи. Опишіть внутрішню поверхню тіла нижньої щелепи. 2.9. Описувати і демонструвати зовнішню поверхню основи нижньої щелепи та її коміркову частину. 2.10. Описувати гілку нижньої щелепи. 2.11. Демонструвати коміркову дугу, зубні комірки, міжкоміркові перегородки, міжкореневі перегородки, коміркові випини.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 110-115.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть парні та непарні кістки лицевого черепа. 4.2. На яких кістках лицевого черепа є велика піднебінна борозна? 4.3. Які кістки лицевого черепа мають лобовий відросток? 4.4. Які кістки лицевого черепа мають носову поверхню? 4.5. Продемонструйте на препараті нижню носову раковину, слъозову кістку, леміш. 4.6. Як називається відросток піднебінної кістки, розташований в місці сходження горизонтальної та перпендикулярної пластинок? 4.7. Який отвір є на скроневій поверхні виличної кістки? 4.8. Назвіть всі ямки нижньої щелепи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 21-24. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях	

Тема № 6. Очна ямка, кісткова носова порожнина. Кісткове піднебіння.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Вивчити стінки очної ямки, кісткової носової порожнини та кісткового піднебіння. 1.2. Знати будову кісткової частини піднебіння. 1.3. Знати вміст очної ямки та її сполучення з анатомічними утворами черепа. 1.4. Вміти відрізнити череп дорослої людини від новонародженого.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і показувати стінки орбіти і отвори через, які вона сполучається із іншими топографічними утворами черепа. 2.2. Називати і показувати стінки носової порожнини. 2.3. Називати і показувати приносні пазухи і їхній зв'язок з носовими ходами. 2.4. Називати і показувати на черепі кісткове піднебіння та зв'язок з іншими топографічними утворами черепа.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 123-129.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Демонструвати частини черепа, описувати їх. 4.2. Демонструвати та описувати окремі кістки черепа. 4.3. Визначати і демонструвати окремі кістки на цілому черепі. 4.4. Визначати всі відділи скелету черепа. 4.5. Знати розвиток кісток черепа.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 22, 25. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 7. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Сконева, підсконева, крилопіднебінна ямки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Частина черепа, його норми, індивідуальні, вікові та статеві особливості. 1.2. Межу між основою черепа та його склепінням, будову та особливості основи черепа, черепні ямки, отвори, канали, будову склепіння черепа. 1.3. Сконеву, підсконеву, крилопіднебінну ямки, їх стінки, межі. 1.4. Лицевий череп, лобну норму черепа. 1.5. Орбіту, її стінки. 1.6. Порожнину носа, її стінки, носові ходи.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати отвори, які видно на зовнішній основі черепа, що вони сполучають? 2.2. Називати, демонструвати та охарактеризувати щілини, які видно на зовнішній основі черепа. 2.3. Називати та демонструвати канали на зовнішній основі черепа. 2.4. Описувати та демонструвати передню черепну ямку, кістки, які її утворюють, та межу з середньою черепною ямкою. 2.5. Описувати та демонструвати рельєф і утворення передньої черепної ямки. 2.6. Описувати та демонструвати частини середньої черепної ямки, кістки, які її утворюють, межу з задньою черепною ямкою. 2.7. Описувати та демонструвати утворення та сполучення середньої черепної ямки. 2.8. Описувати та демонструвати задню черепну ямку, кістки, які її утворюють. 2.9. Демонструвати та описувати підсконеву ямку, її стінки, кістки, які їх утворюють. 2.10. Демонструвати сконеву ямку, її стінки. 2.11. Демонструвати та описувати крило-піднебінну ямку, її стінки і кістки, що їх утворюють. 2.12. Описувати індивідуальні та вікові особливості черепа. 2.13. Описувати статеві особливості черепа. 2.14. Демонструвати орбіту, назвіть її стінки. 2.15. Демонструвати та опишіть вхід, вихід, стінки порожнини носа.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 98-139.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначте та продемонструйте норми черепа. 4.2. Пропредемонструйте та опишіть латеральну норму черепа. 4.3. Визначте та продемонструйте межу між основою черепа та його склепінням. 4.4. Пропредемонструйте зовнішню основу черепа. Назвіть та продемонструйте кістки, які його утворюють. 4.5. Пропредемонструйте внутрішню основу черепа. Які черепні ямки вона має, чим вони обмежені? 4.6. Пропредемонструйте сконеву ямку, її стінки. 4.7. Пропредемонструйте підсконеву ямку, її стінки. 4.8. Пропредемонструйте крилопіднебінну ямку, її стінки. 4.9. Пропредемонструйте орбіту, чим обмежений вхід в орбіту? 4.10. Пропредемонструйте орбіту, її стінки та сполучення. 4.11. Чим обмежений грушоподібний отвір носової порожнини. 4.12. Пропредемонструйте задній носовий отвір (хоана) та чим вона обмежена. 4.13. Пропредемонструйте нижню стінку порожнини носа і назвіть, чим вона утворена. 4.14. Пропредемонструйте спільний носовий хід, назвіть, чим він обмежений.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 26-27, 29. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 8. Кістки верхньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати і демонструвати відділи верхньої кінцівки та кістки, які входять до їх складу. 1.2. Визначати і демонструвати відділи кисті і кістки, які входять до їх складу. 1.3. Визначати і демонструвати частини лопатки, ключиці, плечової, ліктьової та променевої кісток, їх будову, і належність до правої чи лівої кінцівки. 1.4. Називати і демонструвати анатомічні утворення лопатки і ключиці. 1.5. Описувати і демонструвати анатомічні утворення на кістках вільної верхньої кінцівки.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Дайте визначення частин довгої трубчастої кістки. 2.2. Описувати та демонструвати на препараті будову лопатки, ключиці. 2.3. Описувати та демонструвати на препараті деталі будови плечової кістки. 2.4. Називати, демонструвати борозни плечової кістки. 2.5. Описувати та демонструвати на препараті деталі будови ліктьової кістки. 2.6. Описувати та демонструвати на препараті деталі будови променевої кістки. 2.7. Називати і демонструвати відділи кисті. 2.8. Називати і демонструвати зап'ясткові кістки. 2.9. Демонструвати на скелеті п'ясткові кістки, кістки пальців кисті. 2.10. Визначати, що складає тверду основу кисті. 2.11. Називати і демонструвати чим утворена борозна зап'ястка?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 139-149.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Які кістки належать до поясу верхніх кінцівок, а які до вільної верхньої кінцівки? 4.2. Які відділи верхньої кінцівки складають довгі трубчасті кістки? 4.3. Продемонструйте головчасту кістку і визначіть, до якого відділу кисті вона відноситься. 4.4. В якому ряду зап'ястка розміщена півмісяцева кістка? 4.5. Які відділи кисті складають короткі трубчасті кістки? 4.6. В якому ряді зап'ястка розміщується сесамовидна кістка? 4.7. Які суглобові поверхні має плечова кістка?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 30-34. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 9. Кістки нижньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати і демонструвати на скелеті тазову кістку, клубову, лобкову і сідничну кістки, деталі їх будови: види з'єднань між кістками таза, основні розміри великого і малого таза, статеві відмінності і їх значення в акушерській практиці. 1.2. Демонструвати будову стегнової кістки, кісток гомілки та стопи. 1.3. Проводити гомологію між кістками вільної нижньої кінцівки з відповідними кістками вільної верхньої кінцівки. 1.4. Описувати та демонструвати на препараті відділи скелета стопи, а також кістки, що їх утворюють. 1.5. Визначити склепіння стопи і їх функціональне значення.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Демонструвати на скелеті тазову кістку, назвіть і продемонструйте кістки, з яких вона складається. 2.2. Називати і демонструвати частини стегнової кістки. 2.3. Називати відмінності між жіночим та чоловічим тазом. 2.4. Називати і демонструвати стінки та розміри великого і малого таза. 2.5. Називати, яким кісткам на передпліччі відповідають кістки гомілки. 2.6. Описувати великогомілкову та малоомілкову кістки. 2.7. Демонструвати на препараті заплесневі кістки, плесневі кістки та кістки пальців стопи. 2.8. Описувати суглобові поверхні стегнової кістки. 2.9. Називати і демонструвати на препараті структури, які пов'язані з прямоходінням та характеризують стопу людини. 2.10. Демонструвати склепіння стопи і пункти її опори. 2.11. Пояснювати значення склепін'я стопи, чим вони укріплені.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	C.149-159.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Пропредемонструйте на скелеті і назвіть кістки, з яких складається тазова кістка. 4.2. Пропредемонструйте на скелеті великий і малий таз, межу між ними. 4.3. Опишіть розміри жіночого таза, статеві відмінності таза. 4.4. Опишіть будову стегнової кістки. 4.5. Опишіть великогомілкову та малоомілкову кістку. 4.6. Назвіть відділи скелета стопи та продемонструйте їх на препараті. 4.7. Пропредемонструйте на препараті заплесневі кістки, плеснові кістки, та кістки пальців стопи. 4.8. Назвіть і продемонструйте кістки, що утворюють тверду основу стопи. 4.9. Назвіть і продемонструйте на препараті постійні точки опори стопи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 35-38. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 10. Загальна артрологія.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати види з'єднань кісток. 1.2. Демонструвати основні види неперервних з'єднань кісток - синартрозів (синдесмози, синхондрози, синостози). 1.3. Визначати основні ознаки суглобів. 1.4. Демонструвати допоміжні апарати суглобів. 1.5. Класифікувати суглоби за їх будовою, формою суглобових поверхонь, характером рухів. 1.6. Визначати прості, складні, комплексні та комбіновані суглоби, суглоби з однією, двома та багатьма осями руху.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Які основні види з'єднань кісток розвилися в філогенезі? 2.2. Називати та демонструвати на препаратах види синартрозів. 2.3. Називати і демонструвати на препаратах різновиди синдесмозів. 2.4. Називати різновиди швів, продемонструйте їх на препараті. 2.5. Які з'єднання називаються напівсуглобами (геміартрозами)? Дайте їх коротку характеристику, продемонструйте їх на препараті. 2.6. Називати і описувати основні ознаки суглобів. Пропредемонструйте їх на препараті. 2.7. Називати і демонструвати на препаратах додаткові ознаки суглобів, проведіть їх класифікацію по характеру тканини, що утворює їх. 2.8. Дайте класифікацію суглобів (за кількістю суглобових поверхонь, за формою, за осями руху). 2.9. Називати різновиди суглобів. 2.10. До якого виду з'єднань відноситься симфіз? 2.11. Дайте визначення комбінованому суглобу. Наведіть приклад. 2.12. Які види синдесмозів ви знаєте. 2.13. Яким видом з'єднань кріпиться корінь зуба. 2.14. До якого виду з'єднань відноситься міжкісткова мембрана. Наведіть приклад.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С.161-170.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. До якого виду з'єднань відноситься синдесмоз? 4.2. Які бувають синхондрози? 4.3. Скільки осей у виросткового суглоба? 4.4. В які з'єднання з віком переходять синдесмози черепа? 4.5. Які рухи можливі навколо сагітальної, фронтальної та горизонтальної осей? 4.6. В яке з'єднання з віком переходять тимчасові синхондрози? 4.7. Який хрящ покриває суглобові поверхні? 4.8. Що таке комплексний суглоб? Привести приклади. 4.9. Чи може бути суглоб одночасно комплексним і комбінованим? Привести приклади. 4.10. Які допоміжні апарати утворює синовіальна оболонка? 4.11. Назвіть допоміжні хрящові внутрішньосуглобові елементи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 28. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 10. З'єднання кісток тулуба. З'єднання кісток черепа.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати складові елементи кісток тулуба. 1.2. Визначати та демонструвати: - різні форми грудної клітки та зв'язок їх з конституцією людини. - згини хребтового стовпа, та в зв'язку з чим вони формуються. 1.3. Називати рухи хребтового стовпа та ребер. 1.4. Знати будову атлантаосового суглоба. 1.5. Визначати і демонструвати види сполучень кісток черепа: неперервні (синдесмози, синхондрози, синостози) і перервні (скронево-нижньощелепний суглоб, поверхні, місця прикріплення суглобової капсули, додатковий апарат, класифікацію рухів в скронево-нижньощелепному суглобі). 1.6. Описувати і демонструвати з'єднання черепа з атлантом.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати та демонструвати частини хребця, які беруть участь в утворенні з'єднань. 2.2. Називати види з'єднань, які зустрічаються в хребтовому стовпі. 2.3. Називати, демонструвати та охарактеризуйте з'єднання між тілами хребців. 2.4. Називати, демонструвати та охарактеризуйте синдесмози, які зустрічаються в хребтовому стовпі. 2.5. Називати та демонструвати крижово-куприкове з'єднання. 2.6. Демонструвати згини хребтового стовпа та визначіть, з чим пов'язана їх поява в онтогенезі. 2.7. Називати та демонструвати з'єднання ребер. 2.8. Класифікацію видам з'єднань ребер. 2.9. Охарактеризувати з'єднання ребер з хребцями. 2.10. Демонструвати та охарактеризувати з'єднання ребер з грудниною. До яких видів з'єднань вони відносяться? 2.11. Називати форми грудної клітки. 2.12. Називати отвори грудної клітки та їх межі. 2.13. Описувати дугоапофізарні суглоби. 2.14. Визначати частини міжхребцевого диску, їх функціональне значення? 2.15. Описувати будову атлантаосового суглоба. 2.16. Називати види з'єднань кісток черепа. Продемонструйте та опишіть неперервні види з'єднань кісток черепа. 2.17. Які кістки черепа з'єднуються суглобами ? 2.18. Називати і демонструвати на препараті скронево-нижньощелепний суглоб, опишіть особливості будови. 2.19. Називати і демонструвати на препараті зв'язки, які зміцнюють скронево-нижньощелепний суглоб. Визначте, який це суглоб за будовою, формою та які рухи можливі в цьому суглобі. 2.20. Називати і демонструвати атланта-потиличний суглоб, опишіть його будову і прокласифікуйте його (за будовою, формою, осями рухів).	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С.170-185.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть та продемонструйте синдесмози в з'єднаннях тіл хребців. 4.2. Назвіть з'єднання поперечних відростків хребців і відмітьте де вони відсутні. 4.3. Визначіть, в якому відділі найкраще розвинута надостьова зв'язка та як вона називається. 4.4. Назвіть ребро, яке з'єднується з грудниною неперервним з'єднанням, охарактеризуйте його. 4.5. Назвіть та продемонструйте груднинно-ребровий суглоб, в якому знаходиться внутрішньосуглобова зв'язка. 4.6. Назвіть та продемонструйте найбільш рухомі відділи хребтового стовпа. 4.7. Дайте класифікацію атлантаосового суглоба. 4.8. Визначіть, чим зумовлено опускання ребер при видиху. 4.9. Визначте види неперервних з'єднань кісток черепа. 4.10. Якими швами з'єднуються кістки склепіння черепа і лицевого черепа.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 28-29. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 11. З'єднання кісток верхньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати і демонструвати власні зв'язки лопатки. 1.2. Описувати і демонструвати плечовий суглоб, класифікувати його. 1.3. Описувати і демонструвати груднинно-ключичний та надплечово-ключичний суглоби, класифікувати їх за будовою та функцією. Характеризувати рухи в суглобах. 1.4. Демонструвати ліктьовий і променево-зап'ястковий суглоби, описувати їх будову, класифікацію і рухи в них. 1.5. Описувати і демонструвати суглоби кисті, класифікувати їх за формою та функцією.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати та демонструвати утворення та зв'язки груднинно-ключичного суглобу. 2.2. Називати та демонструвати утворення та зв'язки надплечово-ключичного суглобу. 2.3. Демонструвати власні зв'язки лопатки. 2.4. Описувати плечовий суглоб і зв'язки, які його укріплюють. 2.5. Визначати рухи у плечовому суглобі. 2.6. Називати і демонструвати на препараті будову і зв'язки ліктьового суглоба, опишіть рухи в цьому суглобі. 2.7. Демонструвати і описувати променево-зап'ястковий суглоб. Які рухи здійснюються в цьому суглобі. 2.8. Визначати і демонструвати види з'єднання між кістками передпліччя. 2.9. Називати і демонструвати суглоби кисті. 2.10. Якими видами з'єднань кістки передпліччя з'єднуються? Опишіть ці з'єднання.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 185-195.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. До яких видів з'єднань кісток належать власні зв'язки лопатки? 4.2. Яким видом з'єднань з'єднуються довгі трубчасті кістки? 4.3. Яка кістка передпліччя, що утворює ліктьовий суглоб, приймає участь у всіх його рухах? 4.4. В утворенні яких суглобів верхньої кінцівки приймає участь суглобовий диск? 4.5. Перерахуйте двоосові суглоби кисті.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 39-41. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 12. З'єднання кісток нижньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препараті з'єднання між кістками тазу. 1.2. Визначати і демонструвати на препараті кульшовий суглоб, його будову, форму, зв'язковий апарат суглоба і рухи в ньому. 1.3. Визначати і демонструвати на препараті колінний суглоб, його будову, форму, зв'язковий апарат суглоба і рухи в ньому. 1.4. Визначати анатомію з'єднань кісток гомілки та їх рухи. 1.5. Описувати та демонструвати на препаратах надп'яtkово-гомілковий суглоб та з'єднання кісток стопи. 1.6. Визначати поздовжнє і поперечне склепіння стопи, будову і функціональне значення.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати з'єднання кісток таза. 2.2. Описувати і демонструвати на препараті кульшовий суглоб. 2.3. Називати, до якого виду суглобів відноситься колінний суглоб відносно форми суглобових поверхонь. 2.4. Визначати кістки, які утворюють колінний суглоб, а також дайте класифікацію суглоба. 2.5. Називати та демонструвати внутрішньосуглобові та зовнішньосуглобові зв'язки колінного суглоба. 2.6. Проведіть аналіз рухів у колінному суглобі. 2.7. Описувати та моделювати на препараті надп'яtkовогомілковий суглоб. 2.8. Називати і демонструвати на препараті поперечний суглоб заплесна, його практичне значення і ключ цього суглоба. 2.9. Продемонструвати та назвіть утворення капсули колінного суглоба. 2.10. Продемонструвати пазуху та зв'язку заплесна.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 195-217.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Якими видами з'єднань з'єднуються кістки тазу? 4.2. Опишіть і продемонструйте на препараті крижово клубовий суглоб. 4.3. Опишіть і продемонструйте на препараті кульшовий суглоб. 4.4. Опишіть з'єднання між великогомілковою та малогомілковою кістками. 4.5. Назвіть та продемонструйте колінний суглоб: опишіть і продемонструйте суглобові поверхні меніски, місце прикріплення на кістках капсули суглоба, укріплення капсули суглоба, рухи в суглобі. 4.6. Опишіть і продемонструйте на препараті надп'яtkово-гомілковий суглоб. 4.7. Назвіть і продемонструйте на препараті суглоби стопи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 42-44. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 13. М'язи та фасції спини.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Характеризувати м'яз як орган, класифікувати м'язи за формою, будовою і функцією, розуміти важелі м'язів, називати елементи їх допоміжного апарату. 1.2. Демонструвати та описувати особливості анатомічної будови м'язів спини. 1.3. Демонструвати місця початку та прикріплення м'язів спини на скелеті. 1.4. Аналізувати рухи у суглобах спини, та визначати групи м'язів, які на них впливають. 1.5. Класифікувати м'язи спини за походженням. 1.6. Визначати аутохтонні та гетерохтонні м'язи спини.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати, демонструвати на препараті та опишіть поверхневі м'язи спини, які впливають на повертання та приведення верхньої кінцівки. 2.2. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'яз-випрямляч хребта, визначте його відділи. 2.3. Називати, демонструйте на препараті та опишіть м'язи, які приймають участь в обертанні тулуба. 2.4. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи спини, які впливають на нахили і повертання голови. 2.5. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи спини, які прикріплюються на кістках плечового пояса і плеча. 2.6. Між якими м'язами розташований глибокий листок грудопоперекової фасції спини? Продемонструйте ці м'язи. 2.7. Які м'язи спини розширюють грудну клітку? 2.8. Називати, демонструвати на препараті аутохтонні м'язи спини. Визначте їх функцію. 2.9. Називати, демонструвати на препараті та опишіть гетерохтонні м'язи спини. 2.10. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'яз що перемістився з голови на тулуб. 2.11. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи спини, що підіймають лопатку.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 219-244.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Дайте топографічну класифікацію м'язів спини. 4.2. Дайте ембріологічну класифікацію поверхневих і глибоких м'язів спини. 4.3. Визначте трункопетаальні і трункофугальні м'язи. Продемонструйте їх. 4.4. Визначте фасції спини. 4.5. Назвіть м'язи спини, що здійснюють розгинання та обертання хребта. Продемонструйте їх. 4.6. Назвіть і продемонструйте м'язи спини, які здійснюють розгинання та обертання голови. 4.7. До яких м'язів за походженням відноситься трапецієвидний м'яз?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 45-47. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 14. М'язи та фасції грудей. Діафрагма. М'язи та фасції живота. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Характеризувати м'яз як орган, класифікувати м'язи за формою, будовою і функцією, розуміти важелі м'язів, називати елементи їх допоміжного апарату. 1.2. Визначати розвиток м'язів грудей. 1.3. Класифікувати м'язи грудної клітки. 1.4. Демонструвати місця початку та прикріплення м'язів грудної клітки на скелеті. 1.5. Називати, демонструвати на препараті частини, отвори трикутники діафрагми, визначати їх функцію. 1.6. Характеризувати м'яз як орган, класифікувати м'язи за формою, будовою і функцією, розуміти важелі м'язів, називати елементи їх допоміжного апарату. 1.7. Визначати розвиток м'язи живота. 1.8. Класифікувати м'язи живота. 1.9. Демонструвати місця початку та прикріплення м'язи живота на скелеті. 1.10. Визначати топографо-анатомічні особливості передньої стінки живота. 1.11. Знати будову пахвинного каналу, піхви прямого м'язу живота.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати, демонструвати на препараті м'язи грудної клітки, які мають відношення до верхньої кінцівки. 2.2. Називати, демонструвати на препараті аутохтонні м'язи грудної клітки. Визначте їх функцію. 2.3. Називати, демонструвати на препараті, чим утворені стінки пахвинного каналу. 2.4. Визначати, демонструвати на препараті та опишіть, які м'язові частини розрізняють у діафрагмі. 2.5. Продемонструвати на муляжі слабкі місця, які розрізняють у діафрагмі. 2.6. Називати, демонструвати на препараті, які отвори розміщені у м'язовій та сухожильній частинах діафрагми. 2.7. Яка особливість розташування отворів для органів, що проходять через діафрагму? 2.8. Визначати функціональне значення діафрагми. 2.9. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи живота, які утворюють передню стінку черевної порожнини. 2.10. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи живота, що утворюють бокову стінку черевної порожнини. 2.11. Називати, чим утворене зовнішнє кільце пахвинного каналу, продемонструйте його на препараті. 2.12. Називати, чим утворене внутрішнє кільце пахвинного каналу, продемонструйте його на препараті. 2.13. Називати, демонструвати на препараті, чим утворені стінки пахвинного каналу. 2.14. Визначте і продемонструйте на препараті, чим покрита задня стінка прямого м'язу нижче дугоподібної лінії. 2.15. Називати вміст пахвинного каналу у чоловіків і жінок. 2.16. Називати і продемонструвати на препараті умовні лінії для ділення живота на ділянки. 2.17. Біла лінія живота і пупкове, їх практичне значення в хірургії.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 244-261.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Дайте топографічну та ембріологічну класифікацію м'язів грудної клітки. 4.2. Продемонструйте гетерохтонні та аутохтонні м'язи грудної клітки. 4.3. Назвіть фасції грудної клітки. 4.4. Визначте і продемонструйте м'язові частини діафрагми, її отвори. 4.5. Дайте топографічну класифікацію м'язів живота. 4.6. Продемонструйте м'язи живота. 4.7. Визначте походження пахвинної зв'язки. Продемонструйте її. 4.8. Визначте особливості будови піхви прямого м'язу вище дугоподібної лінії. 4.9. Визначте особливості будови піхви прямого м'язу нижче дугоподібної лінії. 4.10. Назвіть стінки пахвинного каналу і продемонструйте їх.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С.48-49. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 15. М'язи та фасції голови.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Проводити аналіз рухів у суглобах голови. Визначати м'язи, які на них впливають. 1.2. Визначати м'язів голови. 1.3. Класифікувати м'язи голови. 1.4. Називати і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення жувальних м'язів. Визначити їх функцію. 1.5. Називати і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення мимічних м'язів, визначити їх функцію.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати, демонструвати на препараті жувальні м'язи. 2.2. Називати, демонструвати та опишіть м'язи, які починаються від кісток основи черепа. 2.3. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи, які підіймають опущену нижню щелепу. 2.4. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'яз, який забезпечує рух нижньої щелепи назад. 2.5. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'язи, які висувають нижню щелепу назад. 2.6. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'язи, які підіймають верхню губу, крило носа і кут рота. 2.7. Прогнозувати на препараті і опишіть щічний м'яз. Визначити його функцію. 2.8. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть фасції голови. 2.9. З яких частин складається м'яз, який закриває рот і витягує губи в перед? Прогнозуйте його на препараті і опишіть. 2.10. Називати, продемонструвати на препараті м'язи, дія яких створює на обличчя посмішку.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 267-278.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Прогнозуйте на препараті потиличної і скроневої кісток, нижньої щелепи анатомічні утвори, до яких прикріплюються м'язи шиї. 4.2. Назвіть та опишіть м'яз, окремі частини якого прикріплюються до диска скронево-нижньощелепного суглоба. Визначити його функцію. 4.3. Назвіть жувальні м'язи та утворення нижньої щелепи, до яких вони прикріплюються. 4.4. Мимічні м'язи на обличчі не вкриті фасціями. Назвіть м'яз, що є виключенням з цього правила.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 51-52. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 16. М'язи та фасції шиї. Топографія шиї.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Знати топографічну та ембріологічну класифікацію м'язів шиї. 1.2. Визначати і демонструвати на препараті глибокі м'язи шиї. 1.3. Називати і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення глибоких м'язів шиї. Визначати їх функції. 1.4. Класифікувати фасції шиї по (PNA). 1.5. Класифікувати фасції шиї по Шевкуненко. 1.6. Називати і демонструвати на препаратах фасції шиї та міжфасціальні простори. Знати шляхи відтоку гною при запаленнях.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Дайте ембріологічну класифікацію м'язів шиї. 2.2. Дайте топографічну класифікацію м'язів шиї. 2.3. Визначати особливості розвитку двочеревцевого м'язу. 2.4. Називати, продемонструвати на препараті м'яз, який нахилиє голову назад. До якої групи м'язів шиї він належить? 2.6. Називати, продемонструвати на препараті трикутники шиї, в утворенні яких приймає участь грудинно-ключично-соскоподібний м'яз. 2.7. Називати, складовою частиною якого трикутника є язиковий трикутник, чим він обмежений, що в ньому проходить? Пропридемонструйте його. 2.8. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'язи шиї, які згинають голову вперед. 2.9. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'яз, який згинає голову вбік. 2.10. Пропридемонструвати на препараті та опишіть поверхневу пластинку шийної фасції. 2.11. Пропридемонструвати на препараті та опишіть передтрахейну пластинку шийної фасції. 2.12. Пропридемонструвати на препараті та опишіть передхребтову пластинку шийної фасції. Куди вона продовжується?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 278-289.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Пропридемонструйте на препараті потиличної і скроневої кісток, нижньої щелепи анатомічні утвори, до яких прикріплюються м'язи шиї. 4.2. Назвіть жувальні м'язи та утворення нижньої щелепи, до яких вони прикріплюються. 4.3. Знати будову, розташування і зв'язки під'язикової кістки. 4.4. Визначати глибокі м'язи шиї. Пропридемонструвати їх. 4.5. Назвіть, продемонструйте на препараті та опишіть м'язи, які піднімають верхні ребра. 4.6. Визначте класифікацію фасцій шиї по (PNA). 4.7. Визначте класифікацію фасцій шиї по Шевкуненко. 4.8. Як утворена біла лінія шиї? 4.9. Визначте міжфасціальні простори шиї, опишіть їх значення в практичній медицині. 4.10. Визначте і продемонструйте трикутники шиї, їх практичне значення.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С.53-54. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 17.

М'язи верхньої кінцівки.

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Класифікувати м'язи плечового поясу та плеча за топографічними та ембріологічними ознаками.
- 1.2. Визначати та демонструвати на препараті м'язи дорзальної та вентральної груп плечового поясу.
- 1.3. Визначати та демонструвати на препараті м'язи передньої та задньої груп плеча.
- 1.4. Визначати та демонструвати хід, а також місця початку, прикріплення окремих м'язів на утвореннях кісток.
- 1.5. Визначати функції кожного окремого м'язу відповідних груп.
- 1.6. Демонструвати м'язи, що приводять до руху плечовий та ліктьовий суглоби.
- 1.7. Визначати і демонструвати м'язи передпліччя: передню групу - м'язи згиначі, привертачі; задню групу - м'язи розгиначі і відвертачі.
- 1.8. Демонструвати і називати місця початку і прикріплення м'язів та хід м'язів передньої і задньої груп передпліччя та визначати функцію кожного м'язу.
- 1.9. Назвати та демонструвати м'язи передпліччя, які відводять, згинають та розгинають великий палець кисті. Їх початок, прикріплення.
- 1.10. Визначати і демонструвати на препараті механізми руху у ліктьовому, променево-зап'ястковому, зап'ястково-п'ясткових, п'ястково-фалангових суглобах під впливом м'язів передпліччя.
- 1.11. Визначати та демонструвати групи м'язів кисті: м'язи підвищення великого пальця, мізинця та долонної западини.
- 1.12. Визначати, які м'язи кисті досягають найбільшого розвитку у людини, чому людина володіє властивістю протиставляти великий палець і мізинець.
- 1.13. Демонструвати і описувати кістково-фіброзні канали та піхви для розгиначів передпліччя і канали та піхви для згиначів у ділянці променево-зап'ясткового каналу.
- 1.14. Демонструвати і описувати на препараті стінки пахвової западини; трикутники на її передній стінці; отвори на задній стінці (чотиристоронній, тристоронній).
- 1.15. Демонструвати і описувати м'язово-плечовий канал і його вміст, присередню і бічну борозни плеча і передпліччя (променево, серединну і ліктьову).

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Визначте, які м'язи приймають участь у відведенні верхньої кінцівки. Опишіть їх.
- 2.2. Визначте, які м'язи приймають участь у приведенні верхньої кінцівки. Опишіть їх.
- 2.3. Визначте, які м'язи приймають участь у згинанні плечового суглоба. Опишіть їх.
- 2.4. Визначте, які м'язи виконують розгинання плечового суглоба. Опишіть їх.
- 2.5. Які м'язи виконують обертання у плечовому суглобі? Продемонструйте їх.
- 2.6. Які м'язи плеча виконують згинання у ліктьовому суглобі? Продемонструйте їх.
- 2.7. Які м'язи плеча виконують розгинання у ліктьовому суглобі? Продемонструйте їх.
- 2.8. Називати м'язи, які виконують відведення руки до горизонтального та вище горизонтального рівня. Опишіть їх.
- 2.9. Описувати та продемонструвати на препараті топографію м'язів передпліччя.
- 2.10. Описувати та продемонструвати на препараті початок, хід та місце прикріплення м'язів поверхнього шару передньої групи м'язів передпліччя.
- 2.11. Описувати та продемонструвати на препараті початок, хід та місце прикріплення м'язів глибокого шару передньої групи м'язів передпліччя.
- 2.12. Продемонструвати та описувати поверхневий шар задньої групи м'язів передпліччя.
- 2.13. Продемонструвати та описувати глибокий шар задньої групи м'язів передпліччя.
- 2.14. Продемонструвати та пояснювати утворення сухожилкової щілини. Що через неї проходить на долонній поверхні?
- 2.15. Які м'язи впливають на рухи променевої кістки? Продемонструйте їх.
- 2.16. Які м'язи приводять в рух великий палець, на які суглоби великого пальця вони впливають? Продемонструйте їх.
- 2.17. Описувати та продемонструвати м'язи, що приводять в рух кисть у цілому.
- 2.18. Описувати і продемонструвати м'язи, що впливають на згинання в ліктьовому суглобі.
- 2.19. Описувати і продемонструвати м'язи, що впливають на рухи у променево-зап'ястковому суглобі.
- 2.20. Продемонструвати та пояснювати утворення сухожилкової щілини. Що через неї проходить на долонній поверхні?
- 2.21. Які м'язи впливають на рухи променевої кістки? Продемонструйте їх.
- 2.22. Які м'язи приводять в рух великий палець, на які суглоби великого пальця вони впливають? Продемонструйте їх.
- 2.23. Описувати та продемонструвати м'язи, що приводять в рух кисть у цілому.
- 2.24. Описувати і демонструвати м'язи, що впливають на згинання в ліктьовому суглобі.
- 2.25. Описувати і демонструвати м'язи, що впливають на рухи у променево-зап'ястковому суглобі.

2.26. Називати, демонструвати на препараті та опишіть м'язи кисті, які відводять всі пальці від середнього.	
2.27. Називати, продемонструвати на препараті та опишіть м'язи, які приводять всі пальці до середнього.	
3. Рекомендована література.	
Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 289-316.
4. Питання для теоретичного опрацювання.	
4.1. Визначте ембріологічну класифікацію м'язів плечового пояса.	
4.2. Опишіть класифікацію м'язів передпліччя.	
4.3. Визначте м'язи передньої групи передпліччя, що впливають на згинання кисті.	
4.4. Назвіть і продемонструйте м'язи передньої групи, що впливають на згинання пальців кисті.	
4.5. Назвіть і продемонструйте м'язи задньої групи, що впливають на розгинання кисті.	
4.6. Назвіть і продемонструйте м'язи, що впливають на розгинання пальців кисті.	
4.7. Який із згиначів пальців впливає на згинання дистальної фаланги пальців?	
4.8. Який пронатор передпліччя є головним, а який допоміжним?	
4.9. Назвіть і продемонструйте на препараті групи м'язів кисті.	
4.10. Назвіть і продемонструйте на препараті м'язи підвищення великого пальця (група тенара).	
4.11. Назвіть і продемонструйте на препараті м'язи підвищення середньої групи (мезотенара).	
4.12. Назвіть і продемонструйте на препараті м'язи підвищення мізинця (гіпотенара).	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми:	
5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 55-60.	
5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 17. Фасції і топографії верхньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати та демонструвати фасції у ділянках плеча, передпліччя і кисті, тримачі згиначів та розгиначів пальців. 1.2. Відпрепарувати і показати м'язи і фасції поясу верхньої кінцівки; 1.3. Промацувати м'язи, що утворюють рельєф плечової ділянки; 1.4. Відпрепарувати і показати м'язи і фасції плеча; 1.5. Відпрепарувати і показати пахову ямку; 1.6. Провести аналіз рухів у плечовому суглобі з вказанням м'язів, які приймають участь у цих рухах.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Топографія передньої ділянки плеча. 2.2. Топографія задньої ділянки плеча. 2.3. Пахова ямка і пахова порожнина, анатомічна характеристика. 2.4. Пахова порожнина, будова стінок. 2.5. Вміст пахової порожнини. 2.6. Анатомічні утворення передньої стінки пахової порожнини, характеристика. 2.7. Анатомічні утворення задньої стінки пахової порожнини, характеристика. 2.8. Аналіз рухів у плечовому суглобі з врахуванням м'язів, які діють на нього. 2.9. Фасції плечового пояса і плеча: їх хід, міжм'язові перетинки. 2.10. Фасції передпліччя і кисті: їх хід, листки, міжм'язові перетинки, піхви для м'язів, долонний апоневроз. 2.11. Топографія пахової порожнини, її межі, стінки. 2.12. Трьох- та чотирьохсторонні отвори задньої стінки пахової порожнини. 2.13. Трикутники в ділянці передньої стінки пахової порожнини. 2.14. Топографія м'язів плеча (канал променевого нерва, медіальна і латеральна борозни двоголового м'яза плеча). 2.15. Ліктьова ямка, міжм'язові борозни в ділянці ліктьового суглоба. 2.16. Міжм'язові борозни передпліччя 2.17. Називати, демонструвати та опишіть фасції верхньої кінцівки. 2.18. Називати, описувати і демонструвати на препараті тримач згиначів і кістково-фіброзні канали з їх вмістом. 2.19. Називати і демонструвати стінки піхової порожнини, чим вони утворені? 2.20. Називати і демонструвати трикутники на передній стінці пахової порожнини. Чим вони обмежені? 2.21. Чим відрізняється пахова ямка від пахової порожнини	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 289-316.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначте топографічну класифікацію м'язів плеча, їх походження. 4.2. Вивчіть фасції поясу верхньої кінцівки, плеча. 4.3. Будова пахової ямки і пахової порожнини. 4.4. Анатомічні утворення передньої стінки пахової ямки. 4.5. Утворення задньої стінки пахової ямки: трьохсторонній і чотирьохсторонній отвори. 4.6. Проаналізуйте рухи у плечовому суглобі з врахуванням м'язів, які діють на нього. 4.7. Назвіть борозни передньої ділянки передпліччя. 4.8. Назвіть волокнисті піхви під тримачем згиначів. 4.9. Назвіть волокнисті піхви під тримачем розгиначів. 4.10. Визначте і продемонструйте стінки пахової порожнини. 4.11. Назвіть і продемонструйте трикутники на передній стінці пахової порожнини. 4.12. Назвіть і продемонструйте отвори на задній стінці пахової порожнини. 4.13. Чим утворений плечо-м'язовий канал? Продемонструйте його. 4.14. Чим обмежена ліктьова ямка? Продемонструйте її.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 55-60. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 18. М'язи нижньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення м'язів нижньої кінцівки. Визначати функції цих м'язів в залежності від місця початку і прикріплення. 1.2. Визначати і демонструвати на препаратах серед м'язів таза, м'язи передньої і задньої груп . 1.3. Визначати і демонструвати на препараті м'язи передньої, задньої та медіальної груп стегна. 1.4. Називати і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення м'язів стегна. Визначати функції цих м'язів в залежності від місця початку і прикріплення. 1.5. Проводити аналіз рухів в кульшовому та колінному суглобах у відповідності до функціональної характеристики м'язів таза і стегна. 1.6. Визначати і демонструвати на препараті м'язи передньої, задньої, бічної груп гомілки. 1.7. Давати назву і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення м'язів гомілки. Визначати функцію цих м'язів відповідно до місця початку і прикріплення. 1.8. Визначати і демонструвати на препараті м'язи тилу ступні та підосви, а серед останніх - внутрішні (медіальні), середні і зовнішні (латеральні). 1.9. Давати назву і демонструвати на препараті місця початку і прикріплення м'язів стопи. Визначати функцію цих м'язів в залежності від місця початку і прикріплення. 1.10. Проводити аналіз рухів в колінному, надп'яtkово-гомілковому суглобах і суглобах стопи у відповідності до функції м'язів гомілки і стопи.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати, демонструвати і описувати на препараті м'язи передньої групи таза. 2.2. Продемонструвати на препараті м'язи задньої групи таза та опишіть їх 2.3. Продемонструвати на препараті та опишіть м'язи передньої групи стегна. 2.4. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи задньої групи стегна. 2.5. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи медіальної групи стегна. 2.6. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи-згиначі стегна. 2.7. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи-розгиначі стегна. 2.8. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи, які супінують стегно. 2.9. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи, які пронують стегно. 2.10. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи, які приводять стегно. 2.11. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи стегна – розгиначі гомілки. 2.12. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи стегна, які згинають та пронують гомілку. 2.13. Описувати та демонструвати на препараті м'язи передньої групи гомілки. 2.14. Описувати та демонструвати на препараті м'язи задньої групи гомілки. 2.15. Описувати та демонструвати на препараті м'язи бічної групи гомілки. 2.16. Описувати та демонструвати на препараті м'язи тилу стопи. 2.17. Називати і демонструвати на препараті м'язи підосви.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Паракін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 316-350.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Дайте топографічну класифікацію м'язів таза. Продемонструйте ці м'язи. 4.2. Назвіть, на які групи за функцією поділяються м'язи таза. Продемонструйте ці м'язи. 4.3. Назвіть з яких м'язів складається клубово-поперековий м'яз. Де вони починаються і де вони прикріплюються? Продемонструйте їх. 4.4. Назвіть м'язи, які проходять крізь великий та малий сідничний отвори. Продемонструйте їх. 4.5. Назвіть, на які групи поділяються м'язи стегна. Продемонструйте їх. 4.6. Назвіть, яка з голівок чотирьохголового м'яза стегна є двосуглобовою і на які суглоби вона діє. Продемонструйте її. 4.7. Назвіть різницю в функції трьох м'язів задньої групи стегна. 4.8. Назвіть, на які групи поділяються м'язи гомілки, дайте їх функціональну характеристику за групами та продемонструйте їх. 4.9. Назвіть і опишіть м'язи гомілки, які її згинають. Продемонструйте їх. 4.10. Назвіть і опишіть м'яз гомілки, який її пронус. Продемонструйте його. 4.11. Назвіть і опишіть м'яз гомілки, який її супінує. Продемонструйте його. 4.12. Назвіть і опишіть м'язи гомілки, які згинають стопу. Продемонструйте їх. 4.13. Назвіть, на які групи топографічно поділяються м'язи гомілки і дайте їх функціональну характеристику. Продемонструйте їх. 4.14. Назвіть, на які групи поділяються м'язи стопи. Продемонструйте їх. 4.15. Назвіть м'язи з кожної групи на гомілці, що мають точку прикріплення на присередній клиноподібній	

кістці. Продemonструйте їх. 4.16. Який з м'язів бічної групи укріплює поперечне склепіння стопи? Продemonструйте його. 4.17. Назвіть і продemonструйте, з яких м'язів складається трьохголовий м'яз гомілки. Де починаються його частини і де прикріплюється їх загальний сухожилок? 4.18. Чим зумовлена різниця в функції підошовових та тильних міжкісткових м'язів стопи? 4.19. Назвіть м'язи, що підтримують повздожне склепіння стопи.
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 61-68. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 18. Фасції і топографія нижньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Класифікувати фасції нижньої кінцівки. Визначати та демонструвати їх на препараті. 1.2. Називати і демонструвати на препараті нижньої кінцівки місце знаходження фіброзних і кістково-фіброзних каналів, знати їх вміст. 1.3. Визначати і демонструвати на препараті нижньої кінцівки отвори, борозни, трикутники, ямки, лакуни. Називати межі цих утворень і їх вміст	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати, демонструвати і описувати на препараті м'язи передньої групи таза. 2.2. Демонструвати на препараті м'язи задньої групи таза та назвіть її. 2.3. Продемонструвати та описувати на препараті м'язи передньої групи стегна. 2.4. Називати, продемонструвати та описувати на препараті м'язи задньої групи стегна. 2.5. Називати, продемонструвати та описувати на препараті м'язи медіальної групи стегна. Називати, продемонструвати та описувати на препараті м'язи-згиначі стегна. 2.6. Називати, продемонструвати та описувати на препараті м'язи-розгиначі стегна. 2.7. Називати, демонструвати та описувати на препараті м'язи, які супінують стегно. 2.8. Називати, демонструвати та опишіть на препараті м'язи, які пронують стегно. 2.9. Описувати та демонструвати на препараті м'язи тилу стопи. 2.10. Називати і демонструвати на препараті м'язи підшви. 2.11. Продемонструвати на препараті та опишіть фасції нижньої кінцівки. 2.12. Продемонструвати на препараті та назвіть топографічні утворення поверхневого листка широкої фасції стегна. 2.13. Продемонструвати на препараті та назвіть листки і похідні фасції гомілки. 2.14. Продемонструвати на препараті та назвіть похідні фасції стопи. 2.15. Продемонструвати на препараті над грушоподібний та під грушоподібний отвори. Чим вони обмежені? 2.16. Продемонструвати на препараті м'язову лакуну. Чим вона обмежена? 2.17. Демонструвати на препараті судинну лакуну. Чим вона обмежена? 2.18. Демонструйте борозни, трикутники і ямки на передній поверхні стегна, назвіть їх межі. 2.19. Яке топографічне утворення є продовженням передньої стегнової борозни? Продемонструйте його. 2.20. Демонструвати хід стегнового каналу і назвіть його стінки. 2.21. Демонструвати на препараті і називати стінки та отвори привідного каналу. 2.22. Демонструвати на препараті і називати стінки та отвори гомілково-підколінного каналу. 2.23. Демонструвати на препараті і називати стінки верхнього та нижнього м'язово-малогомілкових каналів	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том перший. Видання четверте, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	C. 316-350.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Дайте топографічну класифікацію м'язів тазу. Продемонструйте ці м'язи. 4.2. Назвіть, на які групи за функцією поділяються м'язи таза. Продемонструйте ці м'язи. 4.3. Назвіть з яких м'язів складається клубово-поперековий м'яз. Де вони починаються і де вони прикріплюються? Продемонструйте їх. 4.4. Назвіть м'язи, які проходять крізь великий та малий сідничний отвори. Продемонструйте їх. 4.5. Назвіть, на які групи поділяються м'язи стегна. Продемонструйте їх. 4.6. Назвіть, яка з голівок чотирьохголового м'яза стегна є двосуглобовою і на які суглоби вона діє. Продемонструйте її. 4.7. Назвіть різницю в функції трьох м'язів задньої групи стегна. 4.8. Назвіть, на які групи поділяються м'язи гомілки, дайте їх функціональну характеристику за групами та продемонструйте їх. 4.9. Назвіть і опишіть м'язи гомілки, які її згинають. Продемонструйте їх. 4.10. Назвіть і опишіть м'яз гомілки, який її пронує. Продемонструйте його. 4.11. Назвіть і опишіть м'яз гомілки, який її супінує. Продемонструйте його. 4.12. Назвіть і опишіть м'язи гомілки, які згинають стопу. Продемонструйте їх. 4.13. Назвіть, на які групи топографічно поділяються м'язи гомілки і дайте їх функціональну характеристику. Продемонструйте їх. 4.14. Назвіть, на які групи поділяються м'язи стопи. Продемонструйте їх. 4.15. Назвіть м'язи з кожної групи на гомілці, що мають точку прикріплення на присередній клиноподібній кістці. Продемонструйте їх. 4.16. Який з м'язів бічної групи укріплює поперечне склепіння стопи? Продемонструйте його. 4.17. Назвіть і продемонструйте, з яких м'язів складається трьохголовий м'яз гомілки. Де починаються його частини і де прикріплюється їх загальний сухожилок?	

- 4.18. Чим зумовлена різниця в функції підошовних та тильних міжкісткових м'язів стопи?
- 4.19. Назвіть м'язи, що підтримують повздовжнє склепіння стопи.
- 4.20. Перерахуйте і продемонструйте фасції нижньої кінцівки.
- 4.21. Назвіть похідні широкої фасції стегна.
- 4.22. Назвіть утримувачі м'язів гомілки, відповідно функціональному значенню м'язів.
- 4.23. В якому фіброзному каналі під утримувачем розгиначів проходить сухожилок переднього великогомілкового м'яза?
- 4.24. Чим з латерального боку обмежене внутрішнє кільце стегового каналу?
- 4.25. Назвіть канал, по якому судини, які проходять в судинній лакуні, а потім в передній борозні стегна, досягають підколінної ямки. Пропридемонструйте цей канал та його стінки.
- 4.26. Через який отвір виходять судини на передню поверхню гомілки?
- 4.27. Якими м'язами обмежені верхній та нижній м'язово-малогомілкові канали? Пропридемонструйте їх стінки.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 1. С. 61-68.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Питання до підсумкового модульного контролю Модуля 1
«АНАТОМІЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТА»

1. Основні осі і площини тіла людини.
2. Визначення скелета ; основні функції скелета.
3. Основні стадії розвитку скелета в онтогенезі.
4. Кістка як орган.
5. Класифікація кісток. Основні етапи розвитку кісток.
6. Загальний план будови хребців: описати і 7. продемонструвати на препаратах..
8. Особливості будови шийних, грудних і поперекових хребців: назвати і продемонструвати на препаратах.
9. Будова крижової кістки і куприка: описати і продемонструвати на препаратах.
10. Хребтовий стовп в цілому. Відділи хребтового стовпа: назвати і продемонструвати на препаратах.
11. Класифікація ребер. Будова I-XII ребер: описати і продемонструвати на препаратах.
12. Будова груднини: описати і продемонструвати на препараті.
13. Грудна клітка в цілому: описати і продемонструвати на препараті.
14. Відділи черепа: назвати і продемонструвати на препараті.
15. Норми /положення/ черепа, які використовуються при його вивченні в антропології і медицині: назвати і продемонструвати.
16. Мозковий череп: кістки які його утворюють; назвати і продемонструвати на препараті. Особливості розвитку кісток мозкового черепа.
17. Мозковий череп: частини, назвати і продемонструвати на препараті кістки, які утворюють склепіння і основу черепа.
18. Потилична кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
20. Лобова кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
21. Тім'яна кістка: поверхні, краї, кути; назвати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
22. Визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
23. Решітчаста кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
24. Клиноподібна кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
25. Сконева кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
26. Канали скроневої кістки: описати і продемонструвати хід каналу лицевого нерва і його відгалуження; хід сонного каналу і його відгалуження; хід м'язово-трубного каналу і його півканалів; хід барабанного і соскоподібного каналів.
27. Лицевий череп: кістки які його утворюють; назвати і продемонструвати на препараті. Особливості розвитку кісток лицевого черепа.
28. Верхня щелепа: частини, відростки, їх будова; описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
29. Вікові особливості верхньої щелепи.
30. Нижня щелепа: частини, їх будова; описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі. .
31. Вікові особливості нижньої щелепи
32. Нижня носова раковина, леміш, під'язикова кістка: їх будова; описати і продемонструвати положення в черепі.
33. Сльозова, носова, вилична, піднебінна кістки: їх будова; описати і продемонструвати положення в черепі.
34. Сконева ямка: межі, стінки; описати і продемонструвати на препараті черепа.
35. Підсконева ямка: межі, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препараті черепа.
36. Крило-піднебінна ямка : межі, стінки, сполучення;
37. Очна ямка: межі очноямкового входу, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препараті черепа.
38. Носова порожнина: межі входу і виходу носової порожнини, її стінки; описати і продемонструвати на препараті черепа.
39. Носові ходи: їх будова, сполучення; описати і продемонструвати на препараті черепа.
40. Кісткове піднебіння: його будова; описати і продемонструвати на препараті черепа
41. Анатомічні утворення внутрішньої і зовнішньої поверхні склепіння черепа: описати і продемонструвати на препараті.
42. Анатомічні утворення зовнішньої основи черепа: описати і продемонструвати на препараті.
43. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення передньої черепної ямки; описати і продемонструвати на препараті.
44. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення середньої черепної ямки; описати і продемонструвати на препараті.
45. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення задньої черепної ямки; описати і продемонструвати на препараті.
46. Вікові особливості будови кісток черепа.
47. Статеві та індивідуальні особливості будови кісток черепа.
48. Частини і будова трубчастих кісток: назвати і продемонструвати на препаратах.
49. Верхня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють.
50. Назвати і продемонструвати на препаратах
51. Розвиток скелета верхньої кінцівки. Варіанти та аномалії розвитку.

- 52.Кістки поясу верхньої кінцівки: лопатка та ключиця. 53.Описати і продемонструвати на препаратах, визначити належність кісток до правої чи лівої сторони.
- 54.Плечова кістка: частини; описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 55.Променева кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 56.Ліктьова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 57.Кисть: відділи; будова кісток зап'ястка, кісток п'ястка та фаланг пальців кисті. Описати і продемонструвати на препаратах.
- 58.Нижня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють. Назвати і продемонструвати на препаратах.
- 59.Розвиток скелета нижньої кінцівки. Варіанти і аномалії розвитку.
- 60.Кульшова кістка: описати і продемонструвати на препараті її будову. В наслідок зрощення яких кісток вона утворюється?
- 61.Клубова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
- 62.Лобкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
- 63.Сіднична кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
- 64.Таз в цілому: його частини; описати і продемонструвати на препараті. Статеві та вікові особливості тазу. Назвати та описати основні розміри тазу.
- 65.Стегнова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 66.Великогомілкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 67.Малогомілкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
- 68.Стопа: відділи, кістки що їх утворюють. Будова заплеснових кісток, плеснових кісток, фаланг пальців стопи. Описати і продемонструвати на препаратах.
- 69.Визначення "твердої основи стопи". Проприетаруйте кістки, які складають тверду основу стопи.
- 70.Гомологія кісток верхньої та нижньої кінцівок.
- 71.Класифікація з'єднань кісток: неперервні та перервні з'єднання..
- 72.Розвиток з'єднань кісток в онтогенезі.
- 73.Синдесмози: визначення, види, приклади.
- 74.Синхондрози: визначення, класифікація, приклади.
- 75.Синостози: визначення, утворення, приклади.
- 76.Суглоб: визначення, основні компоненти суглоба : описати і продемонструвати на препаратах.
- 77.Додаткові компоненти суглобів: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.
- 78.Анатомічна класифікація суглобів: прості та складні суглоби, комплексні, комбіновані, визначення і приклади.
- 79.Назвати головні осі і рухи, які здійснюються в суглобі навколо цих осей.
- 80.Класифікація суглобів за кількістю рухів.
- 81.Одноосьові суглоби: визначення, види одноосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.
- 82.Двохосьові суглоби: визначення, види двухосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.
- 83.Багатоосьові суглоби: визначення, види багатоосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.
- 84.Назвати види сполучень хребтового стовпа, продемонструвати їх на препаратах.
- 85.З'єднання між тілами хребців: класифікація, будова міжхребцевого диску, його функціональне значення; зв'язки, що укріплюють з'єднання між тілами хребців; описати і продемонструвати на препараті.
- 86.З'єднання між відростками та дугами хребців: класифікація, будова, зв'язки.
- 87.З'єднання між крижовою кісткою і куприком: класифікація, будова, зв'язки крижово-куприкового з'єднання; описати і продемонструвати на препараті. 88.Вікові та статеві особливості крижово-куприкового з'єднання.
- 89.З'єднання між I і II шийними хребцями: будова, класифікація, рухи.
- 90.З'єднання між ребрами та грудниною: класифікація, їх будова.
- 91.З'єднання між ребрами і хребцями: види, їх будова, класифікація.
- 92.Хребет в цілому: будова, згини; вікові особливості.
- 93.Грудна клітка в цілому: будова, вікові, статеві та індивідуальні особливості.
- 94.Класифікація з'єднання кісток черепа: неперервні і перервні з'єднання.
- 95.Неперервні з'єднання кісток черепа: види, назвати і продемонструвати на препараті.
- 96.Тім'ячка черепа: їх будова, функціональне значення, терміни скостеніння.
- 97.Сконево-нижньощелепний суглоб: будова, класифікація, рухи.
- 98.Вікові особливості з'єднання кісток черепа.

99.З'єднання черепа з хребтом: будова, класифікація, рухи.

100.З'єднання кісток плечового пояса: груднинно-ключичний суглоб, його суглобові поверхні, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах. .

101.З'єднання кісток плечового пояса: надплечово-ключичний суглоб , його суглобові поверхні, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

102.Плечовий суглоб: суглобові поверхні, додаткові компоненти , межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

103.Ліктьовий суглоб: назвати суглоби, що його утворюють, їх будова; описати і продемонструвати на препаратах.

104.З'єднання кісток передпліччя: проксимальний променево-ліктьовий суглоб, міжкісткова перетинка, дистальний променево-ліктьовий суглоб; їх будова, класифікація, описати і продемонструвати на препаратах. .

105.Променево-зап'ястковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, внутрішньосуглобовий диск, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

106.Суглоби кисті: середньо-зап'ястковий суглоб, його суглобові поверхні, внутрішньо-суглобові зв'язки, описати і продемонструвати на препаратах.

107.Суглоби кисті: міжп'ясткові суглоби , їх суглобові поверхні та зв'язки, що їх укріплюють, описати і продемонструвати на препаратах.

108.Суглоби кисті: зап'ястково-п'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, Особливості I зап'ястково-п'ясткового суглоба його класифікація, описати і продемонструвати на препаратах.

109.Суглоби кисті: п'ястково-фалангові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація , рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

110.Суглоби кисті: міжфалангові суглоби кисті, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація , рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

111.З'єднання кісток таза: класифікація.

112.Крижово-клубовий суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація , рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

113.Лобковий симфіз: будова, зв'язковий апарат, класифікація; описати і продемонструвати на препаратах.

114.Зв'язковий апарат таза: описати і продемонструвати на препаратах.. Назвати та продемонструвати отвори, які утворюються зв'язками таза.

115.Кульшовий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

116.Колінний суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, додаткові компоненти /меніски, внутрішньосуглобові зв'язки, складки, синовіальні сумки/, зв'язковий апарат, класифікація , рухи; описати і продемонструвати на препаратах. .

117.З'єднання кісток гомілки: види, їх будова, класифікація; описати і продемонструвати на препаратах.

118.Надп'ястково-гомілковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

119.Суглоби стопи: з'єднання між кістками зап'ястка, види, їх суглобові поверхні та зв'язки, що їх укріплюють, описати і продемонструвати на препаратах.

120.Поперечний суглоб стопи: суглоби, що його утворюють, зв'язковий апарат; описати і продемонструвати на препаратах.

121.Суглоби стопи: зап'ястково-п'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація; описати і продемонструвати на препаратах.

122.Суглоби стопи: міжп'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат. класифікація; описати і продемонструвати на препаратах..

123.Суглоби стопи: п'ястково-фалангові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація; описати і продемонструвати на препаратах..

124.Суглоби стопи: міжфалангові суглоби стопи, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація, рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

125.Склепіння стопи: визначення, утворення, функції. Чим вони укріплені?

126.“Тверда основа стопи”: визначення; продемонструвати на препаратах кістки, які складають тверду основу стопи.

127.М'яз, як орган: визначення, описати на препараті.

128.Допоміжні апарати м'язів: описати і продемонструвати на препараті.

129.Розвиток скелетних м'язів: загальні закономірності; особливості розвитку м'язів тулуба, кінцівок, голови та шиї. 130.Ембріологічна класифікація м'язів.

131.Класифікація м'язів за формою, положенням, напрямком волокон, відношенням до суглобів та функцій

132.Біомеханіка м'язів, їх дія на суглоби, поняття про початок і прикріплення м'язів, про рухому і нерухому точки.

- 133.М'язи спини: топографічна та ембріологічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 134.М'язи грудної клітки: топографічна та ембріологічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 135.Діафрагма: визначення діафрагми, як м'язово-фасціальної пластинки; її топографія, частини та їх будова; отвори і їх вміст, трикутники, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 136.М'язи живота: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 137.Фасції тулуба (поверхнева, власна, внутрішньогрудна, нутрощева): їх топографія і функціональне значення.
- 138.Піхва прямого м'яза живота: стінки та їх будова; описати і продемонструвати на препаратах.
- 139.Біла лінія живота: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
- 140.Пахвинний канал: стінки, кільця і їх будова, вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 141.М'язи шиї: топографічна та ембріологічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 142.Топографія шиї: ділянки, трикутники, міжм'язові простори, їх межі; описати і продемонструвати на препаратах.
- 143.Фасції шиї: топографічна класифікація за В.М. Шовкуненко, описати хід фасцій та їх походження; відношення до м'язів, внутрішніх органів, судинно-нервових пучків шиї. Визначити міжфасціальні простори, їх вміст та сполучення.
- 144.Шийна фасція: анатомічна класифікація, описати хід пластинок, їх відношення до м'язів; визначити міжфасціальні простори, їх сполучення та віст. Провести аналогію між фасціями за анатомічною і топографоанатомічною класифікаціями.
- 145.М'язи голови: класифікація. Жувальні м'язи: будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 146.М'язи голови: класифікація. М'язи лица (мімічні м'язи): відміни мімічних м'язів від решта скелетних м'язів; будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 147.М'язи голови: класифікація. М'язи лица (мімічні м'язи): топографія, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах..
- 148.М'язи плечового поясу: будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 149.М'язи плеча: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 150.М'язи передпліччя: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 151.М'язи кисті: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 152.Аналіз рухів в плечовому, ліктьовому, променево-зап'ястковому, зап'ястково-п'ясткових і міжфалангових суглобах під дією м'язів-антагоністів і м'язів-синергістів у відповідності до початку і прикріплення кожного окремого м'яза, продемонструвати ці м'язи на препаратах.
- 153.Фасції верхньої кінцівки та їх похідні (міжм'язові перетинки, футляри та їх вміст, фіброзні і кістково-фіброзні канали та їх вміст).
- 154.Тримачі м'язів - згиначів передпліччя: утворення, топографія, канали, їх вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 155.Тримачі м'язів-розгиначів передпліччя: утворення, топографія, кістково-фіброзні канали в ділянці зап'ястка, їх вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 156.Синовіальні піхви кисті: їх будова, топографія, функціональне і практичне значення.
- 157.Пахвова ямка: межі, стінки ; описати і продемонструвати на препаратах..
- 158.Пахвова порожнина: стінки, трикутники, отвори їх межі та вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 159.Топографія плеча: борозни, канал променевого нерва, ліктьова ямка, їх межі та вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 160.Топографія передпліччя: борозни, їх межі та вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
- 161.М'язи тазу: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 162.М'язи стегна: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 163.М'язи гомілки: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 164.М'язи стопи: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції; описати і продемонструвати на препаратах.
- 165.Аналіз рухів в кульшовому, колінному, надп'ястково-гомільковому суглобах під дією різних груп м'язів у відповідності до початку і прикріплення кожного окремого м'яза. Продемонструвати їх на препараті.
- 166.Фасції нижньої кінцівки: клубова фасція та її похідні (клубово-гребінна дуга, судинна затока, м'язова

затока, їх утворення та вміст); описати і продемонструвати на препаратах.

167.Фасції нижньої кінцівки: широка фасція та її похідні(підшкірний розтвір, його серпоподібний край, утворення та вміст); описати і продемонструвати на препаратах.

168.Фасції нижньої кінцівки: фасції гомілки та її похідні (тримачі м'язів розгиначів, тримачі м'язів згиначів, тримачі малогомілкових м'язів), топографія і вміст фіброзних і кістково-фіброзних каналів нижньої кінцівки.

169.Топографія тазу: над- і підгрушеподібний отвір, затульний канал, їх межі, утворення і вміст; описати та продемонструвати на препаратах.

170.Топографія стегна: м'язова і судинна затоки, стегнове кільце, їх утворення, межі, вміст; описати та продемонструвати на препаратах.

171.Топографія стегна: клубово-гребінна борозна, передня борозна стегна, стегновий трикутник, їх утворення, межі, вміст; описати та продемонструвати на препаратах.

172.Привідний канал: стінки, отвори, вміст, описати та продемонструвати на препаратах.

173.Підколінна ямка: її межі, дно, зв'язок з каналами стегна і гомілки, описати та продемонструвати на препаратах.

174.Топографія гомілки: гомілково-підколінний канал, верхній та нижній м'язово-гомілкові канали, їх утворення, сполучення, вміст; описати та продемонструвати на препаратах.

175.Стегновий канал: стегнове кільце (вхід), підшкірний розтвір (вихід), їх межі; стінки стегового каналу.

176.Фасції стопи, топографія стопи: борозни підошви стопи, їх межі і вміст; описати і продемонструвати на препаратах.

На кожному практичному занятті навчальна діяльність студента оцінюється таким чином:

«5» - 6 балів

«4» - 5 балів

«3» - 4 бали

«2» - 1 бал

Студентам, які написали реферати за запропонованими темами і виступили з цими рефератами на практичному занятті, до кількості балів за поточну навчальну діяльність додається відповідна кількість балів за індивідуальну роботу (не більше 6 балів).

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120 [кількість практичних занять – 19; 19×6 бали (« 5» -6 бал)= 114балів + бали за індивідуальну роботу -6 балів].

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при умові виконання вимог навчальної програми, відпрацювання усіх навчальних занять (лекцій і практичних занять) та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 76 балів - [кількість практичних занять – 19; 19×4 бали (« 3» -4 бал)= 76 балів].

Підсумковий модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав не менше 50 балів із 80 балів.

Кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю, вираховується як сума балів за поточну навчальну діяльність і балів за підсумковий модульний контроль, а також додаються бали за індивідуальну роботу, якщо студент написав і доповів реферати з рекомендованих тем з використанням додаткової навчальної, а також наукової літератури.

Модуль 2 «Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття»

Змістові модулі:

5. Анатомія травної системи.
6. Анатомія дихальної системи.
7. Анатомія сечової системи.
8. Анатомія статевих систем.
9. Анатомія органів імунної та ендокринної систем.
10. Анатомія спинного мозку.
11. Анатомія головного мозку.
12. Органи чуття.

Тематичний план лекцій

№	ТЕМА ЛЕКЦІЇ	Кількість годин
1	Вступ до спланхнології. Загальна анатомія травної та дихальної систем.	2
2	Загальна анатомія сечової та статевих систем.	2
3	Загальна анатомія органів та утворів імунної та ендокринної систем.	2
4	Вступ до ЦНС. Анатомія похідних ромбоподібного і середнього мозку	2
5	Анатомія похідних переднього мозку	2
6	Анатомія органів чуття.	2
	Разом	12

Тема 1.

Класифікація внутрішніх органів: трубчасті і паренхіматозні. Загальний план будови стінки трубчастих органів: слизова оболонка, м'язова оболонка, зовнішня оболонка. Характеристика кожної оболонки. Органоспецифічні риси будови слизової оболонки в залежності від функції органа. Серозна оболонка: варіанти відношення органів до очеревини. Загальні закономірності будови паренхіматозних органів. Залози: їх класифікація, загальні принципи будови, функції. Травна система: органи, функції. Розвиток ротової порожнини і її похідних. Розвиток органів травного каналу. Розвиток печінки і підшлункової залози. Первинна і вторинна порожнини тіла. Джерела розвитку серозних оболонок. Розвиток очеревини. Структурні механізми виникнення вад розвитку ротової порожнини і її похідних. Аномалії і варіанти розвитку органів травного каналу, печінки, підшлункової залози.

Ротова порожнина: її частини. Стінки присінка рота і власне ротової порожнини, їх сполучення. Зуби. Частини зуба. Поверхні коронки. Загальна будова зубів. Періодонт, пародонт. Ясна. Постійні зуби: їх формула, характеристика кожного виду зубів. Терміни прорізування постійних зубів. Молочні зуби: формула, особливості будови, терміни прорізування. Рентгенанатомія зубів. Прикуси. Розвиток зубів. Аномалії і варіанти розвитку зубів. Піднебіння: тверде піднебіння, м'яке піднебіння, їх будова. Мигдалики.

Язик: частини. Особливості будови слизової оболонки, м'язи язика. Ротові залози: класифікація, їх розвиток. Малі слинні залози: класифікація, топографія, будова. Великі слинні залози: топографія, характеристика, будова, класифікація.

Тема 2.

Глотка, її топографія, частини, сполучення. Зів, його межі. Лімфатичне (лімфоїдне) кільце глотки. Будова стінки глотки: слизова оболонка, глотково-основна фасція, м'язи глотки, зовнішня оболонка. Стравохід: топографія, частини, будова стінки. Звуження стравоходу. Рентгенанатомія стравоходу.

Тема 3.

Шлунок: топографія, частини шлунка. Будова стінки шлунка: особливості будови слизової оболонки (рельєф, залози), м'язової оболонки і серозної оболонки. Рентгенологічна і гастроскопічна характеристика слизової оболонки. Відношення шлунка до очеревини. Зв'язки шлунка. Варіанти форми шлунка: анатомічні (на трупі) і рентгенологічні (у живої людини). Форма шлунка в залежності від типів будови тіла. Вікові особливості топографії і будови шлунка.

Тема 4.

Тонка кишка, її відділи. Дванадцятипала кишка: частини, топографія, варіанти її форми і положення. Рентгенанатомія дванадцятипалої кишки. Топографія брижової частини тонкої кишки: порожньої і клубової. Будова стінки тонкої кишки. Будова слизової оболонки: кишкові ворсинки, залози, складки, лімфатичні (лімфоїдні) вузлики. Особливості будови слизової оболонки тонкої кишки в її різних відділах. Будова м'язової оболонки. Відношення до очеревини кожного відділу тонкої кишки. Вікові особливості будови тонкої кишки. Товста кишка: відділи. Будова стінки товстої кишки: слизова оболонка (залози, складки, лімфатичні (лімфоїдні) вузлики), м'язова оболонка, серозна оболонка. Відношення до очеревини кожного відділу товстої

кишки. Сліпа кишка і червоподібний відросток: топографія, особливості будови. Варіанти положення червоподібного відростка і його проекція на передню черевну стінку. Ободова кишка: частини, згини, їх топографія, особливості будови слизової оболонки і м'язової оболонки. Відношення до очеревини. Пряма кишка: частини, згини, топографія. Особливості топографії прямої кишки в залежності від статі. Особливості будови слизової оболонки і м'язової оболонки. Відношення до очеревини. Відхідниковий канал: топографія, особливості будови слизової і м'язової оболонок. М'язи-замкачі відхідника. Макроскопічні відміни будови тонкої і товстої кишки.

Вікові особливості будови товстої кишки. Рентгенанатомія товстої кишки. Форма і положення відділів товстої кишки у живої людини.

Тема 5.

Печінка. Топографія. Зовнішня будова: краї, поверхні і їх рельєф. Зв'язки печінки. Відношення до очеревини. Внутрішня будова печінки: частки, сегменти, часточки. Судини печінки. Функції печінки. Шляхи виділення жовчі. Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції. Спільна жовчна протока: утворення, топографія.

Вікові особливості топографії і будови печінки. Вікові особливості будови жовчного міхура.

Підшлункова залоза: частини, топографія, будова, функції. Протоки підшлункової залози. Підшлункові островці. Вікові особливості топографії і будови підшлункової залози.

Тема 6.

Очеревина. Черевна порожнина, її вміст. Очеревинна порожнина, її вміст. Пристінкова очеревина, нутрощева очеревина: їх характеристика. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Похідні очеревини: брижі, чепці, зв'язки, їх будова та функції. Похідні очеревинної порожнини: сумки (печінкова, передшлункова, чепцева – їх стінки, сполучення), пазухи, канали, закутки, ямки, заглибини. Топографія очеревини в порожнині малого таза: статеві особливості. Топографія пристінкової очеревини на передній, задній стінках черевної порожнини.

Тема 7.

Дихальна система: органи, функції. Верхні і нижні дихальні шляхи. Розвиток органів дихальної системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку органів дихальної системи. Зовнішній ніс: частини, будова. Носова порожнина: присінок, носові ходи, приносні пазухи. Функціональні частини носової порожнини. Носова частина глотки. Вікові особливості носової порожнини. Гортань. Топографія. Будова гортані: хрящі, зв'язки, суглоби, м'язи. Еластичний конус, чотирикутна перетинка. Порожнина гортані: частини, їх межі. Голосові складки, присінкові складки. Голосова щілина. Механізми голосоутворення. Рентгенанатомія гортані, ларінгоскопія. Вікові особливості гортані.

Тема 8.

Трахея: частини, топографія, будова стінки. Головні бронхи: топографія, будова стінки. Бронхове дерево. Вікові особливості трахеї і головних бронхів. Легені: топографія, зовнішня будова. Ворота легень. Корінь легень і його компоненти. Частки, сегменти, часточки легень. Ацинус. Кровоносна система легень. Рентгенанатомія трахеї, бронхів, легень. Вікові особливості легень. Плевра. Пристінкова плевра і її топографічні частини. Нутрощева плевра. Плевральна порожнина: вміст, закутки, їх функціональне значення. Проекція плевральних мішків на стінки грудної порожнини. Середостіння: визначення, межі. Органи переднього середостіння. Органи заднього середостіння.

Тема 9.

Сечова система: органи, функції. Розвиток органів сечової системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку органів сечової системи: нирок, сечоводів, сечового міхура і сечівника. Нирка: топографія правої і лівої нирки. Зовнішня будова нирки. Відношення нирки до очеревини. Оболонки нирки. Фіксуєчий апарат нирки. Топографія елементів ниркової ніжки. Внутрішня будова нирки. Сегменти нирки. Нефрон - структурно-функціональна одиниця нирки. Будова кровоносної системи нирки. Сечові шляхи. Малі ниркові чашечки, великі ниркові чашечки, ниркова миска, будова стінки, функції. Рентгенанатомія нирки. Вікові особливості топографії і будови нирки. Сечовід: частини, топографія, будова стінки, функція. Відношення до очеревини. Звуження сечоводу.

Сечовий міхур: форма, зовнішня будова, частини. Особливості топографії у чоловіків і у жінок. Будова стінки сечового міхура: особливості будови слизової оболонки, м'язової оболонки. Відношення до очеревини (в залежності від функціонального стану). Жіночий сечівник. Чоловічий сечівник. Рентгенанатомія сечовивідних шляхів (сечоводів, сечового міхура, сечівника). Вікові особливості сечового міхура.

Тема 10.

Чоловіча статева система: органи, функції. Класифікація органів чоловічої статеві системи. Внутрішні чоловічої статеві органи. Зовнішні чоловічі статеві органи. Розвиток органів чоловічої статеві системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку внутрішніх чоловічих статевих органів: яєчка, над'яєчка, сім'явиносна протока, сім'яного пухирця, передміхурової залози. Варіанти і аномалії розвитку зовнішніх чоловічих статевих органів. Гермафродитизм. Внутрішні чоловічі статеві органи. Яєчко: топографія, будова. Над'яєчко. Процес опускання яєчка. Оболонки яєчка. Сім'явиносна протока: частини, їх топографія, будова стінки. Сім'яний канатик, його складові. Сім'яний пухірець: топографія, будова, функції. Сім'явипорскувальна протока. Передміхурова залоза: топографія, частини, будова, функції. Цибулинно-сечівникова залоза. Вікові

особливості внутрішніх чоловічих статевих органів. Зовнішні чоловічі статеві органи. Калитка. Статевий член, його будова. Чоловічий сечівник: частини, їх топографія, будова стінки.

Тема 11.

Жіноча статева система: органи, функції. Класифікація органів жіночої статевої системи. Внутрішні жіночі статеві органи. Зовнішні жіночі статеві органи. Розвиток органів жіночої статевої системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку внутрішніх жіночих статевих органів: яєчників, маткових труб, матки, піхви. Варіанти і аномалії розвитку зовнішніх жіночих статевих органів. Внутрішні жіночі статеві органи. Яєчник: топографія, зовнішня будова, внутрішня будова, зв'язки яєчника, відношення до очеревини, функції. Циклічні зміни будови яєчника. Вікові особливості будови яєчника. Маткова труба: топографія, частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції. Матка: топографія, форма, частини, будова стінки. Зв'язки матки, відношення до очеревини, функції. Вікові особливості будови матки і варіанти її положення.

Піхва: склепіння, будова стінки.

Рентгенанатомія внутрішніх жіночих статевих органів.

Зовнішні жіночі статеві органи. Жіноча соромітна ділянка: лобкове підвищення, великі соромітні губи, малі соромітні губи, присінок піхви, цибулина присінка, великі присінкові залози, малі присінкові залози. Клітор. Жіночий сечівник.

Промежина: визначення, топографія. Сечостатева діафрагма: межі, м'язи, фасції, статеві відміни. Тазова діафрагма: межі, м'язи, фасції. Сідничо-відхідникова ямка: межі, вміст.

Тема 12.

Імунна система: функції. Класифікація органів імунної (лімфатичної або лімфоїдної) системи за функцією. Центральні органи імунної системи (первинні лімфатичні або лімфоїдні органи): кістковий мозок, загруднинна залоза (тимус) – структурні закономірності їх функцій. Периферійні органи імунної системи (вторинні лімфатичні або лімфоїдні органи): структурні закономірності їх функцій. Розвиток органів імунної системи в ембріогенезі.

Центральні органи імунної системи (первинні лімфатичні або лімфоїдні органи). Червоний кістковий мозок. Жовтий кістковий мозок. Топографія, будова, функції. Вікові особливості кісткового мозку. Загруднинна залоза (тимус): топографія, будова, функції. Вікові особливості тимуса. Периферійні органи імунної системи (вторинні лімфатичні або лімфоїдні органи). Селезінка: топографія, будова, функції. Лімфатичне (лімфоїдне) кільце глотки: мигдалики, що його утворюють, їх топографія, будова, функції. Лімфатичні вузли: класифікація, будова, функції. Одинокі лімфатичні (лімфоїдні) вузлики: топографія, будова, функції. Скупчені лімфатичні (лімфоїдні) вузлики: топографія, будова, функції. Скупчені лімфатичні (лімфоїдні) вузлики червоподібного відростка: топографія, будова, функції. Вікові особливості будови периферійних органів імунної системи.

Тема 13. Загальна анатомія ендокринних органів

Загальні принципи будови ендокринних органів. Структурне визначення поняття “ендокринна функція”. Структурні механізми реалізації дії гормонів. Класифікація ендокринних органів. Розвиток ендокринних органів в ембріогенезі. Особливості функціональної активності ендокринних органів в пренатальному періоді онтогенезу людини. Варіанти і вади розвитку ендокринних органів. Щитоподібна залоза: топографія, будова, функції. Прищитоподібна залоза: топографія, будова, функції.

Надниркова залоза: будова, функції. Топографія правої і лівої надниркових залоз.

Ендокринна частина підшлункової залози: будова, функції.

Гіпофіз: топографія, частини, будова, функції.

Шишкоподібна залоза: топографія, будова, функції.

Тема 14.

Провідна роль нервової системи в організмі; її значення для інтеграції органів, систем органів в єдиний цілісний організм, у встановленні взаємозв'язки організму із зовнішнім середовищем. Класифікація нервової системи за топографічним принципом (на центральну нервову систему і периферійну нервову систему) і за анатомо-функціональним принципом (на соматичну нервову систему і вегетативну нервову систему). Загальний принцип будови нейрона. Морфологічна і функціональна класифікації нейронів. Рецептори, їх класифікація. Загальний план будови синапсів. Рефлекторні дуги. Сіра речовина ЦНС. Нейроглія. Принципи просторової організації сірої речовини ЦНС. Нервові вузли. Біла речовина ЦНС. Нервові волокна, нервові пучки, корінці. Стадії розвитку нервової системи в філогенезі. Розвиток нервової системи в онтогенезі. Розвиток спинного мозку в ембріогенезі. Розвиток головного мозку в ембріогенезі: стадія трьох і п'яти мозкових міхурів та їх похідні. Аномалії розвитку спинного мозку. Аномалії розвитку головного мозку.

Тема 15-16.

Топографія спинного мозку, його межі. Зовнішня будова спинного мозку (поверхні, борозни, канатики, потовщення). Сегментарна будова спинного мозку. Співвідношення між хребцями і сегментами спинного мозку (правило Шипо). Внутрішня будова спинного мозку: центральний канал, сіра і біла речовина. Будова задніх, бічних і передніх рогів спинного мозку. Біла речовина: класифікація. Склад передніх, бічних і задніх канатиків спинного мозку. Власний сегментарний апарат спинного мозку. Чутливий вузол спинномозкового нерва. Передні і задні корінці. Утворення стовбура спинномозкового нерва. Вікові особливості будови спинного мозку.

Тема 17.

Головний мозок. Відділи головного мозку: великий мозок, мозочок, стовбур головного мозку. Класифікація відділів головного мозку за розвитком. Похідні ромбоподібного мозку: довгастий мозок і задній мозок (міст і мозочок). Довгастий мозок: межі, зовнішня будова. Внутрішня будова: сіра і біла речовина. Міст: зовнішня будова. Внутрішня будова: сіра і біла речовина.

Тема 18.

Мозочок: топографія, зовнішня будова. Внутрішня будова: сіра і біла речовина. Склад ніжок мозочка. Ромбоподібна ямка: утворення, межі, рельєф. Проекція ядер черепних нервів на поверхню ромбоподібної ямки. Четвертий шлуночок: стінки, сполучення. Середній мозок, його частини. Пластина покрівлі: зовнішня будова; внутрішня будова: сіра і біла речовина. Ніжки мозку, їх частини, внутрішня будова: сіра і біла речовина. Водопровід мозку.

Тема 19.

Похідні переднього мозку: проміжний мозок, кінцевий мозок. Проміжний мозок: частини (дорсальна – таламічний мозок; вентральна частина – гіпоталамус). Частини таламічного мозку: таламус, епіталамус, метаталамус. Таламус: зовнішня будова. Внутрішня будова: ядра і їх функції. Епіталамус: частини. Шишкоподібна залоза і її функції. Метаталамус: частини і їх функції. Гіпоталамус: його компоненти. Гіпофіз. Ядра гіпоталамуса, їх функції. Гіпоталамо-гіпофізарна система. Третій шлуночок: стінки, сполучення.

Тема 20.

Кінцевий мозок: півкулі великого мозку. Мозолисте тіло, склепіння, передня спайка. Нюховий мозок: частини, їх складові. Базальні ядра: топографія, частини, функції. Плащ. Кора великого мозку: цито- і мієлоархитектоніка кори. Роботи В.О.Беца. Рельєф півкуль великого мозку: борозни і звивини. Морфологічні основи динамічної локалізації функцій в корі півкуль великого мозку. Біла речовина півкуль: класифікація. Асоціативні волокна: класифікація, функції. Комісуральні волокна, їх функції. Проекційні волокна: класифікація. Внутрішня капсула: частини, топографія провідних шляхів в кожній частині.

Бічні шлуночки: частини, їх топографія, стінки, сполучення.

Вікові особливості будови відділів головного мозку.

Тема 21.

Провідні шляхи - визначення. Анатомо-функціональна класифікація провідних шляхів центральної нервової системи: асоціативні шляхи (короткі і довгі), комісуральні шляхи, проекційні шляхи (висхідні і низхідні). Висхідні (аферентні) провідні шляхи: екстероцептивні, пропріоцептивні, інтероцептивні. Низхідні (еферентні) провідні шляхи: пірамідні, екстрапірамідні, кірково-мостові. Пірамідна рухова система (центри, провідні шляхи). Екстрапірамідна система (центри, провідні шляхи).

Тема 22.

Оболони спинного мозку. Міжоболонні простори і їх вміст. Оболони головного мозку. Особливості будови твердої оболони головного мозку. Відростки твердої оболони головного мозку, їх топографія. Пазухи твердої оболони головного мозку. Міжоболонні простори головного мозку і їх вміст. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.

Тема 23.

Орган смаку. Смакові сосочки язика, їх топографія. Провідні шляхи смакового аналізатора.

Загальний покрив. Шкіра: функції. Різновиди шкірної чутливості. Молочна залоза.

Філо- і онтогенез ока. Аномалії і варіанти розвитку ока. Топографія, будова, функції. Очне яблуко. Оболонки очного яблука: волокниста, судинна, внутрішня (сітківка) – їх будова. Камери очного яблука: передня, задня, їх стінки. Склісте тіло, кришталік. Водяниста волога: місце утворення, шляхи2

Тема 24. Анатомія вуха

Вухо. Філо- та онтогенез. Аномалії розвитку вуха. Частини вуха: зовнішнє, середнє і внутрішнє вухо. Зовнішнє вухо: частини, їх будова. Середнє вухо: частини. Барабанна порожнина: стінки, вміст. Слухові кісточкі: їх будова. Суглоби, зв'язки, м'язи слухових кісточок. Сполучення барабанної порожнини. Слухова труба: частини, будова. Внутрішнє вухо, частини, топографія. Кістковий лабіринт: присінок, півколові канали, завитка, їх будова. Перетинчастий лабіринт: присінковий лабіринт, півколові протоки, завиткова протока, їх будова. Механізм сприйняття і шляхи проведення звуку. Провідні шляхи слуху і рівноваги.

Тема 25. Тестові завдання і практичні навички з навчального матеріалу модуля 2 «Спланхнологія.

Центральна нервова система і органи чуття»

- **Тема 1.** Анатомія ротової порожнини. Піднебіння. Анатомія язика. Анатомія ротових залоз. Зуби.
- **Тема 2.** Анатомія глотки та стравоходу.
- **Тема 3.** Ділянки передньої черевної стінки. Анатомія шлунку.
- **Тема 4.** Анатомія тонкої і товстої кишки.
- **Тема 5.** Анатомія печінки та підшлункової залози.
- **Тема 6.** Анатомія очеревини.
- **Тема 7.** Анатомія зовнішнього носу, носової порожнини, гортані.
- **Тема 8.** Анатомія трахеї, головних бронхів, легень. Плевра, середостіння.
- **Тема 9.** Анатомія органів сечової системи (нирки, сечоводи, сечовий міхур, сечівник).
- **Тема 10.** Анатомія чоловічих статевих органів.

- **Тема 11.** Анатомія жіночих статевих органів. Промежина.
- **Тема 12.** Анатомія органів та утворенні імунної системи (загрудинна залоза-тимус, кістковий мозок, селезінка, лімфатичні вузли, мигдалики).
- **Тема 13.** Анатомія органів ендокринної системи (щитоподібна залоза, прищитоподібні залози, надниркові залози. Ендокринна частина підшлункової залози, гіпофіз, епіфіз).
- **Тема 14-15.** Вступ до ЦНС. Анатомія спинного мозку (I-II заняття).
- **Тема 16.** Ембріогенез головного мозку. Анатомія довгастого мозку та мосту.
- **Тема 17** Анатомія мозочка. IV шлуночок. Ромбоподібна ямка.
- **Тема 18.** Анатомія середнього мозку та проміжного мозку.
- **Тема 19.** Нюховий мозок. Базальні ядра. Бічні шлуночки. Біла речовина півкуль великого мозка.
- **Тема 20.** Рельєф плаща. Локалізація функцій корі півкуль великого мозку.
- **Тема 21.** Провідні шляхи ЦНС.
- **Тема 22.** Оболони головного мозку і спинного мозку. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.
- **Тема 23.** Анатомія ока та структур утворів. Провідний шлях зорового аналізатора.
- **Тема 24.** Анатомія вуха. Провідні шляхи слуху та рівноваги.
- **Тема 25.** Практичні навички з навчального матеріалу модуля № 2.
- **Тема 26.** Узагальнення матеріалу. Модуля 2 “Спланхологія. Центральна нервова система і органи чуття.”

Тема № 1. Анатомія ротової порожнини. Піднебіння.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препаратах відділи ротової порожнини та їх стінки, частини піднебіння, м'язи м'якого піднебіння.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і продемонструвати на препараті відділи ротової порожнини. 2.2. Називати і продемонструвати структури м'якого піднебіння. 2.3. Продемонструвати на препараті зів. Визначати, чим обмежений цей отвір. 2.4. Називати і демонструвати ямку між дужками м'якого піднебіння і визначте, що в ній розміщується. 2.5. Називати і демонструвати на препараті м'язи м'якого піднебіння.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 7-17.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть вуздечки ротової порожнини. 4.2. Які м'язи м'якого піднебіння починаються від кісток черепа і слухової труби? 4.3. Яким епітелієм покрита слизова оболонка м'якого піднебіння? 4.4 Які протоки відкриваються в присінок ротової порожнини?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 1-2. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 2. Анатомія язика. Анатомія ротових залоз.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препаратах частини язика, сосочки, м'язи, мигдалик язика, рельєф спинки язика. 1.2. Називати і демонструвати великі та дрібні слинні залози порожнини рота. 1.3. Класифікувати слинні залози за будовою кінцевих відділів та за характером секрету. 1.4. Визначати топографію слинних залоз та їх вивідних проток. 1.5. Називати і демонструвати вивідні протоки великих слинних залоз порожнини рота.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструвати частини язика. 2.2. Продемонструвати сосочки язика на препараті, визначте їх функцію. 2.3. Називати і демонструвати на препараті м'язи язика. 2.4. Називати великі і дрібні залози порожнини рота. 2.5. Визначати будову, характер секрету і топографію привушної залози та її протоки, продемонструйте їх на препараті. 2.6. Визначати будову, характер секрету і топографію під'язикової залози та її протоки, продемонструйте їх на препараті. 2.7. Визначати будову, характер секрету та топографію піднижньо-щелепної залози та її протоки, продемонструйте їх на препараті.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 17-22, 37-41.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Яку структуру на язиці утворюють скупчення лімфоїдної тканини. 4.2. Які м'язи язика починаються від кісток черепа. 4.3. Яку функцію виконують конічні сосочки язика. 4.4. Яка велика слинна залоза виділяє слизовий секрет. 4.5. Яка велика слинна залоза має альвеолярну будову. 4.6. Які протоки відкриваються на під'язиковому сосочку. 4.7. Які протоки відкриваються в присінок ротової порожнини.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 2-3. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 3. Зуби.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препаратах частини зуба, тканини зуба, поверхні коронки зуба. 1.2. Визначати види зубів та їх відмінності. 1.3. Визначати та демонструвати на препараті ознаки належності зуба до правої та лівої сторони, до верхньої та нижньої щелепи. 1.4. Писати формулу молочних та постійних зубів, знати терміни прорізування зубів. 1.5. Визначати періодонт, парадонт, прикуси.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і продемонструвати на препараті частини різця. 2.2. Називати і продемонструвати на препараті поверхні коронки ікла. 2.3. Називати і продемонструвати на препараті тканини зуба. 2.4. Називати і продемонструвати на препараті види зубів і їх відмінні ознаки. 2.5. Продемонструвати на препараті ознаки кореня, кута та кривизни коронки. 2.6. Називати дві генерації зубів, напишіть їх формули. 2.7. Визначати терміни прорізування молочних зубів. 2.8. Називати терміни прорізування постійних зубів. 2.9. Визначати періодонт, парадонт, зубний орган. 2.10. Називати ознаки фізіологічного прикусу. 2.11. Називати ознаки патологічного прикусу. 2.12. Похідними якої тканини являються частини зуба? 2.13. Називати основні стадії розвитку зуба.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 22-37.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть та продемонструйте частини зуба. 4.2. Якою тканиною утворена коронка зуба? 4.3. Назвіть та продемонструйте поверхні коронки зуба. 4.4. Напишіть формулу молочних зубів. Поясніть її значення. 4.5. Напишіть формулу постійних зубів. Поясніть її значення. 4.6. Який премоляр має два кореня. 4.7. Які постійні зуби не мають молочних попередників? 4.8. Скільки каналів в коренях великих кутніх зубів верхньої щелепи? 4.9. Скільки каналів в коренях великих кутніх зубів нижньої щелепи?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 3. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 4. Анатомія глотки та стравоходу.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати і демонструвати частини глотки. 1.2. Визначати і демонструвати топографію глотки. 1.3. Називати і демонструвати шари стінки глотки, лімфоїдні утворення глотки. 1.4. Визначати і демонструвати топографію стравоходу, його частини, описувати особливості шарів стінки стравоходу, його звуження.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати на препараті частини глотки. 2.2. Продемонструвати на препараті скелетотопію частин глотки. 2.3. Називати і демонструвати на препараті отвори глотки. 2.4. Називати і демонструвати на препараті шари стінки глотки. Опишіть особливості епітелію слизової оболонки. 2.5. Називати і продемонструвати на препараті лімфоїдні утворення глотки. 2.6. Називати, продемонструвати на препараті частини стравоходу. 2.7. Визначати голотопію, синтопію, скелетотопію стравоходу. 2.8. Називати анатомічні та фізіологічні звуження стравоходу. 2.9. Описувати і продемонструвати взаємоположення стравоходу і аорти.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 41-48.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. В яку частину глотки відкриваються слухові труби. 4.2. Які існують форми лімфоїдних утворень глотки. 4.3. Де закінчується шийна частина стравоходу. 4.4. Назвіть місце проходження стравоходу через діафрагму. 4.5. В яких шарах стравоходу містяться залози. 4.6. Як стравохід міняє своє положення по відношенню до аорти.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 1. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 5. Ділянки передньої черевної стінки. Анатомія шлунку.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати анатомічні та рентген анатомічні частини шлунка. 1.2. Визначати та демонструвати топографію шлунка. 1.3. Називати та демонструвати оболонки шлунка. 1.4. Визначати анатомо-функціональні особливості слизової оболонки різних частин шлунка.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструвати на препараті скелетотопію, голотопію та синтопію шлунка. 2.2. Називати і продемонструвати анатомічні і рентгенанатомічні частини шлунка. 2.3. Називати і продемонструвати оболонки шлунка. Опишіть особливості м'язової оболонки. 2.4. Називати залози шлунка і визначте їх функцію. 2.5. Визначати відношення шлунка до очеревини, назвіть і продемонструйте на препараті зв'язки шлунка. 2.6. Називати форми шлунка живої людини в рентгенівському зображенні, продемонструйте їх.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 49-56.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. На яку ділянку проектується склепіння шлунка? 4.2. Від якої кривизни шлунка починається шлунково-селезінкова зв'язка? 4.3. Яка частина шлунка продовжується в дванадцятипалу кишку?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 4. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 6. Анатомія тонкої і товстої кишки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати відділи кишечника, особливості будови стінки. 1.2. Визначати та демонструвати анатомічні та рентгеноанатомічні частини та згини 12-палої кишки, особливості будови стінки. 1.3. Демонструвати на препараті місце впадіння вивідних проток великих залоз травної системи. 1.4. Називати та демонструвати частини, згини товстої кишки, відношення її частин до очеревини. 1.5. Називати та демонструвати оболонки товстої кишки. 1.6. Відрізняти товсту кишку від тонкої за зовнішніми ознаками та за будовою стінки.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і продемонструвати на препараті частини та згини 12-палої кишки. 2.2. Продемонструвати на препараті скелетотопію, голотопію та синтопію 12-палої кишки. 2.3. Визначати і продемонструвати на препараті, з яких оболонок складається тонка кишка. 2.4. Називати структурні елементи кишкової ворсинки. 2.5. Які лімфоїдні утворення має слизова оболонка тонкої кишки? 2.6. Визначати і продемонструвати на препараті відношення до очеревини різних відділів тонкої кишки. 2.7. Називати і продемонструвати на препараті частини товстої кишки. 2.8. Називати і продемонструвати на препараті частини і згини ободової кишки. 2.9. Називати і продемонструвати на препараті оболонки товстої кишки. 2.10. Визначати і продемонструвати на препараті, чим відрізняється товста кишка від тонкої кишки. 2.11. Описувати і продемонструвати на препараті особливості будови і рельєф слизової оболонки товстої кишки. 2.12. Визначати та продемонструвати на препараті відношення до очеревини різних відділів товстої кишки. 2.13. Описувати та продемонструвати на препараті топографію, частини та згини прямої кишки. 2.14. Визначати та продемонструвати на препараті особливості рельєфу слизової оболонки прямої кишки. 2.15. Описувати особливості відношення до очеревини прямої кишки.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 56-69.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Який відділ тонкої кишки лежить перед порожньою кишкою. 4.2. В якій ділянці живота лежить тонка кишка. 4.3. Що відноситься до брижової частини тонкої кишки. 4.4. В якому відділі тонкої кишки залози лежать в підслизовій основі. 4.5. Якими формами представлені лімфоїдні утворення в тонкій кишці. 4.6. Від якої заслінки починається і якою заслінкою закінчується тонка кишка. 4.7. Яка частина товстої кишки розміщена між сліпою та поперечною ободовою кишкою. 4.8. Яка частина товстої кишки розміщена між прямою та низхідною ободовою кишкою. 4.9. Яка частина товстої кишки вкрита очеревиною: інтра-, мезо-, екстраперитонеально. 4.10. Чим утворені сальникові привіски. 4.11. Які складки лежать на внутрішній поверхні ободової кишки, чим вони утворені. 4.12. Якому згину відповідає анальна частина прямої кишки. 4.13. Чим відрізняється внутрішній сфінктер прямої кишки від зовнішнього. 4.14. Які лімфоїдні утворення має товста кишка.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 5-6. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 7. Анатомія печінки та підшлункової залози.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 2.1. Пояснювати розвиток печінки та підшлункової залози. 2.2. Називати і демонструвати на препараті краї, борозни, частки, ворота печінки. 2.3. Пояснювати і демонструвати топографію печінки. 2.4. Демонструвати зв'язки печінки, структури в печінково-дванадцятипалій зв'язці. 2.5. Знаходити на препараті, називати та демонструвати частини, поверхні, краї підшлункової залози, визначати її топографію.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструвати на препараті місце, де відкривається протока підшлункової залози. 2.2. Визначати та продемонструвати топографію печінки (голотопію, синтопію, скелетотопію). 2.3. Називати і продемонструвати на препараті поверхні, краї, частки, ворота печінки. 2.4. Називати і продемонструвати на препараті зв'язки печінки, її відношення до очеревини. 2.5. Називати і продемонструвати на препараті вміст печінково-дванадцятипалої зв'язки. 2.6. Визначати етапи проходження жовчі від печінки до 12-палої кишки. 2.7. Називати п'ять трубчастих систем печінки 2.8. Які межі має печінкова сумка, продемонструйте їх. 2.9. Описувати скелетотопію, синтопію та голотопію підшлункової залози. 2.10. Називати та продемонструвати на препараті частини, поверхні та краї підшлункової залози, визначте її відношення до очеревини, екзокринну та ендокринну частини підшлункової залози, шляхи виведення продуктів їх діяльності.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 69-82.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. В якій частині 12-палої кишки відкривається підшлункова протока. 4.2. Якими зв'язками печінка прикріплена до діафрагми. 4.3. Яка протока розміщується в печінково-дванадцятипалій зв'язці. 4.4. До залоз якої секреції відноситься підшлункова залоза.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 7-8. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 8. Очеревина.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 2.1. Показувати парієтальну та вісцеральну очеревину. 2.2. Послідовно описувати її хід у всіх напрямках. 2.3. Демонструвати зв'язки, брижі, чепці, сумки, заутки, ямки, складки. 2.4. Демонструвати поверхи очеревини і їх межі. 2.5. Чітко аргументувати інтра-, мезо- та екстраперитонеальне положення органів.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Пояснювати, що таке черевна порожнина та очеревинна порожнина. 2.2. Називати функції очеревини. 2.3. На які три поверхи поділяється порожнина очеревини та назвіть їх межі. Продемонструйте їх. 2.4. Які сумки утворює очеревина у верхньому поверсі? Продемонструйте їх. 2.6. Продемонструвати передшлункову сумку, поясніть її положення. 2.7. Продемонструвати стінки чепцевої сумки. Чим вони утворені? 2.8. Продемонструвати та опишіть малий та великий чепці. 2.9. Продемонструвати та опишіть брижові пазухи. 2.10. Які заглиблення є в порожнині малого таза? Продемонструйте їх. 2.11. Продемонструвати та опишіть складки та ямки на передній черевній стінці.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 82-95.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1 Визначити частки печінки, які випинаються у печінкову сумку. 4.2 Визначити частки печінки, які випинаються у передшлункову сумку. 4.3. Визначити частки печінки, які випинаються у чепцеву сумку. 4.4. Як сполучаються печінкова та передшлункова сумки. 4.5. Який синус сполучається з порожниною малого таза. 4.6. В якій сумці лежить селезінка. 4.7. Назвіть судини та органи, які знаходяться позаду сальникової сумки.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 9. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 9. Анатомія зовнішнього носу, носової порожнини, гортані.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати розвиток гортані. 1.2. Демонструвати на препараті її описувати будову та топографію зовнішнього носа, порожнини носа, додаткових пазух носа, гортані. 1.3. Визначати на рентгенограмах носову порожнину та її додаткові пазухи. 1.4. З'ясувати, чому дихання через носову порожнину значно ефективніше, ніж дихання через ротову порожнину.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструвати і описати на препараті будову зовнішнього носа і порожнини носа. 2.2. Продемонструвати та називати додаткові порожнини носа та їх сполучення. 2.3. Описувати особливості будови слизової оболонки порожнини носа. 2.4. Називати функції гортані. 2.5. Визначати топографію гортані. 2.6. Називати і продемонструвати хрящі гортані. 2.7. Називати і продемонструвати еластичні утворення гортані. 2.8. Описати суглоби гортані та рухи в них. 2.9. Називати і продемонструвати м'язи, які звужують голосову щілину. 2.10. Називати і продемонструвати м'язи, які розширюють голосову щілину. 2.11. Називати і продемонструвати м'язи, які натягують голосову зв'язку. 2.12. Називати і продемонструвати вхід до гортані, його межі. 2.13. Називати та продемонструвати частини порожнини гортані, чим вони починаються та закінчуються, чим утворені їх стінки? 2.14. Продемонструвати голосову складку. Чим вона утворена.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 96-111.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. В яких стінках носової порожнини є решітчаста кістка. 4.2. В яких стінках порожнини носа є піднебінна кістка. 4.3. Через яке утворення і в який носовий хід відкривається лобова пазуха. 4.4. Яким епітелієм вкрита голосова складка. 4.5. Які частини має голосова щілина. 4.6. Які межі має підголосова порожнина. 4.7. Які зв'язки утворюють еластичний конус.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 10-12. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 10 Анатомія трахеї, головних бронхів, легень. Плевра, середостіння.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 2.1. Описувати та демонструвати топографію та будову трахеї, головних бронхів, легень, кореня легень, плеври.середостіння. 2.2. Демонструвати та описувати структурно-функціональні одиниці легені: частки, сегменти, часточки, ацинуси. 2.3. Малювати схему розгалуження головних бронхів та часточкових бронхіол. 2.4. Визначати середостіння, демонструвати та називати органи переднього і заднього середостіння. Визначати межі цих середостінь, зв'язувати їх з міжфасціальними просторами ший.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Як розвиваються органи дихання? 2.2. Описувати і продемонструвати топографію та будову трахеї. 2.3. Описати і продемонструвати синтопію головних бронхів та їх будову. 2.4. Описати і продемонструвати зовнішню будову легень. 2.5. Називати структурно-функціональні одиниці легені. 2.6. Продемонструвати та назвіть елементи кореня легені. 2.7. Назвіть елементи розгалуження бронхіального дерева. 2.8. Назвати структури, що утворюють альвеолярне дерево, ацинус. 2.9. Визначати, скільки ацинусів в часточці легені. 2.10. Демонструвати листки, порожнину та плевральні заутки. 2.11. Продемонструвати межі легенів та плеври. 2.12. Визначати, що таке середостіння. 2.13. Називати частини середостіння. Де проходить умовна межа між ними? 2.14. Продемонструвати і назвати органи переднього середостіння. 2.15. Продемонструвати і назвати органи заднього середостіння.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 111-133.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. На якій поверхні легені лежить легенева зв'язка. 4.2. В воротах якої легені артерія знаходиться вище головного бронха. 4.3. Що перекидається через правий головний бронх. 4.4. Що перетинає лівий головний бронх. 4.5. Чим відрізняється альвеолярне дерево від ацинуса. 4.6. Що входить до газообмінних альвеолярних структур. 4.7. Де закінчується повітряпроведеного. 4.8. Які пристосування роблять дихальну трубку постійно відкритою. 4.9. Що утворюється в місцях переходу одного паріетального листка плеври в інший. 4.10. Що розміщується між паріетальним та вісцеральним листками плеври. 4.11. В якому середостінні лежать діафрагмальні нерви.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 13-15. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 11**Анатомія органів сечової системи (нирки, сечоводи, сечовий міхур, сечівник).****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Описувати і демонструвати на препаратах топографію нирок, сечоводів, сечового міхура, сечівника, описувати, варіанти положення нирок.
- 1.2. Демонструвати і описувати фіксуєчий апарат нирок, поверхні, краї, полюса, ворота нирок, на фронтальному розтині нирки – кіркову та мозкову речовину, нирковий синус.
- 1.3. Малювати схеми структурно-функціональної одиниці нирок і сечовивідних шляхів нирки.
- 1.4. Демонструвати і описувати частини, звуження сечоводу, шари його стінки, відношення до очеревини.
- 1.5. На препараті описувати частини сечового міхура, його отвори, шари стінки.
- 1.6. Демонструвати частини чоловічого і жіночого сечівника і особливості його будови.
- 1.7. Описувати м'язово-фасціальні шари тазової і сечостатевої діафрагми.
- 1.8. Демонструючи сіднично-вихідникову ямку, описувати її межі і вміст

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Називати і продемонструвати органи сечової системи.
- 2.2. Визначати ділянки проекції правої і лівої нирки на передню черевну стінку.
- 2.3. Визначати скелетотопію та синтопію нирок.
- 2.4. Називати і продемонструвати поверхні, краї, кінці нирок.
- 2.5. Що входить до складу фіксуєчого апарата нирки.
- 2.6. Визначати і продемонструвати структури нирки на фронтальному серединному розтині.
- 2.7. Намалювати на дошці елементи структурно-функціональної одиниці нирки і визначте на препараті фронтального розтину нирки, де вони розміщені.
- 2.8. Називати елементи часточки нирки.
- 2.9. Які особливості мають капіляри нирки.
- 2.10. Називати і продемонструвати на препараті частини і будову сечовода. Визначте звуження сечоводу, їх практичне значення.
- 2.11. Пропредемонструвати топографію сечового міхура у чоловіка та жінки. Практичне значення в хірургії.
- 2.12. Називати та продемонструвати на препараті частини сечового міхура.
- 2.13. Описати будову стінки сечового міхура. Назвіть шари м'язової оболонки, який загальний м'яз вони утворюють.
- 2.14. Пропредемонструвати жіночий сечівник. Опишіть його стінку.
- 2.15. Класифікацію м'язів тазової діафрагми, продемонструйте і опишіть ці м'язи,
- 2.16. Класифікацію м'язів сечостатевої діафрагми, опишіть на препараті ці м'язи.
- 2.17. Описати фасції промежини, вкажіть, до якої діафрагми вони належать.
- 2.18. Демонструвати на препараті отвори в ділянці сечостатевої і тазової діафрагми у чоловіків і жінок.
- 2.19. Описати на препараті, чим утворені стінки сіднично-відхідникової ямки. Чим вона заповнена.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 133-148.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Куди відкритий кут, утворений продовженням поздовжньої осі нирок при їх нормальному положенні?
- 4.2. До якої нирки прилежить низхідна частина 12-палої кишки?
- 4.3. Що відноситься до фіксуєчого апарата нирки?
- 4.4. Яка частина нефрону знаходиться в піраміді?
- 4.5. Які брижі перетинають правий та лівий сечоводи?
- 4.6. Де відсутні складки в сечовому міхурі?
- 4.7. Як покриває очеревина порожній сечовий міхур.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 16-20.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 12. Анатомія чоловічих статевих органів.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати будову і топографію яєчка, над'яєчка, сім'я виносної протоки, простати, калитки, сім'яного канатика. 1.2. Перелічити шляхи проходження сперми, визначити, де виробляються чоловічі статеві клітини. 1.3. Назвати оболонки яєчка та сім'яного канатика і визначити, продовженням яких структур передньої стінки живота вони являються. 1.4. Описати опускання яєчка. Назвати місце закладки яєчка. 1.5. Описувати зовнішню і внутрішню будову статевого члена.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Описувати на препараті зовнішню будову і положення яєчка. 2.2. Демонструвати на препараті над'яєчко і його частини. 2.3. Називати та продемонструйте строму і паренхіму яєчка. 2.4. Називати шляхи проходження сперми. 2.5. Визначати та продемонструйте частини сім'явиносної протоки. 2.6. Описувати будову і топографію сім'яного канатика. 2.7. Називати і продемонструвати оболонки яєчка і сім'яного канатика. Яким шарам передньої черевної стінки вони відповідають? 2.8. Описати розвиток яєчка і процес його опускання . 2.9. Описати на препараті топографію простати. . 2.10. Описати на препараті зовнішню та внутрішню будову простати. 2.11. Називати залози, які виробляють рідинну частину сперми і продемонструйте їх на препараті. 2.12. Описати топографію і будову сім'яних пухирців, продемонструйте їх. 2.13. Описати на препараті зовнішню будову статевого члена. 2.14. Описати внутрішню будову статевого члена. 2.15. Описати задню стінку простатичної частини сечівника. 2.16. Називати і продемонструвати отвори і сфінктери чоловічої уретри. Зрівняйте їх з сфінктерами жіночої уретри.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 148-163.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Що лежить в середостінні яєчка. 4.2. На якій поверхні яєчка відкривається пазуха над'яєчка. 4.3. Пр продемонструйте над'яєчко. Чим утворена голівка над'яєчка. 4.4. Де починається і де закінчується сім'яний канатик? Пр продемонструйте його. 4.5. Чим утворена фасція м'яза, який підвішує яєчко. 4.6. В який шар передньої черевної стінки переходить внутрішня сім'яна фасція. 4.7. Які функції виконує простата. 4.8. В яку частину уретри відкриваються протоки простати. 4.9. Яка частина уретри проходить крізь сечостатеву діафрагму. 4.10. Скільки сфінктерів має чоловіча уретра, назвіть їх. 4.11. Які м'язи промежини утворюють внутрішню стінку сідничо-відхідникової ямки. 4.12. Що проходить через сечостатеву діафрагму у чоловіків і у жінок. 4.13. Положення якого м'яза промежини відрізняється у чоловіків і жінок. 4.14. Які залози, пов'язані з чоловічою уретрою, знаходяться в сечостатевій діафрагмі.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 21-23. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 13. Анатомія жіночих статевих органів. Промежина.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати і демонструвати на препараті яєчник, його топографію, будову, відношення до очеревини, циклічні і вікові зміни яєчника, придатки. 1.2. Описувати на препараті матку, її топографію, форму, частини, будову стінки, відношення до очеревини, піхву, склепіння піхви, будову її стінки. 1.3. Називати, описувати і демонструвати зовнішні жіночі статеві органи: великі та малі соромітні губи, соромітну щілину, присінок піхви, клітор, цибулину присінка, великі та малі залози присінка. 1.4. Пояснювати вади розвитку жіночих статевих органів. 1.5. Визначати і демонструвати, промежину в широкому і вузькому розумінні.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Описувати та продемонструвати на препараті топографію яєчника. 2.2. Описувати на препараті зовнішню і внутрішню будову яєчника. 2.3. Чим зовні покривається яєчник і продемонструйте чим він фіксується. 2.4. З чого розвиваються маткові труби. 2.5. Продемонструвати частини маткової труби, її топографію. Які особливості будови маткової труби. 2.6. Описувати на препараті топографію матки. Які терміни характеризують її положення. 2.7. Називати та продемонструйте на препараті частини матки, її зв'язки. 2.8. Продемонструвати шари стінки матки, які особливості будови її слизової оболонки та порожнини. 2.9. Називати і продемонструвати на препараті частини широкої зв'язки матки і визначте, що знаходиться між її листками. 2.10. Називати відношення матки до очеревини, заглибини очеревини в малому тазі у жінки. 2.11. Називати та описувати на препараті будову вагіни. 2.12. Називати та продемонструвати на препараті межі присінка піхви та вкажіть, що в нього відкривається. 2.13. Визначати і продемонструвати промежину в вузькому і широкому розумінні. 2.14. Описувати на препараті межі промежини, які трикутники в ній виділяють і чим вони закриті. 2.15. Описувати фасції промежини, вкажіть, до якої діафрагми вони належать.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 163-183.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Скільки м'язових шарів в матці, як називається м'язова оболонка матки. 4.2. Що таке параметрій. 4.3. Як називається порожнина шийки матки. 4.4. Що відкривається в присінок піхви. 4.5. Назвіть похідні мезонефральної протоки. 4.6. Які брижі утворює широка зв'язка матки. 4.7. Який орган прилягає до заднього листка широкої зв'язки матки. 4.8. Які м'язи промежини утворюють внутрішню стінку сідничо-відхідникової ямки. 4.9. Положення якого м'яза промежини відрізняється у чоловіків і жінок.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 24-28. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 14. Анатомія органів та утворенні імунної системи (загрудинна залоза-тимус, кістковий мозок, селезінка, лімфатичні вузли, мигдалики).	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати та демонструвати топографію та будови загрудинної залози, селезінки, мигдаликів, кісткового мозку, лімфатичних вузлів. 1.2. Називати та демонструвати на препараті поверхні селезінки, визначати її топографію та функцію.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Визначати центральні і периферійні органи імунної системи. 2.2. Визначати особливості розташування органів імунної системи. 2.3. Називати, з чого розвивається загрудинна залоза. Опишіть її топографію та будову. 2.2. Називати та продемонструвати на препараті поверхні, краї, кінці, зв'язки селезінки, визначте її відношення до очеревини. Описати топографію селезінки. 2.4. Чим представлена біла та червона пульпа селезінки. 2.5. Визначати особливості внутрішньої будови і функції лімфатичного вузла. 2.6. Чим представлені В-залежні зони лімфатичного вузла. 2.7. Називати групи вузлів.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 281-304.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначати особливості функції загрудинної залози. 4.2. Визначати місце розташування кісткового мозку. 4.3. Визначати відношення до очеревини селезінки, червоподібного відростка. 4.4. В якому середостінні розташовується загрудинна залоза. 4.5. Визначати особливість будови соматичних і вісцеральних лімфатичних вузлів, їх функцію. 4.6. Які мигдалики утворюють лімфоїдне кільце.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 31-32. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 15.	
Анатомія органів ендокринної системи (щитоподібна залоза, прищитоподібні залози, надниркові залози. Ендокринна частина підшлункової залози, гіпофіз, епіфіз).	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати розвиток щитоподібної, прищитоподібних залоз та наднирникових залоз. 1.2. Демонструвати на препараті її описувати будову та топографію щитоподібної і прищитоподібних залоз. 1.3. Описувати будову і топографію гіпофіза та епіфіза.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Визначати, з чого розвивається щитоподібна залоза. продемонструйте її частки, називати їх. 2.2. Визначати, з чого розвиваються прищитоподібні залози і де вони знаходяться. 2.3. Яка функція гормонів при щитоподібних залоз. 2.4. Як побудована кіркова речовина надниркової залози? Які гормони виробляють її клітини, яка їх функція? 2.5. Будова і топографія гіпофізі. 2.6. Морфофункціональна характеристика передньої частки гіпофіза. 2.7. Морфофункціональна характеристика задньої частки гіпофіза. 2.8. Морфофункціональна характеристика ендокринної частки підшлункової залози. 2.9. Які гормони виробляє ендокринна частина підшлункової залози? Яка їхня функція?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 184-201.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Скільки у людини щитоподібних та прищитоподібних залоз. 4.2. До якої групи за походженням належать щитоподібна та прищитоподібні залози. 4.3. Які залози розвиваються з 3 та 4- зябрових карманів. 4.4. Визначати класифікацію залоз внутрішньої секреції. 4.5. До якого мозку відноситься епіфіз. 4.6. Визначати структуру і функцію гіпоталамуса. 4.7. В якому трикутнику розташована щитоподібна залоза.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 29-30. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 16. Анатомія спинного мозку (I-II).	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Демонструвати на препаратах спинного мозку центральний канал, анатомічні частини сірої речовини (передній стовп, бічний стовп, задній стовп, передній, задній та бічний роги, центральну проміжну речовину) та білої речовини (передній, бічний, задній канатики). 1.2. Визначати топографію ядер та пластинок (за Рекседом) сірої речовини спинного мозку та їх співвідношення. 1.3. У відповідності до закону периферичного розшарування довгих волокон, закону розшарування, викликаного рівнем входження нервових волокон або топографією тіла та закону розподілу чутливих шляхів чутливими модальностями визначати топографію шляхів білої речовини спинного мозку. 1.4. Визначати місце розташування та функцію ядер заднього та бічного рогів спинного мозку. 1.5. Визначати місце розташування та ділянку іннервації ядер передніх рогів спинного мозку. 1.6. Визначати різновиди мотонейронів і відповідні нейромоторні одиниці, давати їх структурні та функціональні характеристики. 1.7. Визначати відповідно до топографії ядер сірої речовини спинного мозку розташування тіл II та III нейронів рефлекторних дуг від екстеро- та пропріорецепторів різної локалізації.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструйте на препараті складові частини заднього рогу сірої речовини спинного мозку, визначіть ядра та пластинки (за Рекседом), що їм відповідають. 2.2. Якій анатомічній частині сірої речовини спинного мозку відповідає пластинка VIII (за Рекседом) і які ядра в ній розрізняють? 2.3. Які морфологічні та функціональні типи мотонейронів виділяють у передніх рогах сірої речовини спинного мозку? Які ядра та пластинки (за Рекседом) ці ядра формують? 2.4. Продемонструйте на препараті спинного мозку клиноподібний пучок. Чому в нижніх сегментах він відсутній і яка його функція? 2.5. Назвіть компоненти власного сегментарного апарату в задніх канатиках спинного мозку. Які функції вони виконують? 2.6. Назвіть еферентні шляхи бічного канатика, визначіть їх топографію та функції. 2.7. Назвіть аферентні шляхи бічного канатика, визначіть їх топографію та функції. 2.8. Назвіть компоненти власного сегментарного апарату в бічних канатиках спинного мозку. Які функції вони виконують? 2.9. Назвіть провідні шляхи переднього канатика, визначіть їх топографію та функції. 2.10. Назвіть пірамідні шляхи спинного мозку. В яких канатиках вони проходять? 2.11. Назвіть екстрапірамідні шляхи спинного мозку. В яких канатиках вони проходять? 2.12. Назвіть шляхи тактильної чутливості спинного мозку. В яких канатиках вони проходять? 2.13. Назвіть шляхи больової чутливості спинного мозку. В яких канатиках вони проходять? 2.14. Назвіть вегетативні шляхи спинного мозку. В яких канатиках вони проходять?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 203-238.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. На якому рівні можна робити спинномозкову пункцію у новонароджених і у дорослих. 4.2. Що таке сегменти спинного мозку, скільки їх. 4.3. Яке співвідношення шийних, верхньогрудних, середньогрудних, нижньогрудних, поперекових, крижових, куприкового сегментів із відповідними хребцями? Чому воно саме таке? 4.4. З чого складаються сіра та біла речовини спинного мозку. 4.5. На які частини діляться сіра та біла речовини спинного мозку. 4.6. Визначіть загальну функціональну характеристику нейронів заднього, бічного і переднього рогів, назвіть ядра рогів та визначте їх індивідуальну функцію. 4.7. В яких напрямках проводять імпульси провідні шляхи спинного мозку. 4.8. Визначіть загальну функціональну характеристику переднього, бічного і заднього канатиків спинного мозку, назвіть шляхи, що в них проходять. 4.9. Що є морфологічною основою рефлексу. Охарактеризуйте просту рефлекторну дугу. 4.10. Які функції рецепторного (чутливого), вставочного (інтернейрона) та рухового (мотонейрона) нейронів рефлекторної дуги? Де вони знаходяться.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 38-40. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 17	
Ембріогенез головного мозку. Анатомія довгастого мозку та мосту.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати основні етапи філо- та онтогенезу головного мозку як складової частини нервової системи, визначати вікові особливості будови та аномалії розвитку головного мозку. 1.2. Визначати та демонструвати на тотальному препараті та на сагітальному розрізі головного мозку складові стовбуру головного мозку, мозочку та великого мозку. 1.3. Визначати та демонструвати на сагітальному препараті похідні заднього мозкового міхура (довгастий мозок, міст, мозочок), середнього мозкового міхура (середній мозок), переднього мозкового міхура (проміжний та кінцевий мозок). 1.4. Демонструвати положення частин головного мозку в порожнині черепа. 1.5. Визначати та демонструвати на препараті стовбура головного мозку межі та рельєф довгастого мозку і моста. 1.6. Демонструвати на поперечних розрізах стовбура головного мозку розподіл волокон білої речовини і ядер сірої речовини різних частин довгастого мозку і моста у відповідності до їх функціональної характеристики. 1.7. Визначати шляхи, які входять до присередньої петлі; шлях, який утворює перехрест пірамід.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Де проходить межа між довгастим і спинним мозком? 2.2. Які поверхні розрізняють у довгастому мозку? 2.3. Де проходить верхня межа довгастого мозку? 2.4. Продемонструвати піраміди довгастого мозку, які волокна в них проходять? 2.5. Який шлях починається від нижнього оливного комплексу? 2.6. Які шляхи утворюють присередню петлю? 2.7. Чим утворений задній поздовжній пучок? 2.8. Чим утворені нижні ніжки мозочку? 2.9. Які частини має міст? 2.10. Що є межею між основною частиною моста і покривом? 2.11. Чим утворене трапецієподібне тіло моста? 2.12. Що входить до складу спинномозкової петлі? 2.13. Що входить до складу трійчастої петлі? 2.14. Які ядра екстрапірамідної системи розташовані в довгастому мозку і мосту?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 238-252.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Які відділи головного мозку виділяють за будовою та розвитком? 4.2. Як поділяється головний мозок за формою та топографічним співвідношенням структур? 4.3. Які структури входять до складу стовбура мозку? 4.4. Яку масу має головний мозок дорослої людини? 4.5. Чим представлена центральна нервова система?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 41-42, 51. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 18 Анатомія мозочка. IV шлуночок. Ромбоподібна ямка.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на тотальному препараті та на сагітальному розрізі головного мозку складові мозочка. 1.2. Визначати та демонструвати на сагітальному розрізі головного мозку частини IV шлуночка, ромбоподібну ямку, покрив IV шлуночка . 1.3. Демонструвати ядра мозочка. 1.4. Визначати та демонструвати на препараті стовбура головного мозку рельєф ромбоподібної ямки. 1.5. Демонструвати на препараті частини мозочка. 1.6. Визначати основні етапи філогенезу мозочка. 1.7. Визначати сполучення IV шлуночка.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Які стадії розвитку проходить мозочок в процесі філогенезу? 2.2. Які частини має мозочок? 2.3. Що входить до складу стародавнього мозочка, що він забезпечує? 2.4. Що входить до складу давнього мозочка, з якими шляхами він пов'язаний? 2.5. Що забезпечує новий мозочок, чим він представлений? 2.6. Продемонструвати ядра мозочку, опишіть їх топографію. 2.7. Демонструвати верхню ніжку мозочка, які волокна вона містить? 2.8. Чим утворена покрівля IV шлуночка, 2.9. Називати шляхи відтоку спинномозкової рідини з IV шлуночка. 2.10. Демонструвати на схемі ромбоподібної ямки проекцію ядер XII пари черепних нервів. 2.11. Називати ядра V пари черепних нервів і визначити їх топографію і функцію? 2.12. Демонструвати блакитне місце, чим воно утворене ? 2.13. Демонструвати присінкове поле, ядра яких нервів тут розміщені? 2.14. Демонструвати трикутник блукаючого нерва.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 252-264.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте топографічне положення мозочка в черепі. 4.2. Назвіть і продемонструйте похідні заднього мозкового міхура. 4.3. Продемонструйте ромбоподібну ямку, чим вона обмежена? 4.4. Визначіть покрив IV шлуночка . 4.5. Назвіть черепні нерви, ядра яких проектуються на ромбоподібну ямку. 4.6. Продемонструйте білу речовину мозочка. 4.7. Опишіть топографію ромбоподібної ямки.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 42. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 19**Анатомія середнього мозку та проміжного мозку.****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Демонструвати на препараті стовбура головного мозку межі середнього мозку.
- 1.2. Демонструвати на препараті водопровід середнього мозку і його сполучення.
- 1.3. Визначати та демонструвати на препараті частини середнього мозку,
- 1.4. На поперечному розрізі середнього мозку демонструвати пластинку покришки, покрив, основу ніжки, чорну речовину, визначати їх функціональне значення.
- 1.5. Знати які шляхи проходять через частини середнього мозку.
- 1.6. Визначати ядра яких черепних нервів проєктуються на середній мозок.
- 1.7. Називати і демонструвати частини проміжного мозку.
- 1.8. Називати і демонструвати структури гіпоталамусу, і пояснювати їх генез.
- 1.9. Демонструвати III шлуночок та його стінки.
- 1.10. Називати групи ядер таламуса за функціональними та філогенетичними ознаками та пояснювати їх функції.
- 1.11. Називати і демонструвати на препараті складові частини метаталамуса.
- 1.12. Називати і демонструвати на препараті складові частини субталамуса.
- 1.13. Описувати ядра субталамуса та пояснювати їх функціональні зв'язки.
- 1.14. Описувати ядра та шляхи сосочкового тіла.
- 1.15. Описувати ядра та шляхи гіпоталамічної ділянки та її зв'язок з гіпофізом.
- 1.16. Розкривати поняття "гіпоталамо-гіпофізарна система".

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Називати та продемонструвати межі середнього мозку на вентральній і дорсальній поверхні.
- 2.2. Чим обмежений трикутник петлі?
- 2.3. Чим утворене дно міжніжкової ямки?
- 2.4. Під впливом яких аналізаторів, в процесі філогенезу, розвивався середній мозок?
- 2.5. Які центри розміщені в середньому мозку?
- 2.6. Ядра яких черепних нервів проєктуються на середній мозок?
- 2.7. Називати шляхи які проходять через основу ніжки мозку?
- 2.8. Чим утворені перехрестя покриву?
- 2.9. Демонструвати червоне ядро, яка його функція?
- 2.1. Які частини входять до складу чорної речовини?
- 2.11. Чим представлена ретикулярна формація середнього мозку ?
- 2.12. Яке вегетативне парасимпатичне ядро знаходиться в середньому мозку і за що воно відповідає?
- 2.13. Які ядра екстрапірамідної системи знаходяться в середньому мозку?
- 2.14. Які шляхи проходять в білій речовині покриву середнього мозку?
- 2.15. Які шляхи починаються від червоного ядра?
- 2.16. Називати і продемонструвати на препараті частини проміжного мозку.
- 2.17. Називати і продемонструвати на препараті відділи таламічного мозку.
- 2.18. Називати і продемонструвати на препараті відділи гіпоталамуса.
- 2.19. Називати і демонструвати на препараті поверхні і частини таламуса.
- 2.20. Називати 5 функціональних груп ядер таламуса.
- 2.21. Називати групи ядер таламуса за філогенетичними ознаками та пояснити їх функції.
- 2.22. Називати і демонструвати на препараті частини епіталамуса.
- 2.23. Називати ядра субталамуса та пояснити їх функціональні зв'язки.
- 2.24. Описувати ядра та шляхи сосочкового тіла.
- 2.25. Описати ядра та шляхи гіпоталамічної ділянки та її зв'язок з гіпофізом.
- 2.26. Продемонструвати на препаратах стінки і сполучення III шлуночка.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 264-276.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. До якого відділу головного мозку відноситься середній мозок, а до якого проміжний мозок?
- 4.2. Назвіть і продемонструйте на препараті частини середнього мозку.
- 4.3. Що являється порожниною середнього мозку?
- 4.4. Продемонструйте водопровід середнього мозку і чим він сполучається.
- 4.5. Назвіть і продемонструйте межу між покривом середнього мозку та мостом.
- 4.6. Назвіть частини проміжного мозку.
- 4.7. Назвіть і опишіть поверхні і частини таламуса.
- 4.8. Назвіть структури гіпоталамуса.
- 4.9. Опишіть частини епіталамуса.

4.10. Опишіть частини субталамуса.
4.11. Опишіть стінки і сполучення III шлуночка.
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 43. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 20

Нюховий мозок. Базальні ядра. Бічні шлуночки. Біла речовина півкуль великого мозка.

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Демонструвати на препаратах головного мозку складові частини кінцевого мозку, визначати загальну характеристику їх розвитку та функції.
- 1.2. Визначати і демонструвати на препаратах головного мозку базальні ядра (смугасте тіло, огорожу, мигдалеподібне ядро).
- 1.3. Визначати і демонструвати на препаратах головного мозку частини сочевицеподібного ядра (лушпину, присередню та бічну бліді кулі), частини хвостатого ядра, ядра мигдалеподібного тіла .
- 1.4. Визначити значення функцій і зв'язків окремих структур базальних ядер в забезпеченні рефлекторно-автоматизованих рухів (центри екстрапірамідної системи), в регуляції настрою і поведінки , в керуванні вегетативними та емоційними реакціями.
- 1.5. Визначити та демонструвати на препаратах хід асоціативних, комісуральних та проєкційних нервових волокон білої речовини мозку.
- 1.6. Демонструвати на препаратах головного мозку бічні шлуночки та їх частини, визначити їх стінки та сполучення .
- 1.7. Демонструвати на препаратах головного мозку утвори нюхового мозку, визначати межі лімбічної частки, її звивини та борозни, демонструвати на препаратах структури кола Пейпеца (морський коник, склепіння, соскоподібні тіла, таламус, поясну звивину) та інші структури лімбічної системи (зокрема, безіменну речовину та мигдалеподібне тіло).
- 1.8. Визначати складові частини морського коника, ділянки Аммонівого рога та його шари.
- 1.9. Визначати місце розташування зубчастої звивини та її шари.
- 1.10. Визначати значення функцій та зв'язків окремих структур лімбічної системи в забезпеченні кодування пам'яті, в прояві емоцій та афективних компонентів інстинктивних спонукань в доцільній поведінці.

2. Основні поняття теми.

- 2.1.Продемонструйте на препараті базальні ядра та визначіть їх функції.
- 2.2.Продемонструйте на препараті складові частини неостріатум і палеостріатум ; визначіть їх функціональні взаємовідносини та зв'язки з іншими центрами екстрапірамідної системи .
- 2.3.Продемонструйте на препараті огорожу та її суміжні структури ; визначіть структуру та функції огорожі .
- 2.4.Продемонструйте на препараті мигдалеподібне тіло; визначіть його ядра та їх функції.
- 2.5.Продемонструйте на препараті сочевицеподібне ядро, визначіть його функції.
- 2.6.Назвіть довгі асоціативні волокна білої речовини кінцевого мозку. Що вони з'єднують?
- 2.7.Продемонструйте на препараті , в яких утвореннях проходять комісуральні волокна. Визначіть роль мозолистого тіла в забезпеченні вищих нервових функцій та головні наслідки пошкодження його окремих частин.
- 2.8.Продемонструйте на препараті складові частини внутрішньої капсули. Які волокна складають її передню ніжку, коліно, таламо-сочевицеподібну, засочевицеподібну та підсочевицеподібну частини задньої ніжки.
- 2.9.Продемонструйте на препараті частини бічного шлуночка (передній ріг, центральну частину, задній ріг, нижній ріг) та визначіть структури їх стінок. Як змінюються в філогенезі функції кінцевого мозку?
- 2.10.Які структури головного мозку забезпечують соціабельність та репродуктивну поведінку?
- 2.11.Продемонструйте на препараті складові частини нюхового мозку.
- 2.12.Продемонструйте на препараті частини склепіння, спайку склепіння та передню спайку; визначіть передспайкову та заспайкову частини стовпа склепіння, назвіть їх волокна та пучки, визначіть їх функціональне значення.
- 2.13.Продемонструйте на препараті частини морського коника та визначіть його функції.
- 2.14.Визначіть структуру та функції шарів ділянок Аммонівого рогу.
- 2.15.Визначіть функціональне значення аферентних та еферентних зв'язків ділянок Аммонівого рогу.
- 2.16.Визначіть структуру шарів зубчастої звивини та функціональне значення їх аферентних та еферентних зв'язків.
- 2.17.Визначіть будову та функції безіменної речовини (базального ядра Мейнерта).
- 2.18.Продемонструйте на препараті мигдалеподібне тіло, визначіть його складові частини та їх функції.
- 2.19.Продемонструйте на препараті борозни та звивини лімбічної частки та визначіть їх функціональне значення.
- 2.20.Продемонструйте на препараті поясну звивину та визначіть її функції.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

**С. 276-281, 286-289,
299-309.**

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1.Назвіть складові частини кінцевого мозку.
- 4.2. В чому полягає міжпівкульна асиметрія головного мозку ?
- 4.3. Продемонструйте на препаратах головного мозку: а) мозолисте тіло, б) склепіння, в) спайку склепіння, г)

передню спайку, д) прозору перегородку, ж) дзьобоподібну перегородку, з) кінцеву пластину. 4.4. Визначіть будову мозолистого тіла та продемонструйте на препаратах його частини (стовбур, валик, коліно, дзьоб), сіре покриття мозолистого тіла, поздовжні смуги, частини променистості мозолистого тіла. 4.5. Продемонструйте на препараті частини склепіння та визначіть їх зв'язки. 4.6. Продемонструйте на препараті прозору перегородку. Між якими утвореннями вона знаходиться? Яку функцію виконує? 4.7. Продемонструйте на препараті складові частини морського коника та визначіть їх зв'язки. 4.8. Які утворення належать до базальних ядер? Продемонструйте їх на препараті. 4.9. З яких частин складається сочевицеподібне ядро? 4.10. Що таке смугасте тіло? Чому так називається? 4.11. Продемонструйте на препараті: а) внутрішню капсулу, б) зовнішню капсулу, в) огорожу, г) найзовнішню капсулу. 4.12. Які волокна розрізняють у білій речовині кінцевого мозку? 4.13. Що таке асоціативні волокна? Що вони з'єднують? Що таке комісуральні волокна? Що вони з'єднують? 4.14. В яких утвореннях проходять комісуральні волокна? Що вони з'єднують? 4.15. Що розуміють під проекційними провідними шляхами? Де вони проходять? 4.16. Продемонструйте на препараті міжшлуночковий отвір. Які шлуночки він з'єднує? 4.17. Продемонструйте на препараті бічний шлуночок та його частини: а) передній ріг, б) центральну частину, в) задній ріг, г) нижній ріг. 4.18. Продемонструйте на препараті передню та задню нюхову частку.
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 44-46. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 21. Рельєф плаща. Локалізація функцій кори півкуль великого мозку.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препаратах головного мозку борозни та звивини верхньобічної, присередньої та нижньої поверхні півкулі великого мозку. 1.2. Визначати та демонструвати на препаратах головного мозку лобову, тім'яну, потиличну, острівцеву, лімбічну (або обідкову) частки; їх борозни та звивини. 1.3. Демонструвати на тотальному препараті мозку та на сагітальному розрізі поверхні півкуль, полюси, краї. 1.4. Визначати та демонструвати на поверхнях півкуль мозку частки, їх межі, борозни та звивини на них. 1.5. Визначати складові частини аналізаторів; демонструвати на препаратах півкуль мозку центри першої та другої сигнальних систем. 1.6. Визначати будову стародавньої, давньої та нової кори.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Демонструвати на препараті передцентральної звивини та прицентральної часточки. Чим вони обмежені? До якої частки належать? 2.2. Демонструвати на препараті зацентральної звивини. Чим вона обмежена? До якої частки належить? 2.3. Демонструвати на препараті верхню тім'яну часточку. Чим вона обмежена? 2.4. Демонструвати на препараті надкрайову та кутову звивини. Чим вони обмежені? До якої частки належать? 2.5. Продемонструвати на препараті середню лобову звивину. Чим вона обмежена? 2.6. Демонструвати на препараті нижню лобову звивину. На які частини вона поділяється? 2.7. Продемонструвати на препараті покривку. На які частини вона поділяється? 2.8. Продемонструвати на препараті гачок та поясну звивину. Чим вони обмежені? До якої частки належать? 2.9. Продемонструвати на препараті острогову борозну та поперечні скроневі звивини. До якої частки належать?	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 281-286, 289-298.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Які поверхні, краї та полюси має півкуля великого мозку? 4.2. Продемонструйте на препаратах головного мозку лобову, тім'яну, скроневу, потиличну, острівцеву, лімбічну (або обідкову) частки та борозни, що їх розмежовують. 4.3. Які борозни та звивини має лобова частка на верхньобічній поверхні? 4.4. Які борозни та звивини має лобова частка на присередній поверхні? 4.5. Які борозни та звивини має лобова частка на нижній поверхні? 4.6. Які борозни та звивини має тім'яна частка на верхньобічній поверхні? 4.7. Які борозни та звивини має тім'яна частка на присередній поверхні? 4.8. Які борозни та звивини має скронева частка на верхньобічній поверхні? 4.9. Які борозни та звивини має скронева частка на нижній поверхні? 4.10. Які борозни має потилична частка на верхньобічній поверхні? 4.11. Які борозни та звивини має потилична частка на присередній поверхні? 4.12. Які борозни та звивини має потилична частка на нижній поверхні? 4.13. Які борозни та звивини має острівцева частка? 4.14. Які борозни та звивини має лімбічна (або обідкова) частка? 4.15. Під впливом яких рецепторів формується в філогенезі передній мозок? 4.16. Розкрийте поняття "старий плащ" та "новий плащ". Які типи кори великого мозку розрізняють за особливостями філогенетичного розвитку? Назвіть співвідношення і місця розташування цих типів кори у людини. 4.17. З яких складових частин складається проміжний мозок? Продемонструйте їх на препараті. 4.18. Визначіть зовнішню та внутрішню будову утворів таламуса. 4.19. Визначіть зовнішню та внутрішню будову утворів гіпоталамуса. 4.20. Назвіть складові частини кінцевого мозку і продемонструйте на препараті їх топографічні особливості. 4.21. Назвіть межі лобової, тім'яної, потиличної, скроневої часток та продемонструйте на препараті їх борозни та звивини. 4.22. Продемонструйте на препараті головного мозку співвідношення складових частин мозолистого тіла, частин склепіння та прозорої перетинки.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 46-47. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 22
Провідні шляхи ЦНС.

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Визначати та демонструвати на тотальному препараті і горизонтальному та сагітальному розрізах головного мозку складові частини кінцевого мозку.
- 1.2. Визначати та демонструвати на препаратах мозку похідні переднього мозку: проміжний мозок і його порожнину - III шлуночок, кінцевий мозок і його порожнину - бічні шлуночки.
- 1.3. Демонструвати положення часток півкуль у порожнині черепа.
- 1.4. Визначати морфологічну основу рефлекторних дуг, що замикаються через головний мозок.
- 1.5. Визначати класифікацію висхідних провідних шляхів.
- 1.6. Визначати загальні закономірності будови і функції екстрапірамідної системи, яка забезпечує автоматичну (несвідому) регуляцію роботи м'язів, підтримку м'язового тону, координацію рухів.
- 1.7. Демонструвати на препаратах головного та спинного мозку центри і шляхи екстрапірамідної системи визначати їх роль в:
 - а) в перерозподілі тону м'язів під час руху;
 - б) в реалізації як безумовно-рефлекторних захисних і співдружних рухів, так і завчених, стереотипних, автоматизованих (у тому числі професійних навичок);
 - в) в інтегративних механізмах вищої нервової діяльності (особливо в механізмах емоційно-афективних реакцій організму).
- 1.8. Визначати структурні механізми взаємодії пірамідної та екстрапірамідної систем, завдяки яким виконується складний цілеспрямований рух при збереженні рівноваги та орієнтації у просторі.
- 1.9. Малювати схеми висхідних та нисхідних провідних шляхів.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Характеристика функціонального значення ретикулярної формації.
- 2.2. Описати понейронно екстероцептивний шлях больової і температурної чутливості.
- 2.3. Описати понейронно шлях дотикової чутливості.
- 2.4. Описати понейронно пропріоцептивний шлях кіркового напрямку.
- 2.5. Описати понейронно пропріоцептивні шляхи мозочкового напрямку.
- 2.6. Які шляхи проводять імпульси цілеспрямованих вольових рухів?Продемонструйте на препараті де розташовані нейрони, аксони яких утворюють ці шляхи.
- 2.7. Які зони кори півкуль великого мозку мають пряме відношення до формування задуму руху та організації самого руху?
- 2.8. Що відбувається при ураженні кори:
 - 1) верхніх двох третин передцентральної звивини;
 - 2) нижньої третини передцентральної звивини?
- 2.9. Які рухові розлади з'являються при однобічному ураженні половини спинного мозку? Чому?
- 2.10. За рахунок яких зв'язків (волокон, шляхів) мозочок стає здатним контролювати та координувати вольові рухи через екстрапірамідну систему?
- 2.11. Визначати та демонструвати на препаратах головного мозку складові частини проміжного мозку, які пов'язані структурами екстрапірамідної системи. Охарактеризуйте ці зв'язки.
- 2.12. Визначати та демонструвати на препаратах структури палідарної частини "стріо-палідарної системи". Які рухові розлади з'являються при їх ураженні?
- 2.13. Визначати та демонструвати на препаратах структури стріарної частини "стріо-палідарної системи". Які рухові розлади з'являються при їх ураженні.
- 2.14. Визначати та демонструвати на препаратах структури (ядра, шляхи) середнього мозку, які відносяться до екстрапірамідної системи. Які рухові розлади з'являються при руйнуванні чорної речовини патологічним процесом? Які хемергічні структури при цьому уражені?
- 2.15. Визначати та демонструвати на препаратах структури (ядра, шляхи) моста та довгастого мозку, які відносяться до екстрапірамідної системи.
- 2.16. Визначати та демонструвати на препаратах положення тіл і відростків нейронів центрального покривного шляху, заднього і присереднього повздовжніх пучків.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 316-333.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Чим утворена латеральна петля?
- 4.2. Чим утворена присередня петля?
- 4.3. Назвіть шляхи, що йдуть у складі верхніх і нижніх мозочкових ніжок.
- 4.4. Де розташовані тіла перших нейронів висхідних провідних шляхів?
- 4.5. Де розташовані тіла других та третіх нейронів висхідних провідних шляхів кіркового напрямку?
- 4.6. Де розташовані перехрести висхідних провідних шляхів кіркового напрямку?
- 4.7. Де розташовані тіла других нейронів і перехрести пропріоцептивних шляхів мозочкового напрямку? 4.1.

Які низхідні шляхи відносяться до пірамідних? 4.9. Де розташовані тіла перших нейронів рухових пірамідних шляхів? 4.10. Де розташовані тіла других нейронів рухових пірамідних шляхів? 4.11. Назвіть перехрестя пірамідних шляхів. 4.12. В яких канатиках спинного мозку проходять пірамідні шляхи? 4.13. Назвіть і продемонструйте на препараті ділянку кори великого мозку від нейронів якої починаються волокна кірково-спинно-мозкового шляху. 4.14. Назвіть і продемонструйте на препараті ділянку кори великого мозку від нейронів якої починаються волокна кірково-ядерного шляху. 4.15. Назвіть і продемонструйте на препараті складові частини внутрішньої капсули. Які шляхи через них проходять? 4.16. Іннервацію яких скелетних м'язів забезпечують кірково-ядерний, бічний та передній кірково-спинномозкові шляхи. 4.17. Які морфологічні та функціональні типи мотонейронів виділяють в передніх рогах сірої речовини спинного мозку ? Що таке "нейромоторна одиниця" ? 4.18. Назвіть ядра передніх рогів спинного мозку. Які функції вони виконують ? 4.19. Назвіть рухові ядра черепних нервів.
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 46-47. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 23**Оболони головного мозку і спинного мозку. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Демонструвати на препараті оболони і міжоболонові простори головного мозку.
- 1.2. Знати шляхи циркуляції спинномозкової рідини.
- 1.3. Демонструвати місця виходу з мозку і входу в мозок 12 пар черепних нервів.
- 1.4. Знати класифікацію черепних нервів.
- 1.5. Демонструвати на препаратах оболони спинного мозку та міжоболонові простори.
- 1.6. Визначати функції оболонок спинного мозку, вміст міжоболонових просторів та їх значення в практичній медицині.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Описати тверду мозкову оболону і її відростки.
- 2.2. Визначати місце утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.
- 2.3. Що таке підпавутинна порожнина і її збірники?
- 2.4. Називати синуси твердої мозкової оболони, чим вони утворені?
- 2.5. Чим утворений стік синусів?
- 2.6. Називати ядра трійчастого нерва і місце виходу його корінців.
- 2.7. Де розташоване ядро під'язикового нерва і де виходить його корінець?
- 2.8. Продемонструвати на препараті міжоболонові простори спинного мозку, назвіть їх вміст і поясніть клінічне значення.
- 2.9. Які вади розвитку спинного мозку супроводжуються дефектами його оболонок?

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 309-316.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Де утворюється і куди відтікає спинномозкова рідина?
- 4.2. Продемонструйте на препараті головного мозку місце виходу I та II пар черепних нервів.
- 4.3. Продемонструйте на препараті головного мозку місце виходу III, IV, VI пар черепних нервів.
- 4.4. Продемонструйте на препараті головного мозку місце виходу IX, X, XI, XII пар черепних нервів.
- 4.5. Продемонструйте на препараті вирости твердої мозкової оболони, що вони відмежовують?
- 4.6. Продемонструйте на препараті синуси твердої мозкової оболони.
- 4.7. Чим обмежені міжоболонові простори і що вони вміщують?
- 4.8. Які компоненти оболонок та міжоболонових просторів спинного мозку забезпечують його захист від струсів та пошкоджень під час рухів людського тіла?

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 45.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 24	
Анатомія ока та структур утворів. Провідний шлях зорового аналізатора.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати оболонки очного яблука, визначати анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.2. Визначити та демонструвати компоненти внутрішнього ядра очного яблука: визначити анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.3. Визначити шляхи циркуляції водянистої вологи очного яблука. 1.4. Визначити і демонструвати додаткові структури ока, визначити анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.5. Визначити будову II пари черепних нервів. 1.6. Описати провідні шляхи зорового аналізатора.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Які частини очного яблука є похідними переднього мозку? 2.2. Які оболонки очного яблука мають мезодермальне походження? 2.3. Дати визначення зовнішньої і внутрішньої вісі очного яблука. 2.4. Що таке зорова вісь? 2.5. Називати і описувати частини волокнистої оболонки очного яблука. 2.6. Називати і описувати частини судинної оболонки очного яблука. 2.7. Визначати напрямок волокон війкового м'язу. 2.8. Описати частини сітківки. 2.9. Описати офтальмологічну картину очного дна. 2.10. Називати і описувати компоненти внутрішнього ядра очного яблука. 2.11. Описувати будову кришталика. 2.12. Що таке процес акомодції? 2.13. Чим обмежені передня і задня камери очного яблука? 2.14. Описати шляхи циркуляції водянистої вологи очного яблука. 2.15. Називати, демонструвати і визначити функціональне значення зовнішніх м'язів очного яблука. 2.16. Назвати фасції очної ямки. 2.17. Описати кон'юнктиву очного яблука. 2.18. Назвати, описати компоненти слезового апарату. 2.19. Які м'язи приймають участь в рухах повік? 2.20. Описати провідні шляхи зорового аналізатора.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 345-347, 376-403.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначити частини органу зору /ока/. 4.2. Визначити і демонструвати заломлюючі середовища очного яблука. 4.3. Описати венозну пазуху білкової оболонки та визначити її функціональне значення. 4.4. Перелічити м'язи судинної оболонки, визначити їх функціональне значення. 4.5. Описати зіницю. 4.6. Чим визначається колір райдужки? 4.7. Які світлосприймаючі елементи розташовані в центральній ямочці? 4.8. Чим утворений зоровий нерв ? 4.9. Описати перехрестя волокон зорового нерва. 4.10. Перелічити і описати додаткові структури ока. 4.11. Описати шляхи відтоку слюзи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 52-53. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 25 Анатомія вуха. Провідні шляхи слуху та рівноваги.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначити і демонструвати частини вуха. 1.2. Назвати і демонструвати частини зовнішнього вуха, визначити анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.3. Назвати і демонструвати частини середнього вуха, визначити анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.4. Назвати і демонструвати частини внутрішнього вуха, визначити анатомо-функціональні особливості їх будови. 1.5. Назвати складові частини звукопровідного і звукосприймаючого апаратів. 1.6. Описати провідні шляхи слухового аналізатора. 1.7. Описати провідні шляхи присінкового аналізатора.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Назвати утворення в ембріогенезі частин вуха. 2.2. Демонструвати і описати будову вушної раковини. 2.3. Визначити частини зовнішнього слухового ходу, описати його будову. 2.4. Описати топографію і будову барабанної перетинки, визначити її частини. 2.5. Описати будову і сполучення барабанної порожнини. 2.6. Назвати і демонструвати слухові кісточки, описати їх будову 2.7. Назвати частини слухової труби, описати їх будову, сполучення і функціональне значення. 2.8. Назвати частини внутрішнього вуха. 2.9. Назвати частини кісткового лабіринту. 2.10. Описати топографію, будову присінка. 2.11. Описати будову і сполучення півколових каналів. 2.12. Описати будову і сполучення завитки. 2.13. Назвати частини перетинчастого лабіринту. 2.14. Описати будову і вміст перилімфатичного простору, визначити його сполучення. 2.15. Визначити топографію, будову і функціональне значення маточки і мішечка, описати їх сполучення. 2.16. Визначити топографію, будову і функціональне значення півколових протоків. 2.17. Назвати стінки завиткової протоки, описати їх будову. 2.18. Назвати складові частини звукопровідних і звукосприймаючого апарату. 2.19. Визначити топографію спірального вузла завитки. 2.20. Визначити топографію присінкового вузла. 2.21. Описати будову і топографію VIII пари черепних нервів. 2.22. Описати провідні шляхи слухового аналізатора. 2.23. Описати провідні шляхи присінкового аналізатора.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том другий. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 352-376.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначити частини вуха. 4.2. Назвати і демонструвати частини зовнішнього вуха. 4.3. Назвати і демонструвати частини середнього вуха. 4.4. Назвати і демонструвати частини внутрішнього вуха. 4.5. Назвати і описати суглоби слухових кісточок. 4.6. Назвати і описати зв'язки слухових кісточок. 4.7. Назвати і описати м'язи слухових кісточок. 4.8. Назвати утворення на бічній стінці присінка, описати їх анатомо-функціональне значення. 4.9. Назвати отвори на задній і передній стінці присінка, описати їх анатомо-функціональне значення. 4.10. Назвати утворення на присередній стінці присінка, описати їх анатомо-функціональне значення. 4.11. Описати локалізацію спірального органу. 4.12. Описати сполучення мішечка і маточки.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 2. С. 54-55. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Питання до підсумкового модульного контролю Модуль 2
«Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття»

Анатомія травної системи

1. Системи внутрішніх органів: визначення, назвати органи, які утворюють ці системи, дати загальну характеристику функцій цих систем.
2. Класифікація внутрішніх органів. Загальний план будови трубчастих органів.
3. Органоспецифічні риси будови слизової оболонки трубчастих органів.
4. Загальні закономірності будови м'язової оболонки стінки трубчастих органів
5. Загальні закономірності будови зовнішньої оболонки стінки трубчастих органів, дати стислу характеристику; варіанти відношення органів до очеревини.
6. Описати загальні анатомо-функціональні закономірності будови екзокринних залоз
7. Загальні анатомо-функціональні закономірності будови екзокринних залоз.
8. Розвиток ротової порожнини та її похідних. Вад розвитку ротової порожнини.
9. Ротова порожнина, її відділи. Присінок рота: стінки, їх будова, описати і продемонструвати на препаратах.
10. Ротова порожнина, її відділи. Власне ротова порожнина, її стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
11. Піднебіння: частини. Тверде піднебіння, його будову; описати і продемонструвати на препаратах.
12. Піднебіння: частини. М'яке піднебіння, частини, будова.
13. М'язи м'якого піднебіння. Описати і продемонструвати на препаратах.
14. Піднебінні мигдалики, їх топографія. Описати і продемонструвати на препаратах
15. Язик: частини, будова; особливості слизової оболонки язика, функції язика. Описати і продемонструвати на препаратах.
16. Ембріологічна та анатомічна класифікації м'язів язика, їх морфо-функціональна характеристика; функції язика. Описати і продемонструвати на препаратах.
17. Зуби: частини зуба, тканини зуба.
18. Поверхні коронки зуба.
19. Періодонт, пародонт, зубний орган: визначення.
20. Варіанти фізіологічних прикусів.
21. Постійні зуби: формула,
22. Будова різців.
23. Будова кликів
24. Будова малих кутніх зубів.
25. Будова великих кутніх зубів.
26. Характеристика зубів верхньої щелепи.
27. Характеристика зубів нижньої щелепи.
28. Молочні зуби, їх формула. Терміни прорізування молочних зубів.
29. Відміни молочних зубів від постійних зубів.
30. Ротові залози: класифікація. Малі слинні залози, їх топографія і морфо-функціональна характеристика.
31. Ротові залози: класифікація. Привушна залоза: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
32. Ротові залози: класифікація. Під'язикова залоза: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
33. Ротові залози: класифікація. Піднижньощелепна залоза: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
34. Зів: межі, сполучення, описати і продемонструвати на препараті.
35. Первина кишка: розвиток, частини. Похідні головної (глоткові) кишки
36. Глотка: топографія, частини, їх сполучення; лімфатичне кільце глотки. Описати і продемонструвати на препараті.
37. Глотка: будова слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
38. Первина кишка: тулубова кишка, її частини та похідні. Вад розвитку органів травного каналу.
39. Розвиток травного каналу в ембріогенезі; джерела утворення слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
40. Стравохід: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і продемонструвати на препараті.
41. Стравохід: будова стінки; Анатомічні і фізіологічні звуження стравоходу. Рентгенанатомія стравоходу.
42. Ділянки передньої черевної стінки: описати і продемонструвати на препараті.
43. Шлунок: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), частини; описати і продемонструвати на препараті.
44. Шлунок: будова стінки ; описати і продемонструвати на препараті будову слизової оболонки. Рентгенанатомія шлунка.
45. Шлунок: будова стінки ; описати будову м'язової і серозної оболонок.
46. Тонка кишка: відділи, їх топографія, відношення до очеревини.
47. Дванадцятипала кишка: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і

продемонструвати на препараті.

48. Тонка кишка: будова стінки; відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препаратах. Рентген анатомія тонкої кишки.
49. Тонка кишка: будова слизової оболонки тонкої кишки.
50. Дванадцятипала кишка: особливості будови слизової оболонки.
51. Товста кишка: відділи, їх топографія (голотопія, синтопія); описати і продемонструвати на препаратах.
52. Товста кишка: будова стінки (особливості будови слизової, м'язової і серозної оболонок), відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препаратах. Рентгенанатомія товстої кишки.
53. Сліпа кишка: топографія (голотопія, синтопія), особливості будови; описати і продемонструвати на препаратах.
54. Частини та згини ободової кишки, їх топографія (голотопія, синтопія), відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препаратах.
55. Особливості будови стінки ободової кишки. Рельєф її слизової оболонки.
56. Пряма кишка: частини, згини, відношення до очеревини, топографія у чоловіків і у жінок; описати і продемонструвати на препаратах.
57. Пряма кишка: особливості будови слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
58. Зовнішні ознаки товстої кишки; описати і продемонструвати на препаратах.
59. Розвиток печінки в ембріогенезі.
60. Печінка: зовнішня будова; рельєф діафрагмової і нутрошевої поверхонь; описати і продемонструвати на препаратах.
61. Печінка: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), зв'язки печінки, відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препараті.
62. Печінка: внутрішня будова (частки, частини, сегменти, часточки).
63. Печінка: утворення і шляхи відтоку жовчі.
64. Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
65. Загальна жовчна протока: утворення, топографія, будова, функції, описати і продемонструвати на препаратах.
66. Розвиток підшлункової залози в ембріогенезі.
67. Підшлункова залоза: частини, їх топографія (скелетопотія, синтопія), відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препаратах.
68. Екзокринні та ендокринні відділи підшлункової залози, шляхи виведення продуктів їх діяльності.
69. Очеревина: визначення, загальна характеристика; порожнина очеревини, її вміст.
70. Очеревина: загальна характеристика. Чепці, зв'язки, брижі, їх будова та утворення; описати і продемонструвати на препаратах.
71. Очеревинна порожнина: відділи (поверхи), їх межі; описати і продемонструвати на препаратах.
72. Верхній поверх очеревинної порожнини: печінкова сумка, її межі і сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
73. Верхній поверх очеревинної порожнини: передшлункова сумка, її межі і сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
74. Верхній поверх очеревинної порожнини: чепцева сумка, її межі і сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
75. Середній поверх очеревинної порожнини: канали, синуси, закутки, складки, ямки; описати і продемонструвати на препаратах.
76. Нижній поверх очеревинної порожнини: заглибини; хід очеревини в малому тазі у чоловіків та жінок; описати і продемонструвати на препаратах.

Анатомія дихальної системи

1. Які органи належать до дихальної системи?
2. Що належить до верхніх дихальних шляхів?
3. Розвиток органів дихальної системи в ембріогенезі.
4. Особливості будови стінки трубчастих органів дихальної системи.
5. Розвиток зовнішнього носа і носової порожнини в ембріогенезі. Аномалії розвитку.
6. Ніс: частини, будова; описати і продемонструвати на препараті.
7. Носова порожнина: частини, їх будова та сполучення; описати і продемонструвати на препараті.
8. Носова порожнина: носові ходи, їх будова та сполучення; описати і продемонструвати на препараті.
9. Приносні пазухи: топографія, сполучення, функції, вікові особливості; описати і продемонструвати на препараті. Рентген анатомія при носових пазух.
10. Носова порожнина: функціональні частини, їх будова і функції; описати і продемонструвати на препараті.
11. Гортань: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і продемонструвати на препараті.
12. Гортань: хрящі, суглоби, зв'язки, м'язи, їх будова; описати і продемонструвати на препараті.
13. Гортань: фібро-еластичні утворення гортані, їх будова, функції, присінкова зв'язка, голосова зв'язка; описати і продемонструвати на препараті.
14. Порожнина гортані: частини, їх будова, межі; описати і продемонструвати на препараті.
15. Голосова щілина: межі, утворення, частини; описати і продемонструвати на препараті.

17. Трахея: і бронхи: топографія, будова стінки; описати і продемонструвати на препараті.
18. Легені: топографія, зовнішня будова ;описати і продемонструвати на препараті.
19. Корінь легені: топографія, склад.
20. Легені: частки, бронхо-легеневі сегменти, часточки; їх будова. Рентгенанатомія легень.
21. Бронхіальне дерево: розгалуження, будова стінки, функції.
22. Альвеолярне дерево: розгалуження, будова стінки.
23. Ацинус: визначення, будова, функції.
24. Плевра: загальна характеристика, функції; плевральна порожнина, її заутки.
25. Межі плевральних мішків.
26. Середостіння: визначення; класифікація за міжнародною анатомічною номенклатурою.
27. Середостіння: визначення, топографічна класифікація. Органи, судини та нерви переднього середостіння; описати і продемонструвати на препараті.
28. Середостіння: визначення, топографічна класифікація. Органи, судини та нерви заднього середостіння; описати і продемонструвати на препараті

Анатомія сечової системи

1. Які органи належать до сечової системи, їх функції.
2. Етапи розвитку нирки.
3. Джерела і механізми розвитку сечоводів, сечового міхура..
4. Вади розвитку нирок, сечоводів і сечового міхура: механізми їх утворення.
5. Нирки: зовнішня будова; описати і продемонструвати на препараті.
6. Нирки: топографія правої і лівої нирки (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і продемонструвати на препараті.
7. Нирки: оболонки нирки. Описати фасцію нирки.
8. Нирки: фіксуючий апарат нирки.
9. Нирки: будова нирки на фронтальному розтині; описати і продемонструвати на препараті.
10. Нирки: структурно-функціональна одиниця нирки, її складові частини.
11. Нирки: шляхи виділення сечі (компоненти екскреторних шляхів нирки).
12. Ниркова пазуха (синус), її міст; описати і продемонструвати на препаратах. Будова стінки макроскопічної частини екскреторних шляхів нирки. Рентгенанатомія нирки.
13. Сечовід: частини, топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і продемонструвати на препараті.
14. Сечовід: будова стінки; звуження; рентгенанатомія сечовода.
15. Сечовий міхур: частини, топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія); описати і продемонструвати на препараті.
16. Сечовий міхур: будова стінки, відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препараті. Рентгенанатомія сечового міхура.
17. Сечовий міхур: трикутник сечового міхура, його межі (особливості слизової оболонки на цій ділянці); описати і продемонструвати на препараті.
18. Жіночий сечівник; топографія, будова стінки.

Анатомія статевих систем

1. Органи жіночої статевої системи: топографічна класифікація.
2. Джерела і механізми розвитку яєчника. .
3. Розвиток маткових труб в ембріогенезі. Вади розвитку.
4. Розвиток матки в ембріогенезі. Вади розвитку.
5. Яєчник: топографія, зв'язки, будова, функції; описати і продемонструвати на препараті.
6. Матка: топографія, положення матки, зв'язки матки, відношення до очеревини; описати і продемонструвати на препараті.
7. Матка: частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції; параметрій; описати і продемонструвати на препараті. Рентгенанатомія матки.
8. Шийка матки: частини, особливості будови слизової оболонки; описати і продемонструвати на препараті.
9. Маткова труба: топографія, частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції; описати і продемонструвати на препараті. Рентгенанатомія маткових труб.
10. Піхва: топографія, склепіння, будова стінки; описати і продемонструвати на препараті.
11. Зовнішні жіночі статеві органи: топографія, будова.
12. Грудь: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах.
13. Чоловічі статеві органи: класифікація.
14. Джерела і механізми розвитку яєчка. Процес опускання яєчка. Вади розвитку яєчка.
15. Оболонки яєчка.
16. Яєчко: топографія, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препаратах.
17. Яєчко: внутрішня будова, функції; описати і продемонструвати на препараті.
18. Над'яєчко: топографія, частини, будова, функції; описати і продемонструвати на препараті.
19. Сім'явиносна протока: розміри, частини, топографія, будова стінки, функції; описати і продемонструвати

на препараті.

20. Сім'яний пухирець: топографія, будова, функції, описати і продемонструвати на препараті.
21. Сім'явипорскувальна протока: її утворення. Куди вона відкривається?
22. Назвіть послідовно шляхи виведення сімені.
23. Сім'яний канатик: його склад, топографія, , початок, кінець, оболонки; описати і продемонструвати на препараті.
24. Передміхурова залоза: топографія, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препараті.
25. Передміхурова залоза: частини, внутрішня будова, функції. описати і продемонструвати на препараті.
26. Статевий член: частини, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препараті..
27. Чоловічий сечівник: частини, їх топографія, звуження і розширення; описати і продемонструвати на препараті.
28. Чоловічий сечівник: будова стінки; описати і продемонструвати на препараті.
29. Чоловічий сечівник: частини, що відкривається в кожен частину?
30. Цибулинно-сечівникова залоза: топографія, будова, функції.
31. Перерахуйте залози, які виробляють рідку частину сперми.
32. Промежина: визначення промежини в вузькому і широкому розумінні.
33. Промежина: частини, їх межі, описати і продемонструвати на препаратах.
34. Сечостатева діафрагма: межі, м'язи і фасції, що її утворюють. Які органи пронизують сечостатеву діафрагму у жінок і чоловіків? Описати і продемонструвати на препаратах.
35. Тазова діафрагма: межі, м'язи і фасції, що її утворюють. Описати і продемонструвати на препаратах.
36. Сідничо-відхідникова ямка: її стінки, вміст; описати і продемонструвати на препаратах.

Анатомія органів імунної та ендокринної систем.

1. Первинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (центральні органи імунної системи): загальні закономірності будови, функції.
2. Первинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (центральні органи імунної системи): кістковий мозок, розвиток, топографія, будова, функції, вікові особливості.
3. Види кісткового мозку: вікові особливості, топографія, функції.
4. Первинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (центральні органи імунної системи): загруднинна залоза (тимус), розвиток, топографія, будова, функції, вікові особливості.
5. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): загальні закономірності будови, функції.
6. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): селезінка, розвиток, топографія, зовнішня будова, внутрішня будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
7. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): мигдалики топографія, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
8. Лімфатичне (лімфоїдне) кільце глотки: мигдалики, що його утворюють, їх топографія, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
9. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): лімфатичні (лімфоїдні) вузли, класифікація, топографія, будова, функції.
10. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): одинокі лімфатичні (лімфоїдні) вузлики, топографія, будова, функції.
11. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): скупчені лімфатичні (лімфоїдні) вузлики, топографія, будова, функції.
12. Вторинні лімфатичні (лімфоїдні) органи (периферійні органи імунної системи): червоподібний відросток: топографія, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
13. Загальні закономірності будови ендокринних залоз.
14. Ендокринні залози: ембріологічна класифікація.
15. Джерела і механізми розвитку щитоподібної залози. Вади розвитку.
16. Розвиток прищитоподібних і залоз в ембріогенезі. Вади розвитку.
17. Джерела і механізми розвитку надниркових залоз. Вади розвитку.
18. Джерела і механізми розвитку гіпофіза (аденогіпофіза і нейрогіпофіза). Вади розвитку.
19. Розвиток шишкоподібної залози в ембріогенезі.
20. Щитоподібна залоза: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), частини, будова, функції; описати і продемонструвати на препараті.
21. Прищитоподібні залози: топографія, будова, функції.
22. Надниркова залоза: топографія правої і лівої надниркових залоз (голотопія, скелетопотія, синтопія), будова, функції; описати і продемонструвати на препараті.
23. Хромафінні тіла (параганглії): топографія, будова, функції, розвиток.
24. Гіпофіз: топографія, частини, функції.
25. Шишкоподібна залоза: топографія, функції; описати і продемонструвати на препараті.
26. Ендокринна частина підшлункової залози: будова, функції.
27. В якій частині підшлункової залози переважно знаходяться острівці, клітини яких виконують ендокринну

функцій?

Анатомія спинного мозку

1. Нервова система: функції, класифікація.
2. Нейрон: визначення, частини нейрона, морфологічна класифікація нейронів, їх будова, топографія, функції.
3. Нейрон: функціональна класифікація, топографія, взаємовідносини між функціональними типами нейронів.
4. Рецептори: функціональне значення; класифікація за топографією і за функціями.
5. Сіра речовина центральної нервової системи: будова, функції.
6. Біла речовина центральної нервової системи: будова, функції.
7. Нервові волокна, пучки, корінці, нерви: їх будова.
8. Нервові вузли: класифікація, топографія, функції.
9. Будова простої і складної рефлекторної дуги.
10. Розвиток центральної нервової системи в ембріогенезі.
11. Розвиток спинного мозку в ембріогенезі. Вади розвитку.
12. Спинний мозок: топографія, верхня і нижня межі, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препараті.
13. Де проводять пункцію для взяття спинномозкової рідини? Анатомічне обґрунтування.
14. Сегменти спинного мозку: визначення, межі.
15. Будова спинного мозку на повздовжньому розтині.
16. Будова спинного мозку на поперечному розтині: рога, їх відношення до сегментів.
17. Центральний канал: розвиток, топографія, будова, вміст; поняття про інтраспінальний орган.
18. Сіра речовина спинного мозку: задні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика.
19. Сіра речовина спинного мозку: бічні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика в різних сегментах.
20. Сіра речовина спинного мозку: передні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика.
21. Біла речовина спинного мозку: класифікація; короткі волокна, їх утворення, топографія і функції.
22. Біла речовина спинного мозку: довгі волокна, класифікація, їх утворення, топографія і функції.
23. Біла речовина спинного мозку: передні канатики, їх межі, провідні шліхи, що їх утворюють.
24. Біла речовина спинного мозку: бічні канатики, їх межі, провідні шліхи, що їх утворюють.
25. Біла речовина спинного мозку: задні канатики, їх межі, провідні шліхи, що їх утворюють.
26. Спинномозковий вузол: топографія, будова, функції.
27. Задні корінці спинномозкових нервів: утворення, топографія, функціональне значення.
28. Передні корінці спинномозкових нервів: утворення, топографія, функціональне значення.
29. Спинномозковий нерв: утворення, топографія, гілки; відповідність сегментам спинного мозку.
30. Оболони спинного мозку, простори між ними, їх вміст.
31. Фіксує апарат спинного мозку: утворення, топографія.

Анатомія головного мозку

1. Розвиток головного мозку: джерела; стадія трьох мозкових пухирів.
2. Розвиток головного мозку: стадія п'яти мозкових пухирів та їх похідні.
3. Аномалії розвитку головного мозку.
4. Головний мозок: ембріологічна класифікація (ромбоподібний - задній, середній, передній мозок), їх похідні.
5. Ромбоподібний (задній мозок): його похідні, продемонструвати на препараті.
6. Головний мозок: частини (анатомічна класифікація).
7. Стовбур головного мозку: розвиток, частини.
8. Довгастий мозок: розвиток, межі, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препаратах.
9. Довгастий мозок: сіра і біла речовина, будова, топографія, функціональне значення.
10. Міст: розвиток, межі, зовнішня будова, описати і продемонструвати на препаратах.
11. Міст: сіра і біла речовина, будова, топографія, функціональне значення.
12. Присередня петля: утворення, склад, топографія, функціональне значення.
13. Ретикулярна формація: топографія, будова (основні ядра), зв'язки, функціональне значення.
14. Ромбоподібна ямка: утворення, межі, рельєф. Проекція ядер черепних нервів.
15. Ядра черепних нервів, які розташовані в дорзальній частині довгастого мозку; їх функціональна характеристика.
16. Ядра черепних нервів, які розташовані в дорзальній частині моста; їх функціональна характеристика.
17. Четвертий шлуночок: розвиток, топографія, стінки, сполучення.
18. Перешийок ромбоподібного мозку: його частини.
19. Середній мозок: розвиток, межі, зовнішня будова, частини; описати і продемонструвати на препаратах.
20. Середній мозок: покривля, зовнішня будова, сіра речовина, її функціональне значення, провідні шляхи.
21. Середній мозок: ніжки мозку, їх частини, межі, будова сірої і білої речовини; топографія провідних шляхів.

22. Стовбур головного мозку: характеристика ядер черепних нервів.
23. Мозочок: розвиток, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препаратах.
24. 24. Мозочок: сіра речовина, її функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
25. Мозочок: класифікація частин мозочка за філогенетичним принципом; яка сіра речовина відноситься до кожної частини? Функціональне значення в регуляції рухів.
26. Мозочок: класифікація білої речовини; описати і продемонструвати на препаратах.
27. Мозочок: склад верхніх мозочкових ніжок.
28. Мозочок: склад середніх мозочкових ніжок.
29. Мозочок: склад нижніх мозочкових ніжок.
30. Передній мозок: його похідні, продемонструвати на препараті.
31. Проміжний мозок: частини (за Міжнародною анатомічною номенклатурою – Український стандарт); описати і продемонструвати на препаратах.
32. Проміжний мозок: частини (за філогенетичним розвитком) описати і продемонструвати на препаратах.
33. Таламічний мозок: частини, описати і продемонструвати на препаратах.
34. Таламус: зовнішня будова, описати і продемонструвати на препаратах; ядра таламуса, їх функціональне значення.
35. Метаталамус: частини, їх функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
36. Епіталамус: частини, їх функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
37. Шишкоподібна залоза: топографія, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
38. Субталамус: частини, їх функціональне значення.
39. Гіпоталамус: частини, зовнішня будова; описати і продемонструвати на препаратах.
40. Гіпофіз: топографія, частини, функції.
41. Гіпоталамус: ядра, їх топографія, функціональне значення. Гіпоталамо-гіпофізарна система.
42. Третій шлуночок: розвиток, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
43. Кінцевий (великий) мозок: частини, описати і продемонструвати на препаратах.
44. Півкулі великого мозку: частини, описати і продемонструвати на препаратах.
45. Мозолисте тіло, його топографія, частини, функціональне значення; описати і
46. Склепіння: його топографія, частини, функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
47. Нюховий мозок: частини, їх компоненти, функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
48. Базальні ядра: топографія, частини, функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
49. Смугасте тіло: топографія, частини, функціональне значення; описати і продемонструвати на препаратах.
50. Лімбічна система: компоненти, функціональне значення.
51. Бічні шлуночки: розвиток, частини, топографія, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
52. Передній ріг бічного шлуночка: топографія, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
53. Задній ріг бічного шлуночка: топографія, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
54. Нижній ріг бічного шлуночка: топографія, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
55. Центральна частина бічного шлуночка: топографія, стінки, сполучення; описати і продемонструвати на препаратах.
56. Біла речовина півкуль великого мозку: класифікація, функціональне значення.
57. Біла речовина півкуль великого мозку: класифікація асоціативних волокон, функціональне значення.
58. Біла речовина півкуль великого мозку: довгі асоціативні волокна, їх пучки, топографія, функціональне значення.
59. Біла речовина півкуль великого мозку: комісуральні волокна, їх функціональне значення.
60. Біла речовина півкуль великого мозку: проєкційні волокна, класифікація, функціональне значення.
61. Біла речовина півкуль великого мозку: внутрішня капсула, її топографія, частини, провідні шляхи, що проходять в кожній частині.
62. Будова кори півкуль великого мозку. Роботи В.О.Беца.
63. Півкулі великого мозку: поверхні, частки, їх межі; описати і продемонструвати на препаратах.
64. Рельєф (борозни та звивини) верхньобічної поверхні півкуль головного мозку; описати і продемонструвати на препараті.
65. Рельєф (борозни та звивини) присередньої поверхні півкуль головного мозку; описати і продемонструвати на препараті.
66. Рельєф (борозни та звивини) нижньої поверхні півкуль головного мозку; описати і продемонструвати на препараті.
67. Рельєф лобової частки: описати і продемонструвати на препаратах. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі лобової частки.
68. Рельєф тім'яної частки: описати і продемонструвати на препаратах. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі тім'яної частки.
69. Рельєф скроневої частки: описати і продемонструвати на препаратах. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі скроневої частки.

70. Рельєф потиличної частки: описати і продемонструвати на препаратах. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі потиличної частки.
71. Хемергічні структури головного та спинного мозку.
72. Оболони головного мозку: назвати, описати і продемонструвати на препаратах
73. Відмінності між твердою оболonoю головного і спинного мозку.
74. Тверда оболонка головного мозку та її відростки, описати і продемонструвати на препаратах.
75. Тверда оболонка головного мозку : синуси, їх топографія, описати і продемонструвати на препаратах.
76. Джерела поступлення венозної крові до синусів твердої оболони головного мозку.
77. Шляхи відтоку венозної крові із синусів твердої оболони головного мозку.
78. Оболони головного мозку: міжоболонні простори, їх вміст.
79. Утворення і відтік спинномозкової рідини. Аномалії розвитку оболон головного мозку.
80. Підпавутинний простір: утворення, цистерни, сполучення..
81. Провідні шляхи ЦНС: визначення, класифікація.
82. Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості : шлях епікритичної чутливості. (свідомої пропріоцептивної чутливості).
83. Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості :шлях протопатичної чутливості (больової і температурної чутливості).
84. Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: :шлях протопатичної чутливості (тактильної чутливості).
85. Соматосенсорні шляхи свідомої чутливості: шлях больової, температурної, тактильної та свідомої пропріоцептивної чутливості від голови та шиї.
86. Соматосенсорні шляхи несвідомої чутливості (пропріоцептивної чутливості мозочкового направлення).
87. Нисхідні провідні шляхи: класифікація.
88. Пірамідні шляхи: кірково-спинномозковий шлях.
89. Пірамідні шляхи: кірково-ядерний шлях.
90. Екстрапірамідна рухова система: центри, функції.
91. Провідні шляхи екстрапірамідної рухової системи.

Органи чуття

1. Орган нюху: будова, функції.
2. Орган смаку: будова, функції.
3. Око: частини, топографія.
4. Очне яблуко: розвиток, аномалії розвитку, зовнішня будова.
5. Очне яблуко: оболонки , назвати і продемонструвати на препаратах.
6. Очне яблуко: волокниста оболонка, її частини, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
7. Очне яблуко: судинна оболонка, її частини, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
8. Очне яблуко: сітківка, її частини, будова, функції; описати і продемонструвати на препаратах.
9. Заломлюючі середовища очного яблука: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.
10. Камери очного яблука: межі, сполучення.
11. Утворення і шляхи циркуляції водянистої вологи камер очного яблука.
12. Додаткові структури ока, назвати, їх функції, продемонструвати на препаратах.
13. Додаткові структури ока: кон'юнктива, її частини, функції, склепіння.
14. Додаткові структури ока: зовнішні м'язи очного яблука, їх характеристика та функції.
15. Сльозовий апарат: частини, топографія, функції; шляхи відтоку сліз.
16. II пара черепних нервів: утворення, топографія.
17. Провідні шляхи зорового аналізатора.
18. Вуха: його частини; назвати і продемонструвати на препаратах. Розвиток частин вуха в ембріогенезі, аномалії і варіанти розвитку.
19. Зовнішнє вухо: його частини і будова; описати і продемонструвати на препаратах.
20. Зовнішнє вухо: вушна раковина, будова, функції ;описати і продемонструвати на препаратах
21. Зовнішнє вухо: зовнішній слуховий хід, частини, межі, будова.
22. Барабанна перетинка: топографія, частини, будова, функції.
23. Середнє вухо: частини, назвати і продемонструвати на препаратах.
24. Барабанна порожнина: топографія, стінки, сполучення, вміст; описати і продемонструвати на препаратах.
25. Слухові кісточки: топографія, їх частини; суглоби слухових кісточок; м'язи слухових кісточок; описати і продемонструвати на препаратах.
26. Слухова труба: топографія, частини, сполучення, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
26. Внутрішнє вухо: частини.
27. Кістковий лабіринт: частини, назвати і продемонструвати на препараті.
28. Кістковий лабіринт: півколові канали, їх топографія, частини, сполучення, будова, функції.
29. Кістковий лабіринт: присінок, його топографія, стінки, рельєф внутрішньої поверхні, сполучення, функції.
30. Кістковий лабіринт: завитка: топографія, будова, сполучення, функції.
31. Перетинчастий лабіринт: топографія, частини.
32. Перілімфатичний простір, утворення, вміст, сполучення.
33. Ендолімфатичний простір: утворення, вміст, сполучення.

34. Перетинчастий лабіринт: присінковий лабіринт, його частини, топографія, будова, функції.
35. Перетинчастий лабіринт: півколові протоки, їх топографія, частини, будова, функції.
36. Перетинчастий лабіринт: завитковий лабіринт, стінки, їх будова, функції
37. Описати шляхи проходження звукових коливань.
38. Провідні шляхи слухового аналізатора.
39. Провідні шляхи рівноваги (вестибулярного апарата)

На кожному практичному занятті навчальна діяльність студента оцінюється таким чином:

«5» - 4, 5 балів

«4» - 3 бала

«3» - 2 бала

«2» - 0,5 балів

Студентам, які написали реферати за запропонованими темами і виступили з цими рефератами на практичному занятті, до кількості балів за поточну навчальну діяльність додається відповідна кількість балів за індивідуальну роботу (не більше 7,5 балів).

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при умові виконання вимог навчальної програми, відпрацювання усіх навчальних занять (лекцій і практичних занять) та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 50 балів - [кількість практичних занять – 25; 25×2 бали (« 3» - 2 бали)= 50 балів].

Підсумковий модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав не менше 50 балів із 80 балів.

Модуль 3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок»

Змістові модулі:

13. Черепні нерви.
14. Анатомія серця.
15. Судини голови та шиї.
16. Судини та нерви тулуба.
17. Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок.

№	ТЕМА ЛЕКЦІЇ	Кількість годин
1	Анатомія черепних нервів	2
2	Вступ до серцево-судинної системи. Анатомія серця	2
3	Загальна анатомія артеріальних судин	2
4	Загальна анатомія венозних судин	2
5	Загальна анатомія лімфатичних судин.	2
6	Загальна анатомія периферійної нервової системи.	2
7	Анатомія автономної частини периферійної нервової системи.	2
	Разом	14

- **Тема 1.** Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VIII, пари черепних нервів.
- **Тема 2.** V пара черепних нервів. Війковий вузол.
- **Тема 3.** VII, IX пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови.
- **Тема 4.** X, XI, XII пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови
- **Тема 5.** Анатомія серця (I): топографія серця, анатомія камер серця. Велике і мале кола кровообігу.
- **Тема 6.** Анатомія серця (II): будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини.
- **Тема 7.** Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії.
- **Тема 8.** Внутрішня сонна артерія і підключична артерії.
- **Тема 9.** Вени голови та шиї.
- **Тема 10.** Лімфатичні вузли і судини голови та шиї. Грудна протока. Права лімфатична протока
- **Тема 11.** Васкуляризація і іннервація органів голови та шиї.
- **Тема 12.** Аорта і її частини. Грудна аорта
- **Тема 13.** Черевна аорта. Артерії таза.
- **Тема 14.** Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени таза.
- **Тема 15.** Ворітна печінкова вена. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози.
- **Тема 16.** Автономна частина периферійної нервової системи.
- **Тема 17.** Лімфатичні судини і вузли тулуба та кінцівок.
- **Тема 18.** Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина, грудна частина, черевна частина, тазова частина.
- **Тема 19.** Синтетичне заняття: васкуляризація та іннервація органів грудної порожнини, черевної порожнини та порожнини малого таза.
- **Тема 20.** Артерії, вени, лімфатичні судини та вузли верхньої кінцівки.
- **Тема 21.** Артерії, вени, лімфатичні судини та вузли нижньої кінцівки.
- **Тема 22.** Спинномозкові нерви. Шийне сплетення.
- **Тема 23.** Плечове сплетення.
- **Тема 24.** Грудні нерви. Поперекове сплетення.
- **Тема 25.** Крижове сплетення. Куприкове сплетення.
- **Тема 26.** Синтетичне заняття: васкуляризація та іннервація кінцівок.
- **Тема 27.** Узагальнення матеріалу модуля 3. Практичні навички з навчального матеріалу “Серце. Судина і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок.”
- **Тема 28.** ПМК № 3

Анатомія I-XII пар черепних нервів. Загальна анатомія вегетативних вузлів голови

Загальна характеристика черепних нервів. Спільні риси і відмінності будови черепних і спинномозкових нервів. Класифікація черепних нервів за функцією (рухові, чутливі, змішані). Класифікація черепних нервів за походженням. Розвиток черепних нервів у зв'язку із органами чуття (I, II, VIII пари), міотомами головних сомітів (III, IV, VI, XII пари), з зябровими дугами (V, VII, IX, X, XI пари). Відмінності будови черепних нервів, похідних головного мозку (I, II пари) від решти черепних нервів. Загальний план будови рухових, чутливих і змішаних черепних нервів. Загальний план будови вегетативних вузлів голови: корінці і гілки.

Анатомія черепних нервів: ядра, їх локалізація, вихід нерва із мозку, із черепа, гілки нервів, склад їх волокон, топографія, ділянки іннервації. I, II пари черепних нервів – особливості їх анатомії. IV, VI пари: їх ядра, вихід нервів із мозку, із черепа, ділянки іннервації. III пара черепних нервів: ядра, вихід нерва із мозку, із черепа, гілки, склад їх волокон, ділянки іннервації, зв'язок із вегетативним вузлом голови (війковим вузлом). V пара черепних нервів: внутрішньочерепна частина - ядра, трійчастий вузол, чутливий і руховий корінці. Гілки V пари: склад волокон, вихід із черепа, ділянки іннервації, зв'язки із вегетативними вузлами голови. VII пара і проміжний нерв: ядра, топографія, гілки, склад їх волокон, ділянки іннервації. Зв'язки гілок проміжного нерва із вегетативними вузлами голови (крило-піднебінним, піднижньощелепним, під'язиковим). Анатомія VIII пари: частини, чутливі вузли, топографія. IX пара: ядра, вихід нерва із мозку, із черепа, гілки, склад їх волокон, ділянки іннервації, зв'язок із вегетативним вузлом голови (вушним вузлом). X пара: ядра, чутливі вузли, вихід нерва із мозку, із черепа, гілки, ділянки іннервації. XI пара: ядра, вихід нерва із мозку, із черепа, ділянки іннервації. XII пара: ядро, вихід нерва із мозку, із черепа, ділянки іннервації. Вегетативні вузли голови (крило-піднебінний, війковий, піднижньощелепний, під'язиковий, вушний): їх корінці і гілки, ділянки іннервації.

Анатомія серця

Загальні принципи будови і функції серцево-судинної системи. Компоненти судинної частини серцево-судинної системи: артерії, вени, судини гемомікроциркуляторного русла. Лімфатичні судини, принципи їх будови, функції.

Топографія серця. Форма, положення серця. Зовнішня будова серця. Камери серця: їх будова. Клапани серця. Будова стінки серця: ендокард, міокард, епікард. Провідна система серця. Артерії і вени серця. Осердя, його будова, осердна порожнина, вміст, пазухи. Проекція меж серця і клапанів на передню стінку грудної порожнини. Вікова анатомія серця. Велике коло і мале коло кровообігу. Кровообіг плода.

Розвиток серця в філогенезі. Стадії розвитку серця в ембріогенезі людини. Варіанти та аномалії розвитку серця. Структурні механізми розвитку аномалій серця.

Судини голови та шиї.

Аорта, частини аорти. Дуга аорти і її гілки. Загальна сонна артерія: топографія, гілки. Особливості правої і лівої загальної сонної артерії. Зовнішня сонна артерія: топографія, класифікація гілок. Гілки зовнішньої сонної артерії: топографія, ділянки кровопостачання. Внутрішня сонна артерія: частини, їх топографія. Гілки внутрішньої сонної артерії: топографія, ділянки кровопостачання. Підключична артерія: частини, їх топографія. Особливості правої і лівої підключичної артерії. Гілки підключичної артерії: топографія, ділянки кровопостачання. Кровопостачання головного і спинного мозку. Артеріальне коло мозку. Міжсистемні артеріальні анастомози в ділянці голови та шиї.

Венозні судини голови та шиї

Внутрішня яремна вена: утворення, топографія, класифікація приток. Внутрішньочерепні притоки, позачерепні притоки внутрішньої яремної вени.

Крилоподібне сплетення: топографія, утворення. Анастомози між внутрішньочерепними та позачерепними притоками внутрішньої яремної вени. Зовнішня яремна вена: утворення, топографія, притоки. Передня яремна вена: утворення, топографія, притоки. Яремна венозна дуга: топографія, утворення. Плечо-головна вена: утворення (корені), топографія, притоки. Верхня порожниста вена: утворення (корені), топографія, притоки.

Анатомія лімфатичних стовбурів і лімфатичних протоків.

Грудна протока: корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему. Права лімфатична протока: корені, топографія, місце впадіння у венозну систему.

Тема 8. Анатомія лімфатичних судин та вузлів голови і шиї

Яремні стовбури: утворення, топографія, ділянки збору лімфи, впадіння до лімфатичних проток. Лімфатичні вузли голови: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи. Лімфатичні вузли шиї: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи.

Васкуляризація і іннервація органів голови та шиї.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація органів голови і шиї: слизової оболонки ротової порожнини, м'якого піднебіння, язика, верхніх та нижніх зубів, глотки, піднебінних мигдаликів, привушної залози, піднижньощелепної залози, під'язикової залози, слизової оболонки носової порожнини, глотки, гортані, щитоподібної залози, очного яблука, слюзової залози, зовнішніх м'язів очного яблука, зовнішнього вуха, середнього вуха, внутрішнього вуха, великого мозку, мозочка, стовбура мозку, твердої оболонки головного мозку, жувальних м'язів, м'язів лиця (мімічних) м'язів, м'язів шиї, шкіри лиця, скронево-нижньощелепного суглоба.

Судини та нерви тулуба

Загальна анатомія артеріальних судин

Анатомічна класифікація артерій (присерцеві, магістральні, екстраоргани, інтраоргани). Класифікація артерій за будовою стінки. Типи галуження артерій. Основні закономірності розподілу артерій в організмі людини. Артеріальні міжсистемні і внутрішньосистемні анастомози. Джерела і механізми розвитку артерій. Артеріальні дуги та їх похідні. Варіанти та аномалії розвитку магістральних артерій. Роботи М.А.Тихомирова. Судини гемомікроциркуляторного русла, будова їх стінки і функції. Джерела і механізми утворення судин гемомікроциркуляторного русла. Роботи кафедри нормальної анатомії НМУ ім.О.О.Богомольця. Органоспецифічність судин гемомікроциркуляторного русла. Поняття про шляхи колатерального (обхідного) плину крові. Вікові особливості артерій.

Рентгенанатомія артерій.

Артерії грудної порожнини, черевної порожнини і порожнини малого таза

Аорта, її частини. Грудна аорта: топографія, класифікація гілок. Гілки грудної аорти і ділянки їх кровопостачання. Внутрішня грудна артерія (гілка підключичної артерії): топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Внутрішньосистемні і міжсистемні артеріальні анастомози. Черевна аорта: топографія, класифікація гілок. Пристінкові гілки черевної аорти: топографія, ділянки кровопостачання. Нутрощеві гілки черевної аорти: парні і непарні. Парні нутрощеві гілки черевної аорти: топографія і ділянки кровопостачання. Непарні нутрощеві гілки черевної аорти: топографія і ділянки кровопостачання. Внутрішньосистемні артеріальні анастомози між гілками черевної аорти.

Спільна клубова артерія: утворення, топографія, гілки. Внутрішня клубова артерія: топографія, класифікація гілок. Пристінкові і нутрощеві гілки внутрішньої клубової артерії: топографія, ділянки кровопостачання, внутрішньосистемні і міжсистемні артеріальні анастомози.

Загальна анатомія венозних судин. Вени тулуба. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози.

Анатомічна класифікація вен (присерцеві, магістральні, екстраоргани, інтраоргани). Класифікація вен за будовою стінки. Корені і притоки вен. Поверхневі вени, глибокі вени. Венозні сітки, венозні сплетення.

Джерела і механізми розвитку магістральних вен. Варіанти та аномалії розвитку магістральних вен. Роботи М.А.Тихомирова. Вікові особливості вен. Рентгенанатомія вен.

Верхня порожниста вена: корені, притоки, топографія. Непарна вена: утворення, топографія, класифікація притоків, ділянки збору венозної крові. Півнепарна вена: утворення, топографія, класифікація притоків, ділянки збору венозної крові. Вени хребтового стовпа. **Нижня порожниста вена: корені, топографія, класифікація притоків. Пристінкові і нутрощеві притоки нижньої порожнистої вени, ділянки збору венозної крові.**

Воротна печінкова вена: корені, топографія, притоки. Верхня брижова вена: топографія, притоки, ділянки збору венозної крові. Нижня брижова вена: топографія, притоки, ділянки збору венозної крові. Розгалуження воротної печінкової вени в печінці. Спільна клубова вена: корені, топографія. Внутрішня клубова вена: топографія, притоки. Венозні сплетення органів малого тазу.

Венозні внутрішньосистемні анастомози. Венозні міжсистемні анастомози: кава-кавальні анастомози, порто-кавальні анастомози і порто-кава-кавальні анастомози.

Загальна анатомія лімфатичних судин. Класифікація лімфатичних судин. Лімфатичні капіляри: будова стінки і функції. Лімфатичні посткапіляри: будова стінки і функції. Лімфатичні судини (інтраоргани і екстраоргани): будова стінки і функції. Поверхневі і глибокі лімфатичні судини. Лімфатичні стовбури: яремний, підключичний, бронхо-середостінний, поперековий, кишкові - їх утворення, топографія, функції. Лімфатичні протоки: грудна протока, права лімфатична протока. Розвиток лімфатичних судин в ембріогенезі. Варіанти та аномалії розвитку лімфатичних проток. Роботи київської анатомічної школи. Вікові особливості будови лімфатичних судин. Лімфатичні вузли. Лімфатичні вузли грудної клітки: класифікація. Шляхи відтоку лімфи від легень, серця, стравоходу. Лімфатичні вузли черевної порожнини: класифікація. Лімфатичні судини і регіонарні лімфатичні вузли шлунка, тонкої кишки, товстої кишки, печінки, нирок, матки, яєчників. Лімфатичні порожнини тазу: класифікація. Шляхи відтоку лімфи від органів малого тазу. Поверхневі і глибокі лімфатичні судини верхньої кінцівки. Лімфатичні вузли верхньої кінцівки: класифікація. Шляхи відтоку лімфи від молочної залози. Поверхневі і глибокі лімфатичні судини нижньої кінцівки. Лімфатичні вузли нижньої кінцівки: класифікація.

Анатомія автономної частини периферійної нервової системи.

Загальні закономірності будови і функції автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи). Морфологічні відмінності будови соматичної нервової системи і вегетативної нервової системи. Морфологічні відмінності будови рефлекторної дуги соматичної нервової системи і вегетативної нервової системи. Симпатична і парасимпатична частини вегетативної нервової системи: морфологічні, функціональні відмінності, об'єкти іннервації. Центри вегетативної нервової системи в головному і спинному мозку. Периферійний відділ вегетативної нервової системи: вегетативні вузли, нерви, вегетативні сплетення. Класифікація вегетативних вузлів, їх топографія, передвузлові і завузлові нервові волокна. Симпатична частина вегетативної нервової системи. Центри в спинному мозку. Симпатичний стовбур: топографія, класифікація вузлів, міжвузлові гілки. Білі і сірі сполучні гілки: утворення, топографія. Гілки шийних вузлів симпатичного стовбура, їх топографія і ділянки іннервації. Симпатичні корінці вегетативних вузлів голови. Гілки грудних вузлів симпатичного стовбура, їх топографія, ділянки іннервації. Гілки поперекових вузлів симпатичного

стовбура, їх топографія, ділянки іннервації. Гілки крижових вузлів симпатичного стовбура, їх топографія, ділянки іннервації.

Парасимпатична частина вегетативної нервової системи. Черепна частина: вегетативні вузли голови, їх топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації. Тазова частина.

Нутрошеві сплетення: черепно-шийна частина, грудна частина, черевна частина, тазова частина.

Черепно-шийна частина нутрошевих сплетень: загальне сонне сплетення, внутрішнє сонне сплетення, зовнішнє сонне сплетення, підключичне сплетення - їх утворення, ділянки іннервації.

Грудна частина нутрошевих сплетень: грудне аортальне сплетення, серцеве сплетення, стравохідне сплетення, легенеve сплетення – їх утворення, ділянки іннервації.

Череvна частина нутрошевих сплетень: черевне аортальне сплетення: його вторинні сплетення, їх топографія і вузли, ділянки іннервації. Джерела утворення, склад волокон черевного аортального сплетення.

Тазова частина нутрошевих сплетень: верхнє підчеревне сплетення, підчеревний нерв, нижнє підчеревне сплетення. Нижнє підчеревне сплетення: його вторинні сплетення, їх топографія, ділянки іннервації. Джерела утворення, склад волокон нижнього підчеревного сплетення.

Васкуляризація та іннервація органів і стінок грудної порожнини, черевної порожнини та порожнини малого таза

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація стінок і органів грудної порожнини: передньої, задньої і бічних стінок грудної порожнини, діафрагми, трахеї, бронхів, легень, плеври, серця, осердя, стравоходу.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація стінок і органів черевної порожнини: передньої, задньої і бічних стінок черевної порожнини, спинного мозку, печінки, жовчного міхура, шлунка, тонкої кишки (дванадцятпалої, порожньої і клубової), відділів товстої кишки, підшлункової залози, нирок, надниркових залоз, селезінки

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація стінок і органів порожнини малого таза: стінок малого таза, промежини, сечоводів, сечового міхура, сечівника, яєчників, матки, маткових труб, піхви, зовнішніх жіночих статевих органів, яєчок, сім'явиносної протоки, сім'яного пухирця, передміхурової залози, зовнішніх чоловічих статевих органів.

Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок.

Артерії верхньої кінцівки. Пахвова артерія: топографія, частини, гілки, ділянки кровопостачання. Плечова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Променева артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Ліктьова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Ліктьова суглобова сітка: джерела утворення. Тильна зап'ясткова сітка: топографія, джерела утворення, гілки, ділянки кровопостачання. Долонна зап'ясткова сітка: топографія, джерела утворення, ділянки кровопостачання. Поверхнева долонна дуга: топографія, джерела утворення, ділянки кровопостачання. Глибока долонна дуга: топографія, джерела утворення, ділянки кровопостачання. Артеріальні анастомози верхньої кінцівки. Проекції артерій верхньої кінцівки на шкіру.

Вени верхньої кінцівки: класифікація. Поверхневі і глибокі вени верхньої кінцівки: їх характеристика, закономірності топографії і будови. Пахвова вена: топографія, притоки.

Судини нижньої кінцівки.

Артерії нижньої кінцівки. Зовнішня клубова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Стегнова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Підколінна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Передня гомілкорова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Задня великогомілкорова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Суглобова колінна сітка: джерела утворення. Бічна кістчорова сітка: топографія, джерела утворення, ділянки кровопостачання. Присередня кістчорова сітка: топографія, джерела утворення, ділянки кровопостачання. Артерії стопи: тильна артерія стопи, бічна підшорова артерія, присередня підшорова артерія – їх топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Артеріальні анастомози нижньої кінцівки. Проекція артерій нижньої кінцівки на шкіру.

Вени нижньої кінцівки: класифікація. Поверхневі і глибокі вени нижньої кінцівки: їх характеристика, закономірності топографії і будови.

Вступ до периферійної нервової системи. Спинномозкові нерви. Загальний план утворення соматичних нервових сплетень

Компоненти периферійної нервової системи: нерви, нервові вузли, нервові сплетення, нервові закінчення. Загальний план будови нерва. Судинно-нервові пучки. Класифікація нервів. Сегментарність розподілу периферійних нервів. Нервові вузли: класифікація. Загальний план будови чутливих вузлів. Спинномозковий нерв: утворення, склад волокон, гілки; відповідність до сегментів спинного мозку. Задні гілки спинномозкових нервів: склад волокон, топографія, загальні закономірності іннервації. Задні гілки шийних, грудних, поперекових, крижових і куприкового нервів. Передні гілки спинномозкових нервів: склад волокон. Загальні закономірності утворення соматичних нервових сплетень. Загальні закономірності анатомії передніх гілок грудних нервів. Зв'язок спинномозкових нервів з вегетативною нервовою системою.

Соматичні нервові сплетення: шийне, плечове, поперекове, крижове, куприкове. Грудні нерви.

Шийне сплетення: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.

Плечове сплетення: джерела утворення, топографія. Стовбури плечового сплетення. Класифікація гілок. Надключична частина: короткі гілки плечового сплетення, їх топографія і ділянки іннервації. Підключична

частина: пучки плечового сплетення. Довгі гілки плечового сплетення: утворення, топографія, ділянки іннервації. Проекція довгих гілок плечового сплетення на шкіру. Топографоанатомічні взаємовідносини між нервами і кровоносними судинами верхніх кінцівок. Поперекове сплетення: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації. Крижове сплетення: джерела утворення, топографія, класифікація гілок. Короткі гілки крижового сплетення: топографія, ділянки іннервації. Довгі гілки крижового сплетення: топографія, ділянки іннервації. Куприкове сплетення: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.

Грудні нерви: гілки. Міжреброві нерви: топографія, склад волокон, гілки, ділянки іннервації ***Васкуляризація та іннервація верхніх і нижніх кінцівок. Кровообіг і іннервація м'язів спини.***

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервація суглобів верхньої кінцівки: суглобів пояса верхньої кінцівки, плечового суглоба, ліктьового суглоба, променево-зап'ясткового суглоба.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація м'язів верхньої кінцівки: м'язів плечового пояса, м'язів плеча, м'язів передпліччя, м'язів кисті.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервація суглобів нижньої кінцівки: кульшового суглоба, колінного суглоба, надп'ятково-гомількового суглоба.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація шкіри і м'язів нижньої кінцівки: м'язів таза, м'язів стегна, м'язів гомілки, м'язів стопи.

Васкуляризація (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація і м'язів спини, грудей і живота.

Тестові завдання і практичні навички з навчального матеріалу модуля №3 «Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок»

Тема № 1. Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VIII, пари черепних нервів.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описати і демонструвати шляхи нюхового і зорового аналізаторів. 1.2. Описати ядра III, IV, V, VI пар черепних нервів, їх топографію і функцію. 1.3. Демонструвати вихід III, IV, V, VI пар черепних нервів із мозку, черепу, вхід I, II пари черепних нервів, череп, мозок. 1.4. Описувати і демонструвати хід і ділянки іннервації III, IV, VI пар черепних нервів . 1.5. Визначити функціональне значення соматичних і вегетативних волокон окорухового нерва. 1.6. Описувати і демонструвати анатомію трійчастого і війкового вузлів. 1.7. Описувати і демонструвати трійчастий вузол, його корінці і гілки. 1.8. Описувати і демонструвати анатомію трійчастого нерва, внутрішньочерепної частини і його гілок.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Які черепні нерви є похідними головного мозку? 2.2. Описувати понейронно шлях нюхового аналізатора? 2.3. Які черепні нерви є гомологами передніх корінців спинного мозку? 2.4. Знайти корінці окорухових черепних нервів на нижній поверхні головного мозку та їх вихід з черепу. 2.5. Назвати м'язи, функція яких порушується при пошкодженні окорухового, блокового, відвідного нервів.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 7-16, 26-27.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Описати понейронно периферичну частину шляху нюхового аналізатора. 4.2. Описати понейронно шлях зорового аналізатора. 4.3. Описати іннервацію м'язів, які змінюють кривизну кришталика, діаметр зіниці, рухають очне яблуко, піднімають верхню повіку. 4.4. Описати розташування, корінці війкового вузла, його гілки і ділянки їх іннервації.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 1-4, 6, 8. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 2. V пара черепних нервів. Війковий вузол.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описувати і демонструвати трійчастий вузол, його корінці і гілки. 1.2. Демонструвати на препараті нижньощелепний нерв біля місця виходу із черепу. 1.3. Визначати склад волокон верхньощелепного і нижньощелепного нервів. 1.4. Описувати і демонструвати чутливі гілки нервів і ділянки їх іннервації. 1.5. Називати і демонструвати м'язи, які іннервуються гілками нижньощелепного нерва. 1.6. Описати і намалювати схеми війкового вузла.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Чим утворений руховий корінець трійчастого вузла? 2.2. Із яких волокон складаються верхньощелепний і нижньощелепний нерви і де вони виходять із черепа? 2.3. Описати і продемонструвати гілки нижньощелепного нерва і ділянки їх іннервації. 2.4. Описати розташування, корінці війкового вузла.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 16-23, 21.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте стінки крилопіднебінної, підскроневої ямок і їх сполучення. 4.2. Опишіть і продемонструйте жувальні м'язи. 4.3. Назвіть нерви, зв'язані з вісцеральними дугами. З якою дугою зв'язана V пара? 4.4. Описати і продемонструвати іннервацію верхньощелепним нервом зубів верхньої щелепи. 4.5. Описати положення, корінці і функцію війкового вузла.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С.5 (a,b,c.) 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 3. VII, IX пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Описати і намалювати схеми вегетативних вузлів: крилопіднебінного, вушного, підщелепного, під'язикового. 1.2. Описати ядра VII пари черепних нервів, їх топографію і функціональне значення. 1.3. Демонструвати вихід нерва із мозку, черепа. Описати хід нерва в лицевому каналі. 1.4. Визначати і демонструвати хід м'язових гілок лицевого нерва, ділянки їх іннервації. 1.5. Описувати проміжний нерв: ядра, вузол, хід його гілок, ділянки іннервації, функцію, зв'язки з іншими нервами. 1.6. Описувати утворення корінців крилопіднебінного, піднижньощелепного і під'язикового вузлів. 1.7. Визначати групу нервів, до якої відносяться IX пари черепних нервів 1.8. Описувати хід чутливих волокон IX пари черепних нервів, визначити ділянки іннервації. 1.9. Описувати хід рухових волокон IX пари черепних нервів, визначити ділянки іннервації. 1.10. Скласти схему розгалуження язико-глоткового нерва та його зв'язків з вушним вузлом.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Описати розташування, корінці крилопіднебінного вузла, його гілки і ділянки їх іннервації. 2.2. Описати розташування, корінці вушного вузла, його гілки і ділянки їх іннервації. 2.3. Описати розташування, корінці підщелепного вузла, його гілки і ділянки іннервації. 2.4. Описати іннервацію слинних залоз, за винятком привушної залози. 2.5. Називати ядра лицевого і проміжного нервів і описати їх функціональне призначення. 2.6. Називати тип волокон великого кам'янистого нерва, описати його топографію і ділянки іннервації. 2.7. Називати тип волокон барабанної струни, описати її топографію і ділянки іннервації. 2.8. Описувати колінцевий вузол і його функціональне призначення. 2.9. Визначати, до якої групи черепних нервів відносяться IX. 2.10. Називати і демонструвати м'язи, які іннервує лицевий нерв. 2.11. Називати корінці і гілки крилопіднебінного вузла, визначити ділянки іннервації. 2.12. Описати хід стовбура язико-глоткового нерва. 2.13. Називати корінці і гілки піднижньощелепного вузла, визначити ділянки іннервації. 2.14. Називати корінці і гілки під'язикового вузла, визначити ділянки іннервації. 2.15. Назвати чутливі вузли IX пари та визначте їх локалізацію. 2.16. Розподілити за функцією волокна язико-глоткового нерва та визначте їх відношення до тіл відповідних нейронів. 2.20. Назвати чутливі гілки IX пари черепних нервів та визначте зони іннервації 2.21. Назвати чутливі гілки IX пари черепних нервів та визначте зони їх іннервації. 2.22. Назвати рухові гілки IX пари черепних нервів та визначте зони іннервації	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 23-29, 20-23.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте стінки крилопіднебінної, підскроневої ямок і їх сполучення. 4.2. Опишіть і продемонструйте мимічні м'язи. 4.3. Назвіть нерви, зв'язані з вісцеральними дугами. З якою дугою зв'язана VII пара? 4.4. Описати і продемонструвати іннервацію верхньощелепним нервом зубів верхньої щелепи. 4.5. Описати положення, корінці і функцію піднижньощелепного вузла. 4.6. Дати загальну характеристику лицевого та проміжного нервів, назвати їх ядра. 4.7. Визначити і демонструвати вихід лицевого і проміжного нервів із мозку, черепа. 4.8. Назвати внутрішньочерепні гілки лицевого і проміжного нервів. 4.9. Назвати і продемонструвати позачерепні гілки лицевого нерва. 4.10. Назвіть ядра язико-глоткового нерва, визначте їх локалізацію на препараті мозку. 4.11. Пропредемонструйте на препараті вихід язико-глоткового нерва з мозку та з черепа. 4.12. Назвіть чутливі гілки язико-глоткового нерва та визначте області їх іннервації. 4.13. Назвіть рухові та секреторні гілки IX пари черепних нервів і ділянки їх іннервації.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 7-8. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 4.

Х, XI, XII пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Визначати групу нервів, до якої відносяться Х, XI пари черепних нервів.
- 1.2. Визначати та демонструвати положення та функцію ядер язико-глоткового, блукаючого та додаткового нервів.
- 1.3. Описувати хід стовбура язико-глоткового нерва.
- 1.4. Вміти визначати склад волокон Х та XI пари черепних нервів.
- 1.5. Проводити понейронно шлях секреторних волокон до привушної залози.
- 1.6. Вміти демонструвати та пояснювати чутливі вузли блукаючого нерва.
- 1.7. Вміти демонструвати блукаючий та додатковий нерви та їх вихід із черепа, вміти розподіляти за функцією їх волокна.
- 1.8. Демонструвати відділи блукаючого нерва, показати його хід справа та зліва та відношення до кровоносних судин.
- 1.9. Вміти демонструвати хід блукаючого нерва в грудній порожнині, опускання його по стінках стравоходу в черевну порожнину.
- 1.10. Вміти визначати участь блукаючого нерва в утворенні нервових сплетень, які іннервують внутрішні органи, та участь додаткового нерва в іннервації мускулатури піднебіння, гортані.
- 1.11. Демонструвати хід додаткового нерва, визначати ділянки іннервації.
- 1.12. Називати і демонструвати топографію ядра, хід і ділянки іннервації під'язикового нерва.
- 1.13. Описувати і демонструвати утворення спинномозкового нерва.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Визначати, до якої групи черепних нервів відносяться Х, XI та XII пари.
- 2.2. Проводити понейронно шлях секреторних волокон до привушної слинної залози.
- 2.3. Продемонструвати на препараті судинно-нервовий пучок шиї та вкажіть його склад.
- 2.4. Продемонструвати на препараті гілки черепного відділу блукаючого нерва та продемонструйте на основі черепа канали і отвори, через які вони проходять до зон іннервації.
- 2.5. Продемонструвати на препараті шийні гілки блукаючого нерва та поясніть їх склад.
- 2.6. Продемонструвати на препараті хід блукаючого нерва на шиї.
- 2.7. Продемонструвати на препараті взаємовідношення блукаючого нерва з великими артеріальними судинами при вході його в грудну порожнину.
- 2.8. Продемонструвати на препараті топографію поворотних гортанних нервів і вкажіть ділянки їх іннервації.
- 2.9. Продемонструвати на препараті хід блукаючих нервів у грудній порожнині.
- 2.10. Продемонструвати на препараті утворення та топографію додаткового нерва.
- 2.11. Вкажіть ділянки іннервації спинномозкового та черепного корінців додаткового нерва
- 2.12. Описувати утворення спинномозкового нерва.
- 2.13. Називати задню гілку I шийного спинномозкового нерва і ділянки її іннервації.
- 2.14. Називати задню гілку II шийного спинномозкового нерва і ділянки її іннервації.
- 2.15. Що іннервують задні гілки грудних спинномозкових нервів?
- 2.16. Що іннервують задні гілки крижових спинномозкових нервів?
- 2.17. Що іннервує задня гілка куприкового спинномозкового нерва?
- 2.18. Чим утворене шийне сплетення?
- 2.19. Називати і демонструвати шкірні гілки шийного сплетення.
- 2.20. Називати і демонструвати шийну петлю та ділянки її іннервації.
- 2.21. Називати і демонструвати діафрагмальний нерв та ділянки його іннервації.
- 2.22. Назвати і демонструвати топографію ядра під'язикового нерва, вихід його корінців із мозку та черепа.
- 2.23. Називати і демонструвати хід під'язикового нерва та його взаємовідношення з верхнім корінцем шийної петлі.
- 2.24. Назвіть вегетативні вузли голови, місце їх розташування.
- 2.25. Гілка війчастого вегетативного вузла, місце розташування.
- 2.26. Чим утворюється гілка війчастого вузла?
- 2.27. Утворення, місце розташування, гілки вушного вегетативного вузла.
- 2.28. Місце розташування гілки крилопіднебінного вегетативного вузла.
- 2.29. Чим утворюється гілка крилопіднебінного вузла?

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 29-38.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Назвіть ядра блукаючого нерва, визначте їх локалізацію на препараті мозку.
- 4.2. Продемонструйте на препараті вихід блукаючого нерва з мозку та черепа.
- 4.3. Продемонструйте на препараті вихід додаткового нерва з мозку та черепа.
- 4.4. Назвіть і продемонструйте місця виходу під'язикового нерва з мозку та черепа.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С.10-12.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 5.**Анатомія серця (I): топографія серця, анатомія камер серця. Велике і мале кола кровообігу.****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Знати та вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах і на трупі особливості зовнішньої будови серця.
- 1.2. Вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах і на трупі великі судини, які зв'язані з камерами серця.
- 1.3. Знати та вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах особливості рельєфу внутрішньої поверхні камер серця, а також вміти пояснити функціональне призначення різних структурних утворень цієї поверхні у плода та після народження.
- 1.4. Знати та вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах особливості будови передсердно-шлуночкових клапанів і клапанів аорти, легеневого стовбура, а також вміти пояснити їх функціональне призначення.
- 1.5. Вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах шари стінки серця та знати їх особливості у різних його відділах.
- 1.6. Вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах топографію синусо-передсердного та передсердно-шлуночкового вузлів, а також передсердно-шлуночкового пучка та його ніжок.
- 1.7. Вміти продемонструвати на рентгенограмах серця його відділи, легеневий стовбур та початковий відділ аорти.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Описати за допомогою ізолюваних препаратів серця його зовнішню будову.
- 2.2. Називати та демонструвати на розтятому правому передсерді елементи рельєфу його внутрішньої поверхні.
- 2.3. Описати та продемонструвати на препараті будову правого передсердно-шлуночкового клапана, пояснити принцип його функціонування.
- 2.4. Описати та продемонструвати на препараті елементи рельєфу внутрішньої поверхні правого шлуночка. Назвіть та продемонструйте дві частини міжшлуночкової перетинки.
- 2.5. Описати на препараті будову клапана легеневого стовбура та пояснити принцип його функціонування.
- 2.6. Назвати судини, які впадають у ліве передсердя і продемонструйте на препараті їхні отвори в задній стінці.
- 2.7. Описати на препараті будову лівого передсердно-шлуночкового клапана та пояснити принцип його функціонування.
- 2.8. Описати та демонструвати на препараті елементи рельєфу внутрішньої поверхні лівого шлуночка.
- 2.9. Описати на препараті будову клапана аорти та пояснити принцип його функціонування.
- 2.10. Описати та продемонструвати на препараті оболонки серця. Порівняйте товщину міокарда в різних камерах серця і пояснити її відмінності.
- 2.11. Називати оболонку серця, яка утворює клапани серця. Перерахуйте всі ці клапани.
- 2.12. Називати складові частини провідної системи серця і вкажіть на препараті їх топографію.
- 2.13. Описати рентгенограми серця.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 85-109.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Назвіть та продемонструйте на препараті судину, з якої починається велике коло кровообігу.
- 4.2. Назвіть та продемонструйте на препараті борозни, які знаходяться на зовнішній поверхні серця.
- 4.3. Назвіть та продемонструйте на препараті залишок отвору, який є в міжпередсердній перегородці плодів. Поясніть значення цього отвору для кровообігу в плодному періоді розвитку.
- 4.4. Назвіть та продемонструйте на препараті стулки правого й лівого передсердно-шлуночкових клапанів.
- 4.5. Назвіть та продемонструйте на препараті м'язи шлуночків серця, які беруть участь у функціонуванні передсердно-шлуночкових клапанів.
- 4.6. Назвіть та продемонструйте на препараті частини міжшлуночкової перегородки.
- 4.7. Опишіть топографію вузлів провідної системи серця.
- 4.8. Назвіть судини, контури яких можна побачити на передній рентгенограмі серця.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 13-15.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 6. Анатомія серця (II): будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Знати основні джерела кровопостачання серця, вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах вінцеві артерії та їх кінцеві гілки. 1.2. Знати основні шляхи відтоку венозної крові від стінок серця, вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах вінцеву пазуху серця та вени, які в неї впадають. 1.3. Знати анатомічну будову перикарда (осердя) та вміти продемонструвати на ізолюваних препаратах і на трупі його частини, порожнину та пазухи. 1.4. Знати топографію серця. 1.5. Вміти продемонструвати на скелеті проекцію на передню грудну стінку меж серця, передсердно-шлуночкових отворів, отворів аорти та легеневого стовбура.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати основні джерела кровопостачання серця. 2.2. Описувати на препараті топографію вінцевих артерій та їх кінцевих гілок. 2.3. Називати три основні типи кровопостачання серця. Назвіть ділянки серця, в яких розгалужується права вінцева артерія при рівномірному типі кровопостачання. 2.4. Називати ділянки серця, в яких розгалужується ліва вінцева артерія при рівномірному типі кровопостачання. 2.5. Називати три основні групи вен, які збирають кров зі стінок серця, і продемонструйте на препараті топографію вен, котрі впадають у вінцеву пазуху. 2.6. Описувати передні та найменші вени серця. 2.7. Називати частини, на які поділили осердя в залежності від гістологічної будови. Назвіть, які зв'язки утворює волокнисте осердя. 2.8. Називати і демонструвати на ізолюваних препаратах серця та на трупі пластинки серозного осердя та його порожнину. 2.9. Описати межі пазух осердя та продемонструйте їх на трупі. 2.10. Описувати та продемонструйте на трупі синтопію серця. 2.11. Пропредемонструвати на скелеті проекції верхівки серця та його меж на передню грудну стінку. 2.12. Пропредемонструвати на скелеті проекції передсердно-шлуночкових отворів на передню грудну стінку. 2.13. Пропредемонструвати на скелеті проекції отворів аорти та легеневого стовбура на передню грудну стінку.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 109-127.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть та продемонструйте на препараті кінцеві гілки вінцевих артерій серця. 4.2. Назвіть три основні види кровопостачання серця та вкажіть ділянки серця, які кровопостачає ліва вінцева артерія при рівномірному виді кровопостачання. 4.3. Назвіть та продемонструйте на препараті вени, які впадають у вінцевий синус серця. 4.4. Назвіть артерії та вени, які розташовуються в передній та задній міжшлуночкових борознах серця. 4.5. Пропредемонструйте на трупі поперечну та косу пазухи перикарда. 4.6. Пропредемонструйте на скелеті межі проекції серця на передню грудну стінку. 4.7. Пропредемонструйте на скелеті проекції отворів аорти та легеневого стовбура на передню грудну стінку. 4.8. Пропредемонструйте на скелеті проекції правого та лівого передсердно-шлуночкових отворів на передню грудну стінку.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 13-15. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 7. Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препаратах частини аорти, гілки дуги аорти та варіанти відходження гілок дуги аорти (роботи М.А.Тихомирова). 1.2. Визначати та демонструвати на препаратах початок, хід, відмінності лівої і правої загальної сонної артерії. 1.3. Визначати та демонструвати місце розгалуження загальної сонної артерії на її кінцеві гілки. 1.4. Визначати та демонструвати на препаратах три групи гілок зовнішньої сонної артерії. 1.5. Називати та демонструвати на препаратах органи і групи органів які кровопостачаються за рахунок зовнішньої сонної артерії.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Де починається загальна сонна артерія? Яке співвідношення стовбурів лівої і правої загальних сонних артерій? 2.2. Які частини виділяють у лівої загальної сонної артерії? 2.3. Описувати кровопостачання зубів верхньої щелепи. 2.4. Як кровопостачаються жувальні м'язи? 2.5. Описати кровопостачання скронево-нижньощелепного суглоба. 2.6. Описати кровопостачання зубів нижньої щелепи. 2.7. Чим обмежений сонний трикутник і які артерії в ньому проходять. 2.8. Описати кровопостачання слизової оболонки твердого і м'якого піднебіння. 2.9. Продемонструвати кісткові утворення, до яких притискують загальну сонну, лицеву та поверхневу скронеvu артерії з метою зупинки кровотечі. 2.10. Описати кровопостачання м'язів м'якого піднебіння 2.11. Описати кровопостачання привушної залози. 2.12. Описати кровопостачання язика. 2.13. Описати кровопостачання глотки. 2.14. Описати кровопостачання піднебінних мигдаликів.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 131-143.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Звідки відходять права і ліва загальні сонні артерії? 4.2. На якому рівні і на які гілки поділяється загальна сонна артерія? 4.3. Опишіть топографію стовбура зовнішньої сонної артерії в шийній та защелепній ділянках. 4.4. Опишіть передню групу гілок зовнішньої сонної артерії. 4.5. Опишіть задню групу гілок зовнішньої сонної артерії. 4.6. Опишіть середню групу гілок зовнішньої сонної артерії.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 16. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 8. Внутрішня сонна артерія і підключична артерії.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати початок та демонструвати хід внутрішньої сонної артерії 1.2. Визначати та демонструвати на препаратах частини внутрішньої сонної артерії. 1.3. Визначати та демонструвати на нижній поверхні головного мозку гілки внутрішньої сонної артерії. 1.4. Визначати та демонструвати на препаратах топографію лівої і правої підключичної артерії. 1.5. Визначати на препаратах три відділи підключичної артерії, демонструвати гілки кожного відділу та ділянки, які вони кровопостачають.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Де починається внутрішня сонна артерія? 2.2. Які частини виділяють у внутрішньої сонної артерії? 2.3. Де і скільки згинів утворює внутрішня сонна артерія? 2.4. Яка артерія кровопостачає судинні сплетення бокових шлуночків? 2.5. Яке співвідношення стовбурів внутрішньої і зовнішньої сонних артерій? 2.6. Які гілки віддає внутрішня сонна артерія до мозку і які частки вони кровопостачають? 2.7. Чим відрізняється хід і довжина правої і лівої підключичних артерій? 2.8. Називати і продемонструвати чотири відділи хребтової артерії. 2.9. Описати кровопостачання головного мозку. 2.10. Описати артеріальне кільце мозку. 2.11. Які гілки відходять в першому відділі підключичної артерії і ділянки їх кровопостачання? 2.12. Які гілки відходять в другому відділі підключичної артерії і ділянки їх кровопостачання? 2.13. Які гілки відходять в третьому відділі підключичної артерії і ділянки їх кровопостачання? 2.14. Називати і продемонструвати гілки хребтової артерії до спинного мозку.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 143-160.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте топографічне положення зовнішньої і внутрішньої сонних артерій на шії? 4.2. Назвіть і продемонструйте сонний канал, зоровий канал, верхню зорову щілину. Які артерії в них проходять? 4.3. Опишіть топографію стовбура внутрішньої сонної артерії в порожнині черепа. 4.4. Визначте початок правої і лівої підключичної артерії. 4.5. Назвіть ембріональний початок підключичної артерії. 4.6. Пропредмонструйте топографічні відділи підключичної артерії, чим вони обмежені? 4.7. Опишіть хід, топографію, гілки хребтової артерії.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3, С. 16. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 9-10.

Вени, лімфатичні вузли і судини голови та шиї. Грудна протока. Права лімфатична протока

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Демонструвати на препараті внутрішні, зовнішні, передні яремні вени.
- 1.2. Демонструвати на препараті пазухи твердої мозкової оболони, випускні вени, поверхневі вени мозку, велику мозкову вену, вени мозочка і моста, верхню і нижню очні вени, лицеву і защеlepну вени.
- 1.3. Визначати та демонструвати на препараті притоки зовнішньої яремної вени.
- 1.4. Визначати та демонструвати місця міжвенозних анастомозів, внутрішньочерепні та позачерепні притоки внутрішньої яремної вени.
- 1.5. Знати і демонструвати особливості підключичних, плечо-головних і верхньої порожнистої вен.
- 1.6. Знати джерела утворення, топографію грудної протоки, а також ділянки, з яких вона збирає лімфу, та місце впадання її в венозну систему. Вміти продемонструвати цю протоку на трупі.
- 1.7. Знати та вміти, продемонструвати на трупі топографію міжребрових судин і нерва міжребровому просторі.
- 1.8. Знати загальну характеристику грудних нервів та вміти продемонструвати на трупі міжреброві нерви та ділянки їх іннервації.
- 1.9. Визначати місце лімфатичної системи в судинній системі, а також знати складові частини лімфатичної системи і її функцію.
- 1.10. Демонструвати лімфатичні стовбури, які впадають в праву лімфатичну та грудну протоку.
- 1.11. Демонструвати і називати лімфатичні вузли голови і шиї, знати їх класифікацію.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Які синуси твердої мозкової оболони вливаються у внутрішню яремну вену?
- 2.2. Які внутрішньочерепні притоки має внутрішня яремна вена?
- 2.3. Які позачерепні притоки має внутрішня яремна вена?
- 2.4. Назвіть і продемонструйте притоки зовнішньої яремної вени.
- 2.5. Які анастомози є між внутрішньочерепними і позачерепними притоками внутрішньої яремної вени?
- 2.6. Чим утворена яремна венозна дуга, де вона розміщується?
- 2.7. Що називається венозним кутом?
- 2.8. Називати відомі вам джерела кровопостачання стінок грудної порожнини.
- 2.9. Називати відомі вам джерела кровопостачання органів грудної порожнини.
- 2.10. Називати джерела утворення грудної протоки та місце впадання її в венозну систему. Опишіть і продемонструйте на трупі її топографію.
- 2.11. Називати ділянки, з яких грудна протока, збирає лімфу. Назвіть крім грудної протоки ще один шлях відтоку лімфи від грудної порожнини.
- 2.12. Які основні компоненти входять до складу лімфатичної системи?
- 2.13. Описати відтік крові від головного мозку.
- 2.14. Які протоки сполучають лімфатичну систему з венозною і куди вони впадають?
- 2.15. Які групи лімфатичних вузлів виділяють на голові 5.12. Назвіть, де в тілі людини відсутні лімфатичні судини?
- 2.16. Чим відрізняється будова лімфатичного капіляра від будови кровоносного капіляра.
- 2.17. Описати загальну будову лімфатичного вузла.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 219-232, 307-314.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Назвіть і продемонструйте на основі черепа початок внутрішньої яремної вени.
- 4.2. Назвіть і продемонструйте на препараті пазухи твердої оболони мозку, вени мозку.
- 4.3. Пропредмонструйте яремну венозну дугу та вени, які вона сполучає.
- 4.4. Що утворюється внаслідок злиття правої і лівої плечоголовних вен.
- 4.5. Пропредмонструйте на трупі грудну протоку.
- 4.6. Назвіть рівень утворення грудної протоки та місце її впадання в венозну систему.
- 4.7. Назвіть і продемонструйте регіональні вузли голови та шиї.
- 4.8. Назвіть анастомози між внутрішньочерепними та позачерепними притоками внутрішньої яремної вени.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 16, 24, 26.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 11. Аорта і її частини. Грудна аорта	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Знати джерела кровопостачання грудної порожнини. Вміти демонструвати на трупі частини аорти. 1.2. Вміти описати та продемонструвати на трупі топографію грудної частини аорти та внутрішньої грудної артерії з її гілками.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати частини аорти та продемонструвати їх на трупі, опишіть топографію грудної частини аорти. 2.2. Називати та продемонструвати на трупі пристінкові гілки грудної частини аорти та ділянки, які вони кровопостачають. 2.3. Називати та демонструвати на трупі вісцеральні гілки грудної частини аорти та анатомічні структури, які вони кровопостачають. 2.4. Продемонструвати на трупі верхню порожнисту вену та місце її впадання в серце. Назвіть і покажіть її корені та притоки.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 172-175.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть та продемонструйте на трупі гілки грудної частини аорти, які кровопостачають передню черевну стінку. 4.2. Назвіть джерела кровопостачання міжребрових просторів. 4.3. Назвіть та продемонструйте на трупі рівень впадання напівпарної вени в непарну вену. 4.4. Поясніть відмінність міжребрових нервів від грудних нервів. 4.5. Назвіть м’язи, які іннервуються міжребровими нервами.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 17. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 12. Черевна аорта. Артерії таза.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Демонструвати на препараті черевну частину аорти, визначати її топографію. 1.2. Класифікувати гілки черевної частини аорти, виходячи з розвитку стінок та органів черевної порожнини. 1.3. Демонструвати на препараті гілки черевної аорти, їх хід та ділянки кровопостачання. 1.4. Визначити анастомози між гілками однієї та різних артеріальних систем. 1.5. Демонструвати на препараті загальні клубові артерії, їх хід та місце розгалуження на зовнішню та внутрішню клубові артерії. 1.6. Демонструвати на препараті гілки зовнішньої та внутрішньої клубових артерій, їх хід та ділянки кровопостачання. 1.7. Описувати судини стінок і органів грудної, черевної, тазової порожнини 1.8. Синтезувати відомості про артерії, вени, лімфатичну систему, нервову систему в цілому. 1.9. Вміти методом синтезу отриманих знань визначити і продемонструвати васкуляризацію конкретного органу тулуба чи його стінок. 1.10. Вміти використовувати отримані знання при описанні рентгенограм. 1.11. Вміти малювати схеми будови, розвитку, правописання та кровопостачання вивчених органів і стінок тулуба. 1.12. Демонструвати знання артеріальних анастомозів, їх клінічне значення. 1.13. Вміти демонструвати артеріальні сплетення органів і стінок тулуба.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Визначити скелетотопію та синтопію черевної частини аорти. 2.2. Класифікувати гілки черевної частини аорти. 2.3. Назвіть та продемонструйте на трупі парні та непарні нутрощеві та пристінкові гілки черевної частини аорти. 2.4. Продемонструвати на трупі та опишіть черевний стовбур та його гілки. 2.5. Визначати особливості кровопостачання нирки та надниркової залози. 2.6. Охарактеризувати загальну печінкову артерію та її гілки. 2.7. Називати та демонструвати артерії, які живлять шлунок. 2.8. Називати і продемонструвати артерії, які живлять всі відділи тонкої кишки. 2.9. Називати і продемонструвати на трупі гілки черевної частини аорти, які кровопостачають м'язи та шкіру живота. 2.10. Називати та демонструвати пристінкові гілки внутрішньої клубової артерії. 2.11. Продемонструвати і описати хід, топографію та ділянки кровопостачання внутрішньої соромітної артерії. 2.12. Називати і продемонструвати артерії, які живлять сечовий міхур. 2.13. Визначити особливості кровопостачання прямої кишки	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 175-197.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть артерії, які беруть участь у кровопостачанні надниркової залози. 4.2. Назвіть гілки черевної аорти, які беруть участь у кровопостачанні спинного мозку. 4.3. Назвіть етапи розгалуження ниркової артерії в нирці. 4.4. Назвіть та продемонструйте артерію, яка проходить в печінково-дванадцятипалій зв'язці. 4.5. Назвіть артерію, яка являє собою недорозвинену хвостову аорту. 4.6. Назвіть та продемонструйте артерії, які живлять брижову частину тонкої кишки, сліпу, ободову кишки. 4.7. Назвіть та продемонструйте артерію, яка проходить по верхньому краю підшлункової залози. 4.8. Продемонструйте на препараті топографічну близькість сечоводу, маткової артерії та внутрішньої клубової артерії. 4.9. Назвіть та продемонструйте артерію, яка, виходячи з тазу, знову повертається в нього. 4.10. Назвіть та продемонструйте артерію, яка кровопостачає крижове сплетення.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 17-18. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 13-14.

**Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тазу. Ворітна печінкова вена.
Міжсистемні і системні анастомози.**

1. Мета:

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Знати шляхи відтоку венозної крові від грудної порожнини, вміти продемонструвати на трупі верхню порожнисту вену, її корені, притоки та місце впадання в серце. Вміти описати та продемонструвати на трупі топографію внутрішніх грудних вен.
- 1.2. Знати джерела утворення, топографію, притоки, непарної та півнепарних вен, вміти продемонструвати ці вени на трупі.
- 1.3. Знати топографію венозних сплеть, їх класифікацію в залежності від міста розташування. Знати ділянки яких в них збирається кров, та шляхи відтоку з цих сплеть.
- 1.4. Демонструвати на препараті нижню порожнисту вену, визначити її топографію.
- 1.5. Демонструвати на препараті корені нижньої порожнистої вени
- 1.6. Показати на препараті венозні сплетення органів тазу.
- 1.7. Визначити анастомози між притоками однієї та різних венозних систем, тобто, між системами ворітної та нижньої порожнистої вени, та між системами ворітних вен.
- 1.8. Демонструвати на препараті та визначити топографію ворітної вени.
- 1.9. Визначити анастомози між притоками однієї та різних венозних систем, тобто, між системами ворітної та нижньої порожнистої вени, та між системами ворітних вен.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Називати джерела утворення півнепарних вен, опишіть та продемонструйте на трупі їх топографію та притоки.
- 2.2. Класифікувати хребтові венозні сплетення за топографічним принципом і назвіть ділянки, з яких збирається в них кров. Вказати відомі вам шляхи відтоку з цих сплеть.
- 2.3. Визначити скелетотопію та синтопію нижньої порожнистої.
- 2.4. Визначити топографію та продемонструвати на препараті венозні сплетення тазу.
- 2.5. Демонструвати на препараті корені нижньої порожнистої вени.
- 2.6. Описати вени яєчка та яєчника, продемонструвати їх хід та місце впадання.
- 2.7. Визначити з яких вен утворюється внутрішня клубова вена та продемонструвати на препараті.
- 2.8. Назвати основні анастомози між системами верхньої та нижньої порожнистих вен.
- 2.9. Описати порто-кава-кавальний анастомоз на передній черевній стінці.
- 2.10. Визначити скелетотопію та синтопію ворітної вени.
- 2.11. Назвати і продемонструвати вени, які утворюють ворітну вену та місце її утворення.
- 2.12. Визначити та продемонструвати топографічні взаємовідносини ворітної вени зі структурами, що проходять у печінково-дванадцятипалій зв'язці.
- 2.13. Назвати анастомози між системами ворітної та верхньої і нижньої порожнистих вен.
- 2.14. Описати внутрішньопечінковий анастомоз між ворітною та нижньою порожнистою венами.
- 2.15. Описати порто-кава-кавальний анастомоз на передній черевній стінці.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

**С. 238-245, 215-219,
252-275.**

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Назвіть та продемонструйте корені нижньої порожнистої вени.
- 4.2. Назвіть особливості будови поперекових вен.
- 4.3. Назвіть особливості топографії, будови та впадання вен яєчка та яєчника.
- 4.4. Визначити особливості венозного відтоку від правої та лівої надниркової залози.
- 4.5. Визначіть, як здійснюється венозний відтік від стінок тулуба.
- 4.6. Назвати особливості венозного відтоку від різних відділів прямої кишки.
- 4.7. Назвати вени, які утворюють ворітну вену.
- 4.8. Визначіть, як здійснюється венозний відтік від стінок тулуба.
- 4.9. Назвати особливості венозного відтоку від різних відділів прямої кишки.
- 4.10. Які особливості кровопостачання та венозного відтоку печінки.
- 4.11. Назвати вени, які утворюють ворітну вену.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 23, 25.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 15. Автономна частина периферійної нервової системи.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати та демонструвати на препараті симпатичний стовбур, відділи, топографію, кількість вузлів. 1.2. Аналізувати склад міжвузлових волокон, білих і сірих сполучних гілок; вміти їх демонструвати. 1.3. Визначити та демонструвати нерви, що відходять від вузлів I порядку (симпатичного стовбура) до голови та шиї, органів грудної та черевної порожнини, тазу. 1.4. Знати та вміти демонструвати на трупі великий та малий нутрощеві нерви. 1.5. Демонструвати та вміти визначати склад волокон, проміжні вузли вегетативних сплетень грудної, черевної порожнини, тазу. 1.6. Знати і вміти показати на препаратах корінці, що утворюють парасимпатичні вузли голови та гілки (нерви), що відходять від них; визначити функцію цих нервів. 1.7. Синтезувати матеріал про симпатичну та парасимпатичну іннервацію органів та стінок тулуба	
2. Основні поняття теми. 2.1. Визначити та продемонструвати вищі вегетативні центри. 2.2. Описати та продемонструвати “вогнища” симпатичного та парасимпатичного відділів вегетативної нервової системи. 2.3. Описати відмінність у довжині перед- і післявузлових волокон вегетативної нервової системи. 2.4. Визначати, що відноситься до периферійного відділу вегетативної нервової системи. 2.5. Називати і демонструвати вузли симпатичного стовбура. 2.6. Визначати зв'язок вузлів симпатичного стовбура з спинним мозком та між собою. 2.7. Визначати схему утворення міжвузлових сполучних гілок, білих та сірих сполучних гілок, продемонструвати. 2.8. Визначити та продемонструвати вузли шийного відділу симпатичного стовбура, їх топографію, зв'язок з ядрами спинного мозку, гілки, що відходять від цих вузлів, їх функцію. 2.9. Називати та продемонструвати вузли грудної частини симпатичного стовбура, особливості їх розташування, гілки, що відходять від цих вузлів. 2.10. Описати та показати на препараті поперекові та крижові нутрощеві нерви. 2.11. Описати парасимпатичні ядра черепних нервів (III, VII, IX, X), продемонструвати нерви, у складі яких йдуть прегангліонарні парасимпатичні волокна, 2.12. Називати корінці, що утворюють війчастий вузол, (g. ciliare) продемонструвати нерви, що відходять від цього вузла, описати функцію. 2.13. Визначити корінці, що утворюють g. pterygopalatinum; описати і продемонструвати гілки, що відходять від нього, визначити функцію. 2.14. Описати корінці, що утворюють g. oticum та гілки, які відходять від нього; визначити функцію. 2.15. Визначити вихід чутливих симпатичних і парасимпатичних волокон черевного сплетення, ділянки його іннервації 2.16. Визначити вихід чутливих симпатичних і парасимпатичних волокон верхнього та нижнього брижового сплетень, ділянки іннервації. 2.17. Якими волокнами іннервуються внутрішні органи? 2.18. Визначити схему іннервації серця, описати і продемонструвати поверхневі та глибокі серцеві сплетення. 2.19. Визначити схему іннервації легень. 2.20. Визначити схему іннервації органів черевної порожнини. 2.21. Визначити схему іннервації органів тазу. 2.22. Називати джерела чутливої іннервації органів грудної порожнини, черевної порожнини та органів тазу. 2.23. Визначити зв'язок симпатичного стовбура з спинномозковим нервом. Дати поняття про зони Геда	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 65-83.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Чим сформовані передні та задні корінці спинного мозку. 4.2. Визначити поняття про спинномозковий вузол. 4.3. Визначити і продемонструвати гілки спинномозкового нерва. 4.4. Пропонуйте нерви, що іннервують стінки грудної і черевної порожнини. Опишіть їх. 4.5. В вузлах якого порядку перериваються прегангліонарні симпатичні волокна? 4.6. Як вегетативні волокна потрапляють до органів?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 27. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 16.**Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина, грудна частина, черевна частина, тазова частина.****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Визначати та демонструвати на препараті симпатичний стовбур, відділи, топографію, кількість вузлів.
- 1.2. Аналізувати склад міжвузлових волокон, білих і сірих сполучних гілок, вміти їх демонструвати.
- 1.3. Визначати та демонструвати нерви, що відходять від вузлів I черги (симпатичного стовбура) до голови та шиї, органів грудної та черевної порожнини, тазу.
- 1.4. Знати та вміти демонструвати на трупі великий та малий нутріщеві нерви.
- 1.5. Демонструвати та вміти визначати склад волокон, вузли вегетативних сплетень грудної, черевної, порожнини, тазу.
- 1.6. Синтезувати матеріал про симпатичну та парасимпатичну іннервацію органів та стінок тулуба.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Визначати вузли шийного відділу симпатичного стовбура.
- 2.2. Назвати та продемонструвати вузли грудної частини симпатичного стовбура, особливості їх розташування; описати гілки, що відходять від цих вузлів.
- 2.3. Описати та показати на препараті поперекові та крижові нутрощеві нерви.
- 2.4. Визначати склад чутливих, симпатичних і парасимпатичних волокон черевного сплетення, ділянки його іннервації.
- 2.5. Визначати схему іннервації серця, описати і продемонструвати поверхнєве та глибоке серцеві сплетення.
- 2.6. Визначати схему іннервації органів черевної порожнини.
- 2.7. Визначати схему іннервації органів тазу.

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 79-83.

4. Питання для теоретичного опрацювання.

- 4.1. Чим сформовані передні та задні корінці спинномозкових нервів.
- 4.2. Визначати поняття про спинномозковий вузол.
- 4.3. Визначати і продемонструвати гілки спинномозкового нерва.
- 4.4. Продемонструвати нерви, що іннервують стінки грудної і черевної порожнини. Опишіть їх.
- 4.5. В вузлах якої черги перериваються передвузлові симпатичні волокна.
- 4.6. Як вегетативні волокна потрапляють до органів.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 27.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Тема № 17. Лімфатичі судини та вузли грудної, черевної порожнини та порожнини малого тазу.		
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Класифікувати лімфатичні судини. 1.2. Знати розвиток лімфатичних судин в ембріогенезі. 1.3. Визначити лімфатичні капіляри: будову стінки і функції. 1.4. Описувати лімфатичні судини (інтраорганні і екстраорганні): будову стінки і функції. 1.5. Синтезувати відомості про лімфатичні стовбури: яремний, підключичний, бронхо-середостінний, поперековий, кишкові - їх утворення, топографія, функції. 1.6. Описувати лімфатичні протоки: грудна протока, права лімфатична протока. 1.7. Описувати варіанти та аномалії розвитку лімфатичних проток. 1.8. Описувати вікові особливості будови лімфатичних судин. 1.9. Класифікувати лімфатичні вузли грудної клітки 1.10. Класифікувати лімфатичні вузли черевної порожнини 1.11. Класифікувати лімфатичні вузли порожнини тазу:		
2. Основні поняття теми. 2.1. Лімфатична система: загальна характеристика, функції. Роботи Київської анатомічної школи: Ф.А.Стефаніс, М.С.Спіров, О.А.Сушко, О.І.Свиридов, Л.С.Беспалова, Л.В.Чернишенко. 2.2. Лімфатичні судини: ланки, їх будова, топографія, функції. 2.3. Лімфатична система: грудна протока, її корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему. 2.4. Лімфатична система: права лімфатична протока, її корені, топографія, місце впадіння у венозну систему. 2.5. Лімфатичні судини та вузли грудної порожнини. 2.6. Лімфатичні судини та вузли черевної порожнини. 2.7. Лімфатичні судини та вузли порожнини тазу.		
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.		С. 277-339.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть шляхи відтоку лімфи від молочної залози 4.2. Назвіть шляхи відтоку лімфи від легень 4.3. Назвіть шляхи відтоку лімфи від серця 4.4. Назвіть шляхи відтоку лімфи від стравоходу 4.5. Назвіть лімфатичні судини і регіонарні лімфатичні вузли шлунка, тонкої кишки, товстої кишки, печінки, нирок, матки, яєчників. 4.6. Назвіть лімфатичні судини і регіонарні лімфатичні вузли нирок. 4.7. Назвіть шляхи відтоку лімфи від органів малого тазу.		
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 17-18, 23-25. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.		

Тема № 18.		
Синтетичне заняття: васкуляризація та іннервація органів грудної порожнини, черевної порожнини та порожнини малого таза.		
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати васкуляризацію (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервацію органів грудної порожнини та її стінок 1.2. Визначати васкуляризацію (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервацію органів черевної порожнини 1.3. Визначати васкуляризацію (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервацію порожнини малого таза.		
2. Основні поняття теми. 2.1. Кровопостачання і іннервація сечоводів. 2.2. Кровопостачання і іннервація сечового міхура. 2.3. Кровопостачання і іннервація сечівника. 2.4. Кровопостачання і іннервація надниркових Кровопостачання і іннервація стінок грудної клітки. 2.5. Кровопостачання і іннервація діафрагми. 2.6. Кровопостачання і іннервація трахеї 2.7. Кровопостачання і іннервація бронхів. 2.8. Кровопостачання і іннервація легень 2.9. Кровопостачання і іннервація плеври. 2.10. Кровопостачання і іннервація стравоходу 2.11. Кровопостачання і іннервація серця 2.12. Серце: серцеві нервові сплетення, їх топографія, джерела утворення, склад волокон. 2.13. Серце: інтрамуральні нервові сплетення, їх топографія, джерела утворення, склад волокон. 2.14. Кровопостачання і іннервація осердя. 2.15. Кровопостачання і іннервація спинного мозку. 2.16. Кровопостачання і іннервація стінок черевної порожнини. 2.17. Кровопостачання і іннервація печінки. 2.18. Кровопостачання і іннервація жовчного міхура. 2.19. Кровопостачання і іннервація шлунка. 2.20. Кровопостачання і іннервація тонкої кишки. 2.21. Кровопостачання і іннервація дванадцятипалої кишки. 2.22. Кровопостачання і іннервація порожньої кишки. 2.23. Кровопостачання і іннервація клубової кишки. 2.24. Кровопостачання і іннервація товстої кишки. 2.25. Кровопостачання і іннервація сліпої кишки. 2.26. Кровопостачання і іннервація висхідної ободової кишки. 2.27. Кровопостачання і іннервація поперечної ободової кишки. 2.28. Кровопостачання і іннервація низхідної ободової кишки 2.29. Кровопостачання і іннервація сигмоподібної кишки. 2.30. Кровопостачання і іннервація прямої кишки. 2.31. Кровопостачання і іннервація підшлункової залози. 2.32. Кровопостачання і іннервація селезінки. 2.33. Кровопостачання і іннервація нирок. Будова внутрішньоорганного кровоносного русла нирки. 2.34. Кровопостачання і іннервація яєчників. 2.35. Кровопостачання і іннервація матки. Кровопостачання і іннервація маткових труб. 2.36. Кровопостачання і іннервація піхви. Кровопостачання і іннервація зовнішніх жіночих статевих органів. 2.37. Кровопостачання і іннервація яєчка. 2.38. Кровопостачання і іннервація сім'яносної протоки. 2.39. Кровопостачання і іннервація сім'яних пухирців. Кровопостачання і іннервація передміхурової залози. 2.40. Кровопостачання і іннервація зовнішніх чоловічих статевих органів. 2.41. Кровопостачання і іннервація промежини.		
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.		С. 172-196, 211-216, 238-245, 252-260.
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 17-18, 23, 25, 20-21. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.		

Тема № 19. Судини верхньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати на препараті магістральні артерії верхньої кінцівки. 1.2. Визначити топографію магістральних судин верхньої кінцівки. 1.3. Називати та демонструвати гілки пахвової артерії, ділянки їх васкуляризації. 1.4. Називати та демонструвати гілки плечової артерії, ділянки їх васкуляризації. 1.5. Називати і демонструвати гілки променевої артерії, ділянки їх васкуляризації 1.6. Називати та демонструвати гілки ліктьової артерії, ділянки їх васкуляризації. 1.7. Називати та демонструвати поверхневу і глибоку долонні дуги, їх гілки, області їх васкуляризації. 1.8. Знати класифікацію вен верхньої кінцівки. 1.9. Визначати і демонструвати початок, хід та кінець головної вени верхньої кінцівки. 1.10. Визначати та демонструвати початок, хід та кінець основної вени верхньої кінцівки. 1.11. Називати та демонструвати серединну вену ліктя. 1.12. Називати та демонструвати глибокі вени верхньої кінцівки, їх топографію.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати і демонструвати гілки пахвової артерії в межах трьох трикутників, розташованих на передній стінці пахвової западини. 2.2. Продемонструвати отвори, розташовані на задній стінці пахвової западини. Які артерії через них проходять? 2.3. Називати і демонструвати артерії, які забезпечують кровопостачання плечового суглоба, визначте їх топографію. 2.4. Продемонструвати гілки плечової артерії, їх топографію, та ділянки васкуляризації. 2.5. Називати та продемонструвати артерії, які беруть участь в утворенні артеріальної сітки ліктьового суглоба, їх топографію. 2.6. Називати і продемонструвати гілки променевої і ліктьової артерій, визначіть їх топографію, ділянки васкуляризації. 2.7. Визначати, чим утворені дорзальна сітка зап'ястка, поверхнева і глибока долонні дуги, їх топографія, гілки і ділянки васкуляризації.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 160-172, 232-237.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Продемонструйте пахвову артерію, її топографію. 4.2. Назвіть і продемонструйте гілки пахвової артерії, їх топографію, ділянки васкуляризації. 4.3. Назвіть і продемонструйте гілки плечової артерії, їх топографію, ділянки васкуляризації. 4.4. Продемонструйте променеву артерію та визначте її топографію. 4.5. Продемонструйте і назвіть гілки променевої артерії, їх топографію, ділянки васкуляризації. 4.6. Продемонструйте ліктьову артерію, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 4.7. Продемонструйте на препараті поверхневу та глибоку долонні дуги, визначте, чим вони утворені, їх гілки, ділянки васкуляризації. 4.8. Назвіть і продемонструйте поверхневі та глибокі вени верхньої кінцівки, їх топографію.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 22. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 20. Судини нижньої кінцівки.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати магістральні судини нижньої кінцівки. 1.2. Називати та демонструвати початок та кінець стегової артерії, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.3. Називати та демонструвати початок та кінець підколінної артерії, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.4. Називати і демонструвати початок та кінець задньої великогомілкової артерії, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.5. Називати і демонструвати початок та кінець передньої великогомілкової артерії, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.6. Називати та демонструвати медіальну та латеральну артерії підшовової поверхні стопи, їх топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.7. Називати та демонструвати дорсальну артерію стопи, її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 1.8. Визначати класифікацію вен нижньої кінцівки. 1.9. Називати та демонструвати поверхневі вени нижньої кінцівки, визначати їх початок, хід, місце впадання. 1.10. Називати і демонструвати парні і непарні глибокі вени нижньої кінцівки, їх топографію, місця впадання.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Продемонструвати зовнішню клубову артерію, визначте місце переходу цієї артерії в стегову. 2.2. Продемонструвати стегову артерію, визначте її топографію, назвіть і продемонструйте гілки, ділянки васкуляризації. 2.3. Продемонструвати підколінну артерію, визначте її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 2.4. Продемонструвати задню великогомілкову артерію, визначте її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 2.5. Продемонструвати передню великогомілкову артерію, визначте її топографію, гілки, ділянки васкуляризації. 2.6. Продемонструвати дорсальну артерію стопи, її гілки, ділянки васкуляризації. 2.7. Продемонструвати медіальну та латеральну артерії стопи, підшовові артерії стопи, підшовову артеріальну дугу, її утворення, гілки, ділянки васкуляризації. 2.8. Проводити гомологію кровопостачання верхньої та нижньої кінцівок. 2.9. Продемонструвати велику підшкірну вену, визначте її початок, хід і місце впадання в стегову вену 2.10. Продемонструвати малу підшкірну вену, визначте її початок, хід і місце впадання в стегову вену.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 197-210, 245-252.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте магістральні судини нижньої кінцівки. 4.2. Назвіть і продемонструйте початок та кінець кожної магістральної судини нижньої кінцівки. 4.3. Визначте топографію кожної магістральної судини нижньої кінцівки. 4.4. Назвіть і продемонструйте гілки кожної магістральної судини нижньої кінцівки, визначте ділянки васкуляризації. 4.5. Назвіть і продемонструйте поверхневі вени нижньої кінцівки. 4.6. Назвіть і продемонструйте глибокі парні та непарні вени нижньої кінцівки.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 19, 20-21. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 21. Спинномозкові нерви. Шийне сплетення.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати структури, які відносяться до периферійної нервової системи. 1.2. Знати загальну морфофункціональну характеристику спинномозкових нервів. 1.3. Давати визначення корінців спинномозкових і черепних нервів, склад волокон. 1.4. Давати визначення чутливих вузлів черепних і спинномозгових нервів, їх топографію. 1.5. Описувати і демонструвати утворення спинномозгового нерва. 1.6. Описувати і демонструвати утворення нервових сплетен, зокрема шийного.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Описати утворення спинномозгового нерва. 2.2. Назвати задню гілку I шийного спинномозгового нерва і ділянки її іннервації. 2.3. Назвати задню гілку II шийного спинномозгового нерва і ділянки її іннервації. 2.4. Чим утворено і де знаходиться шийне сплетіння? 2.5. Основні гілки шийного сплетіння і область іннервації. 2.6. Назвати і показати шийну петлю та ділянки її іннервації. 2.7. Назвати і продемонструвати хід під'язикового нерва та його взаємовідношення з верхнім корінцем шийної петлі.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 38-43.
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Звідки починаються рухові волокна верхнього корінця шийної петлі? 4.2. Що іннервують м'язові гілки шийного сплетення? 4.3. Що іннервують задні гілки поперекових спинномозкових нервів?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 28-29. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 22. Плечове сплетення.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Називати та демонструвати стовбури, частини, пучки плечового сплетення. 1.2. Називати та демонструвати довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від медіального пучка. Визначати їх топографію, гілки, ділянки іннервації. 1.3. Називати та демонструвати довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від латерального пучка, їх топографію, ділянки іннервації. 1.4. Називати та демонструвати довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від заднього пучка, їх топографію, ділянки іннервації. 1.5. Називати та демонструвати довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від заднього пучка, їх топографію, ділянки іннервації.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Гілки яких спинномозкових нервів утворюють плечове сплетення? 2.2. Називати і демонструвати стовбури плечового сплетення, визначте їх топографію. 2.3. Називати і демонструвати пучки плечового сплетення. 2.4. Називати і демонструвати аутохтонні м'язи плечового пояса. Які нерви їх іннервують? 2.5. Називати і демонструвати трункофугальні м'язи, які діють на плечовий суглоб. Які нерви їх іннервують? 2.6. Називати і демонструвати трункопетальні м'язи, які діють на плечовий суглоб. Які нерви їх іннервують? 2.7. Продемонструвати пахвовий нерв, визначте його топографію і області іннервації. 2.8. Називати та демонструвати нерви, які іннервують шкіру плеча, передпліччя, кисті. 2.9. Називати і демонструвати нерви, які іннервують м'язи плеча, передпліччя та кисті. 2.10. Які нерви іннервують плечовий, ліктьовий, променево-зап'ястковий суглоби.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 43-49
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Назвіть і продемонструйте стовбури плечового сплетення, їх топографію. 4.2. Назвіть і продемонструйте пучки плечового сплетення, їх топографію. 4.3. Назвіть і продемонструйте короткі гілки плечового сплетення, ділянки їх іннервації. 4.4. Назвіть і продемонструйте довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від медіального пучка. Що вони іннервують? 4.5. Назвіть і продемонструйте довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від латерального пучка. Що вони іннервують? 4.6. Назвіть і продемонструйте довгі гілки плечового сплетення, які беруть початок від заднього пучка. Що вони іннервують?	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 30-32. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 23. Грудні нерви. Поперекове сплетення.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Знати загальну характеристику грудних нервів та вміти продемонструвати на трупі міжреброві нерви та ділянки їх іннервації. 1.2. Знати та вміти продемонструвати на трупі топографію міжребрових судин і нерва в міжребровому просторі. 1.3. Давати визначення поперекового сплетення, визначати його топографію. 1.4. Називати і демонструвати гілки поперекового сплетення, визначати ділянки їх іннервації.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Називати гілки грудних нервів. Опишіть та продемонструйте на трупі міжреброві нерви, вкажіть ділянки їх іннервації. 2.2. Визначати поперекове сплетення, його топографію. 2.3. Називати і демонструвати латеральний шкірний нерв стегна, ділянки його іннервації 2.4. Продемонструвати стегновий нерв, визначте його топографію, гілки, ділянки іннервації 2.5. Продемонструвати затульний нерв, визначте його топографію, ділянки іннервації.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: “Нова Книга”, 2015.	С. 50-56
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Поясніть відмінність міжребрових нервів від грудних нервів. 4.2. Назвіть м'язи, які іннервуються міжребровими нервами. 4.3. Визначте поперекове сплетення, топографію. 4.4. Назвіть і продемонструйте гілки поперекового сплетення, визначте ділянки їх іннервації.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 35-37. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 24. Крижове сплетення. Куприкове сплетення.	
1. Мета: Студент повинен знати та вміти: 1.1. Визначати крижове сплетення, його топографію. 1.2. Демонструвати сідничий нерв, визначати його топографію, ділянки його іннервації. 1.3. Демонструвати загальний малогомілковий нерв, визначати його топографію, гілки та ділянки іннервації. 1.4. Демонструвати глибокий малогомілковий нерв, визначати його топографію, гілки та область іннервації. 1.5. Демонструвати поверхневий малогомілковий нерв, визначати його топографію, гілки та область іннервації. 1.7. Давати визначення крижового сплетення, визначати його топографію. 1.8. Називати та демонструвати короткі гілки крижового сплетення, визначати ділянки їх іннервації.	
2. Основні поняття теми. 2.1. Визначати крижове сплетення, його топографію. 2.2. Називати і демонструвати короткі гілки крижового сплетення, ділянки їх іннервації. 2.3. Визначати крижове сплетення, його топографію. 2.4. Продемонструвати на препараті задній шкірний нерв стегна, ділянки іннервації. 2.5. Демонструвати на препараті сідничий нерв, його топографію, ділянки іннервації. 2.6. Демонструвати на препараті загальний малогомілковий нерв, його топографію, ділянки іннервації. 2.7. Продемонструвати на препараті глибокий малогомілковий нерв, його гілки, ділянки іннервації. 2.8. Продемонструвати на препараті поверхневий малогомілковий нерв, його гілки, ділянки іннервації. 2.9. Проводити гомологію іннервації шкіри і м'язів кисті та стопи.	
3. Рекомендована література. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.	С. 56-65
4. Питання для теоретичного опрацювання. 4.1. Визначте крижове сплетення, його топографію. 4.2. Продемонструйте задній шкірний нерв стегна, його топографію, ділянки іннервації. 4.3. Визначте крижове сплетення, його топографію. 4.4. Назвіть і продемонструйте короткі гілки крижового сплетення, визначте ділянки їх іннервації. 4.5. Продемонструйте сідничий нерв стегна, його топографію, гілки, ділянки іннервації. 4.6. Продемонструйте великогомілковий нерв стегна, його топографію, гілки, ділянки іннервації. 4.7. Продемонструйте поверхневий малогомілковий нерв стегна, його топографію, гілки, ділянки іннервації. 4.8. Продемонструйте глибокий малогомілковий нерв стегна, його топографію, гілки, ділянки іннервації. 4.9. Назвіть і продемонструйте нерви, які іннервують шкіру і м'язи підошовної поверхні стопи. 4.10. Назвіть і продемонструйте нерви, які іннервують шкіру і м'язи дорсальної поверхні стопи. 4.11. Проведіть гомологію іннервації шкіри і м'язів кисті та стопи.	
5. Завдання для самостійного опрацювання теми: 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 36, 39-42. 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.	

Тема № 25.**Синтетичне заняття: васкуляризація та іннервація кінцівок.****1. Мета:**

Студент повинен знати та вміти:

- 1.1. Визначати васкуляризацію (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервація суглобів верхньої кінцівки: суглобів пояса верхньої кінцівки, плечового суглоба, ліктьового суглоба, променево-зап'ясткового суглоба.
- 1.2. Визначати васкуляризацію (артеріальне кровопостачання, венозний і лімфатичний відтік) і іннервація м'язів верхньої кінцівки: м'язів плечового пояса, м'язів плеча, м'язів передпліччя, м'язів кисті.
- 1.3. Визначати васкуляризація (артеріальне кровопостачання і венозний відтік) і іннервація суглобів нижньої кінцівки: кульшового суглоба, колінного суглоба, надп'ятково-гомількового суглоба.

2. Основні поняття теми.

- 2.1. Пахлова артерія: топографія, відділи, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.2. Плечова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.3. Плечова артерія: глибока артерія плеча, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.4. Променева артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.5. Ліктьова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.6. Ліктьова суглобова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
- 2.7. Поверхнева долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
- 2.8. Глибока долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
- 2.9. Тильна зап'ясткова сітка: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
- 2.10. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин.
- 2.11. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Глибокі вени, їх топографія, особливості розташування на кисті, передпліччі і плечі; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.12. Пахлова вена: топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.13. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки.
- 2.14. Зовнішня клубова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.15. Стегнова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.16. Стегнова артерія: глибока стегнова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.17. Підколінна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.18. Передня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.19. Задня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.20. Задня великогомілкова артерія: малоомілкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.21. Присередня підшовова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.22. Бічна підшовова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.23. Тильна артерія стопи: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.24. Вени нижньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин.
- 2.25. Поверхневі вени нижньої кінцівки: велика підшкірна вена, її утворення, топографія; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.26. Вени нижньої кінцівки: класифікація. Глибокі вени, їх топографія, особливості розташування на стопі, гомілці і стегні; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.27. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки.
- 2.28. Стегнова вена: топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах

3. Рекомендована література.

Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І., Ковальчук О. І. Анатомія людини. Том третій. Видання третє, доопрацьоване. Вінниця: "Нова Книга", 2015.

С. 164-172, 197-211, 232-237, 245-252.

5. Завдання для самостійного опрацювання теми:

- 5.1. Замалювати літерні та цифрові позначення на рисунках і в схемах різними (але відповідними) кольорами і заповнити назви відповідних анатомічних термінів необхідними даними в зошиті для контролю самостійної підготовки до практичних занять Модуль 3. С. 19, 22, 37-44.
- 5.2. Вивчити правильні відповіді у тестових завданнях.

Питання до підсумкового модульного контролю Модуль 3

Черепні нерви

1. Назвати дванадцять пар черепних нервів.
2. Класифікація черепних нервів за складом волокон.
3. Класифікація черепних нервів за походженням.
4. Анатомічні відміни черепних і спинномозкових нервів.
5. Загальний план будови рухових черепних нервів. Намалювати схему.
6. Загальний план будови чутливих (справжніх) черепних нервів. Намалювати схему.
7. Загальний план будови змішаних черепних нервів. Намалювати схему.
8. Загальний план будови чутливих черепних нервів, похідних головного мозку.
9. Анатомічні відміни будови чутливих черепних нервів, похідних головного мозку, від справжніх чутливих черепних нервів.
10. I пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
11. II пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
12. III пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, гілки, ділянки іннервації.
13. Загальна будова вегетативного вузла голови: корінці, їх утворення, гілки, їх склад і об'єкти іннервації.
14. Війковий вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
15. IV пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
16. V пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика; внутрішньочерепна частина V пари.
17. V пара черепних нервів: чутливий вузол V пари, його топографія, хід центральних і периферійних волокон.
18. V пара черепних нервів: 1-ша гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
19. V пара черепних нервів: 2-га гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
20. Крилопіднебінний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
21. V пара черепних нервів: 3-тя гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
22. Піднижньощелепний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
23. Під'язиковий вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
24. Вушний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
25. VI пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
26. VII пара черепних нервів і проміжний нерв: розвиток, загальна характеристика, ядра, топографія, гілки, ділянки іннервації.
27. Вегетативні вузли голови, зв'язані із проміжним нервом: їх корінці, гілки, ділянки іннервації.
28. VIII пара черепних нервів: розвиток, частини, їх загальна характеристика, ядра, утворення, топографія.
29. IX пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, гілки, ділянки іннервації.
30. X пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, частини, їх топографія.
31. X пара черепних нервів: гілки головної і шийної частин – їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
32. X пара черепних нервів: гілки грудної і черевної частин – їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
33. XI пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепа, ділянки іннервації.
34. XII пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепа, топографія, ділянки іннервації.

Анатомія серця

1. Серцево-судинна система: компоненти, функції.
2. Розвиток серця в ембріогенезі: джерела розвитку, стадії розвитку, їх характеристика.
3. Вади розвитку серця.
4. Вікові особливості будови серця.
5. Серце: топографія, варіанти положення серця, варіанти форми серця.
6. Серце: зовнішня будова; описати і продемонструвати на препаратах.
7. Серце: камери серця, назвати і продемонструвати на препараті.
8. Праве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні, міжпередсердна перегородка; описати і продемонструвати на препаратах.
9. Правий передсердно-шлуночковий клапан: топографія, стулки, їх будова; описати і продемонструвати на препаратах.
10. Правий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах.
11. Клапан легеневого стовбура: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
12. Міжшлуночкова перегородка: частини, їх будова.
13. Ліве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах.

14. Лівий передсердно-шлуночковий клапан: топографія, стулки, їх будова; описати і продемонструвати на препаратах.
15. Лівий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні; описати і продемонструвати на препаратах.
16. Клапан аорти: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
17. Клапани серця: топографія, будова; описати і продемонструвати на препаратах.
18. Серце: будова стінки.
19. Серце: ендокард, його будова. Які структури серця утворені ендокардом?
20. Серце: міокард передсердь, його будова.
21. Серце: міокард шлуночків, його будова.
22. Провідна система серця: вузли, пучки, їх топографія, функції.
23. Серце: джерела кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
24. Серце: права вінцева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
25. Серце: ліва вінцева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
26. Серце: анастомози між правою і лівою вінцевими артеріями, назвати і описати їх топографію.
27. Серце: описати шляхи відтоку венозної крові від стінки серця.
28. Серце: вінцева пазуха, її топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
29. Осердя (перикард): будова, порожнини, закутки.
30. Серце: проекція серця на передню стінку грудної клітки.
31. Серце: ділянки аускультативні клапанів серця.
32. Велике коло кровообігу. Роботи Гарвея і їх значення.
33. Мале коло кровообігу.
34. Кровообіг плода.

Судини голови та шиї

1. Аорта: частини, їх топографія. Дуга аорти, її гілки: описати і продемонструвати на препараті.
2. Варіанти та аномалії розвитку гілок дуги аорти. Роботи М.А.Тихомирова.
3. Загальна сонна артерія: початок (лівої і правої), їх топографія, гілки; описати і продемонструвати на препараті.
4. Зовнішня сонна артерія: топографія, класифікація гілок.
5. Зовнішня сонна артерія: передня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
6. Зовнішня сонна артерія: язикова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
7. Зовнішня сонна артерія: лицева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
8. Зовнішня сонна артерія: задня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
9. Зовнішня сонна артерія: середня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
10. Зовнішня сонна артерія: поверхнева скронева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті..
11. Зовнішня сонна артерія: верхньощелепна артерія, її топографія, частини, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
12. Внутрішня сонна артерія: частини, їх топографія; описати і продемонструвати на препараті.
13. Внутрішня сонна артерія: шийна, кам'яниста, печериста частини, їх топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
14. Внутрішня сонна артерія: мозкова частина, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
15. Внутрішня сонна артерія: очна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
16. Підключична артерія: початок (правої і лівої артерії), топографічні відділи підключичної артерії, гілки в кожному відділі; продемонструвати на препараті.
17. Підключична артерія: хребтова артерія, частини, їх топографія, гілки кожної частини, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
18. Основна артерія: утворення, топографія, гілки; описати і продемонструвати на препаратах.
19. Артеріальне коло мозку: топографія, утворення, функціональне значення; описати і продемонструвати на препараті.
20. Підключична артерія: внутрішня грудна артерія, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
21. Підключична артерія: щито-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.

22. Підключична артерія: реброво-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препараті.
23. Внутрішня яремна вена: утворення, топографія.; класифікація приток..
24. Внутрішньочерепні притоки внутрішньої яремної вени: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.
25. Позачерепні притоки внутрішньої яремної вени: назвати, описати ділянки збору венозної крові.
26. Крилоподібне сплетення: топографія, утворення.
27. Анастомози між внутрішньочерепними та позачерепними притоками внутрішньої яремної вени.
28. Венозний кут: утворення, топографія; описати і продемонструвати на препаратах.
29. Зовнішня яремна вена: утворення, топографія, притоки.
30. Передня яремна вена: утворення, топографія, притоки. Яремна венозна дуга: топографія, утворення.
31. Плечо-головна вена: утворення, топографія, притоки.
32. Верхня порожниста вена: утворення, топографія, притоки.
33. Грудна протока: корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему.
34. Права лімфатична протока: корені, топографія, місце впадіння у венозну систему.
35. Яремні стовбури: утворення, топографія, ділянки збору лімфи, впадіння до лімфатичних проток.
36. Лімфатичні вузли голови: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи.
37. Лімфатичні вузли шиї: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи.
38. Кровопостачання великого мозку.
39. Кровопостачання мозочка.
40. Кровопостачання стовбура мозку.
41. Кровопостачання і іннервація твердої оболони головного мозку.
42. Кровопостачання та іннервація слизової оболонки носової порожнини..
43. Кровопостачання та іннервація очного яблука.
44. Кровопостачання та іннервація слізозової залози.
45. Кровопостачання та іннервація зовнішніх м'язів очного яблука.
46. Кровопостачання та іннервація зовнішнього вуха.
47. Кровопостачання та іннервація середнього вуха.
48. Кровопостачання та іннервація барабанної порожнини.
49. Кровопостачання та іннервація внутрішнього вуха.
50. Кровопостачання та іннервація привушної залози.
51. Кровопостачання та іннервація піднижньощелепної залози.
52. Кровопостачання та іннервація під'язикової залози.
53. Кровопостачання та іннервація слизової оболонки ротової порожнини.
54. Кровопостачання та іннервація м'якого піднебіння.
55. Кровопостачання та іннервація язика.
56. Кровопостачання та іннервація верхніх зубів.
57. Кровопостачання та іннервація нижніх зубів.
58. Кровопостачання та іннервація глотки.
59. Кровопостачання та іннервація піднебінних мигдаликів.
60. Кровопостачання та іннервація гортані.
61. Кровопостачання та іннервація щитоподібної залози.
62. Кровопостачання та іннервація жувальних м'язів.
63. Кровопостачання та іннервація м'язів лиця (мімічних) м'язів.
64. Кровопостачання та іннервація надпід'язикових м'язів та підпід'язикових м'язів шиї.
65. Кровопостачання та іннервація глибоких м'язів шиї.
66. Кровопостачання та іннервація шкіри лиця.
67. Кровопостачання та іннервація скронево-нижньощелепного суглоба.
68. Стінки вміст і сполучення підскроневої ямки: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.
69. Стінки вміст і сполучення крилопіднебінної ямки: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.

Судини та нерви тулуба

1. Загальна анатомія артерій: анатомічна класифікація; класифікація за будовою стінки артерій; функції різних груп артерій.
2. Закономірності розподілу артерій в організмі людини. Варіанти розгалуження артерій.
3. Розвиток артеріальних судин в ембріогенезі: джерела, механізми розвитку.
4. Розвиток артеріальних судин в ембріогенезі: аортальні дуги, їх похідні. Варіанти та аномалії розвитку артерій. Роботи М.А.Тихомирова.
5. Поняття про органну специфічність кровоносного русла.
6. Гемомікроциркуляторне русло: ланки її функціональна характеристика. Джерела і механізми розвитку судин гемомікроциркуляторного русла в ембріогенезі. Роботи кафедри нормальної анатомії Національного медичного університету ім. О.О.Богомольця.
7. Аорта: частини, топографія, описати і продемонструвати на препаратах.
8. Грудна аорта: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.

9. Грудна аорта: топографія, пристінкові гілки, ділянки їх кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
10. Грудна аорта: топографія, нутрощеві гілки, ділянки їх кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
11. Черевна аорта: топографія, класифікація гілок; назвати і продемонструвати на препаратах.
12. Черевна аорта: пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
13. Черевна аорта: нутрощеві гілки, їх класифікація, топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
14. Черевна аорта: парні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
15. Черевна аорта: непарні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
16. Черевна аорта: черевний стовбур, його топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
17. Черевний стовбур: загальна печінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
18. Черевний стовбур: селезінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
19. Черевна аорта: верхня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
20. Черевна аорта: нижня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
21. Міжсистемні та внутрішньосистемні артеріальні анастомози між гілками черевної аорти.
22. Спільна клубова артерія: утворення, топографія, гілки; описати і продемонструвати на препаратах.
23. Внутрішня клубова артерія: топографія, класифікація гілок, назвати і продемонструвати на препаратах.
24. Внутрішня клубова артерія: пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
25. Внутрішня клубова артерія: нутрощеві гілки, їх топографія, ділянки їх кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
26. Внутрішня клубова артерія: внутрішня соромітна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
27. Загальна анатомія вен: анатомічна класифікація; класифікація за будовою стінки артерій; функції різних груп вен.
28. Закономірності розподілу вен в організмі людини. Корені і притоки вен: визначення.
29. Розвиток венозних судин в ембріогенезі: джерела, механізми розвитку. Варіанти та аномалії розвитку вен. Роботи М.А.Тихомирова.
30. Верхня порожниста вена: утворення (корені), топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
31. Непарна вена: утворення, топографія, класифікація приток; описати і продемонструвати на препаратах.
32. Непарна вена: нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
33. Непарна вена: пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
34. Півнепарна вена: утворення, топографія, класифікація приток; описати і продемонструвати на препаратах.
35. Півнепарна вена: нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
36. Півнепарна вена: пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
37. Додаткова півнепарна вена: топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
38. Міжреброві вени: топографія, притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
39. Вени хребтового стовпа: хребтові венозні сплетення, їх топографія, шляхи відтоку венозної крові.
40. Нижня порожниста вена: утворення (корені), топографія, класифікація приток; описати і продемонструвати на препаратах.
41. Нижня порожниста вена: нутрощеві притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
42. Нижня порожниста вена: пристінкові притоки, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
43. Ворітна печінкова вена: утворення (корені), притоки, ділянки збору венозної крові; топографія; описати і продемонструвати на препаратах.
44. Ворітна печінкова вена: утворення (корені), притоки, топографія, розгалуження в печінці, функціональне значення.

45. Внутрішня клубова вена: топографія, класифікація приток
46. Внутрішня клубова вена: пристінкові притоки, їх топографія, ділянки збору венозної крові; описати і продемонструвати на препаратах.
47. Венозні сплетення малого таза: утворення, топографія, ділянки збору венозної крові.
48. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози: визначення.
49. Порто-кавальні венозні анастомози в ділянці стравоходу.
50. Порто-кавальні анастомози в ділянці прямої кишки.
51. Порто-кавальні анастомози на задній стінці черевної порожнини.
52. Кава-кавальні анастомози на передній стінці черевної порожнини.
53. Порто-кава-кавальний анастомоз на передній стінці черевної порожнини.
54. Кава-кавальний анастомоз на задній стінці черевної порожнини.
55. Кава-кавальний анастомоз в ділянці хребтового стовпа.
56. Лімфатична система: загальна характеристика, функції. Роботи Київської анатомічної школи: Ф.А.Стефаніс, М.С.Спіров, О.А.Сушко, О.І.Свиридов, Л.С.Беспалова, Л.В.Чернишенко.
57. Лімфатичні судини: ланки, їх будова, топографія, функції.
58. Лімфатична система: грудна протока, її корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему.
59. Лімфатична система: права лімфатична протока, її корені, топографія, місце впадіння у венозну систему.
60. Лімфатичні судини та вузли грудної порожнини.
61. Лімфатичні судини та вузли черевної порожнини.
62. Лімфатичні судини та вузли порожнини таза.
63. Автономна частина периферійної нервової системи (вегетативна нервова система): частини, функції, об'єкти іннервації.
64. Відмінності між соматичною нервовою системою і вегетативною нервовою системою.
65. Морфологічні відмінності рефлекторної дуги автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).
66. Морфологічні відмінності між симпатичною і парасимпатичною частинами автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).
67. Вегетативна нервова система: центральний відділ, його класифікація, топографія, утворення.
68. Вегетативна нервова система: периферійний відділ, його компоненти.
69. Вегетативні вузли: класифікація, будова, топографія, відмін від чутливих вузлів.
70. Симпатичний стовбур: топографія, відділи, вузли, їх з'єднання.
71. Сполучні білі гілки: утворення, топографія.
72. Сполучні сірі гілки: утворення, топографія.
73. Шийний відділ симпатичного стовбура: вузли, що його утворюють, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон.
74. Шийний відділ симпатичного стовбура: верхній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації..
75. Шийний відділ симпатичного стовбура: середній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації..
76. Шийний відділ симпатичного стовбура: нижній шийний вузол, його топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації..
77. Грудний відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
78. Великий, малий і найнижчий нутрощеві нерви: їх утворення, склад волокон, топографія.
79. Поперековий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
80. Крижовий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, джерела передгангліонарних волокон, гілки, ділянки іннервації.
81. Вегетативні сплетення черевної порожнини: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
82. Черевне аортальне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, вузли, ділянки іннервації.
83. Вегетативні сплетення малого таза: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
84. Нижнє підчеревне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
85. Об'єкти іннервації головного центру парасимпатичної частини вегетативної нервової системи.
86. Об'єкти іннервації крижового центру парасимпатичної частини вегетативної нервової системи.
87. Кровообіг і іннервація сечоводів.
88. Кровообіг і іннервація сечового міхура.
89. Кровообіг і іннервація сечівника.
90. Кровообіг і іннервація надниркових Кровообіг і іннервація стінок грудної клітки.
91. Кровообіг і іннервація діафрагми.
92. Кровообіг і іннервація трахеї
93. Кровообіг і іннервація бронхів.
94. Кровообіг і іннервація легень
95. Кровообіг і іннервація плеври.

96. Кровообіг і іннервація стравоходу
97. Кровообіг і іннервація серця
98. Серце: серцеві нервові сплетення, їх топографія, джерела утворення, склад волокон.
99. Серце: інтрамуральні нервові сплетення, їх топографія, джерела утворення, склад волокон.
100. Кровообіг і іннервація осердя.
101. Кровообіг і іннервація спинного мозку.
102. Кровообіг і іннервація стінок черевної порожнини.
103. Кровообіг і іннервація печінки.
104. Кровообіг і іннервація жовчного міхура.
105. Кровообіг і іннервація шлунка.
106. Кровообіг і іннервація тонкої кишки.
107. Кровообіг і іннервація дванадцятипалої кишки.
108. Кровообіг і іннервація порожньої кишки.
109. Кровообіг і іннервація клубової кишки.
110. Кровообіг і іннервація товстої кишки.
111. Кровообіг і іннервація сліпої кишки.
112. Кровообіг і іннервація висхідної ободової кишки.
113. Кровообіг і іннервація поперечної ободової кишки.
114. Кровообіг і іннервація низхідної ободової кишки
115. Кровообіг і іннервація сигмоподібної кишки.
116. Кровообіг і іннервація прямої кишки.
117. Кровообіг і іннервація підшлункової залози.
118. Кровообіг і іннервація селезінки.
119. Кровообіг і іннервація нирок. Будова внутрішньоорганного кровоносного русла нирки.
120. Кровообіг і іннервація залоз.
121. Кровообіг і іннервація яєчників.
122. Кровообіг і іннервація матки.
123. Кровообіг і іннервація маткових труб.
124. Кровообіг і іннервація піхви.
125. Кровообіг і іннервація зовнішніх жіночих статевих органів.
126. Кровообіг і іннервація яєчка.
127. Кровообіг і іннервація сім'яносної протоки.
128. Кровообіг і іннервація сім'яних пухирців.
129. Кровообіг і іннервація передміхурової залози.
130. Кровообіг і іннервація зовнішніх чоловічих статевих органів.
131. Кровообіг і іннервація промежини.

Судини і нерви верхніх та нижніх кінцівок

- 2.28. Пахвова артерія: топографія, відділи, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.29. Плечова артерія: топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.30. Плечова артерія: глибока артерія плеча, її топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.31. Промісна артерія: топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.32. Ліктьова артерія: топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.33. Ліктьова суглобова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровообігу.
- 2.34. Поверхнева долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровообігу.
- 2.35. Глибока долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровообігу.
- 2.36. Тильна зап'ясткова сітка: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровообігу.
- 2.37. Долонна зап'ясткова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровообігу.
- 2.38. Артеріальні анастомози кисті.
- 2.39. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин. Анастомози між поверхневими венами.
- 2.40. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Глибокі вени, їх топографія, особливості розташування на кисті, передпліччі і плечі; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.41. Пахвова вена: топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.42. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки.
- 2.43. Зовнішня клубова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.44. Стегнова артерія: топографія, гілки, ділянки кровообігу; описати і продемонструвати на препаратах.

- 2.45. Стегнова артерія: глибока стегнова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.46. Підколінна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.47. Передня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.48. Задня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.49. Задня великогомілкова артерія: малогомілкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.50. Суглобова колінна сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
- 2.51. Присередня кісточкова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
- 2.52. Бічна кісточкова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
- 2.53. П'яткова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
- 2.54. Присередня підшвова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.55. Бічна підшвова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.56. Тильна артерія стопи: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.57. Артеріальні анастомози стопи.
- 2.58. Вени нижньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин.
- 2.59. Поверхневі вени нижньої кінцівки: велика підшкірна вена, її утворення, топографія; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.60. Вени нижньої кінцівки: класифікація. Глибокі вени, їх топографія, особливості розташування на стопі, гомілці і стегні; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.61. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки.
- 2.62. Стегнова вена: топографія, притоки; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.63. Периферійна нервова система: компоненти, їх загальна характеристика.
- 2.64. Спинномозковий нерв: утворення, топографія, гілки; відповідність сегментам спинного мозку
- 2.65. Задні гілки спинномозкових нервів: склад волокон, топографія, ділянки іннервації.
- 2.66. Задня гілка I шийного спинномозкового нерва: склад волокон, топографія, ділянки іннервації.
- 2.67. Задня гілка II шийного спинномозкового нерва: склад волокон, топографія, ділянки іннервації.
- 2.68. Передні гілки спинномозкових нервів: склад волокон; загальні закономірності будови та топографії передніх гілок різних спинномозкових нервів.
- 2.69. Грудні нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
- 2.70. Міжреброві нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
- 2.71. Загальні принципи будови соматичних нервових сплетень
- 2.72. Шийне сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.73. Шийне сплетення: діафрагмовий нерв, його склад волокон, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.74. Плечове сплетення: утворення, топографія, частини, класифікація гілок.
- 2.75. Плечове сплетення: стовбури, пучки, їх топографія; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.76. Плечове сплетення: надключична частина, її топографія, компоненти; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.77. Короткі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.78. Короткі гілки плечового сплетення: пахвовий нерв, його топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.79. Плечове сплетення: підключична частина, її топографія, компоненти; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.80. Довгі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.81. Довгі гілки плечового сплетення: м'язово-шкірний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.82. Довгі гілки плечового сплетення: серединний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.83. Довгі гілки плечового сплетення: ліктьовий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки

іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.

- 2.84. Довгі гілки плечового сплетення: променевий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.85. Довгі шкірні гілки плечового сплетення: їх утворення, топографія, ділянки іннервації
- 2.86. Поперекове сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.87. Поперекове сплетення: стегновий нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.88. Поперекове сплетення: затульний нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.89. Крижове та куприкове сплетення: утворення, топографія, класифікація гілок.
- 2.90. Крижове сплетення: короткі гілки, їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.91. Короткі гілки крижового сплетення: соромітний нерв, склад волокон, його топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.92. Довгі гілки крижового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.93. Довгі гілки крижового сплетення: сідничний нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.94. Великогомільковий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.95. Загальний малогомільковий нерв: його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації; описати і продемонструвати на препаратах.
- 2.96. Куприкове сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
- 2.97. Кровопостачання і іннервація м'язів спини.
- 2.98. Кровопостачання і іннервація м'язів грудей.
- 2.99. Кровопостачання і іннервація м'язів живота.
- 2.100. Кровопостачання і іннервація м'язів плечового поясу.
- 2.101. Кровопостачання і іннервація м'язів плеча.
- 2.102. Кровопостачання і іннервація м'язів передпліччя.
- 2.103. Кровопостачання і іннервація м'язів кисті.
- 2.104. Кровопостачання і іннервація м'язів таза.
- 2.105. Кровопостачання і іннервація м'язів стегна.
- 2.106. Кровопостачання і іннервація м'язів гомілки.
- 2.107. Кровопостачання і іннервація м'язів стопи.
- 2.108. Кровопостачання і іннервація суглобів пояса верхньої кінцівки.
- 2.109. Кровопостачання і іннервація плечового суглоба.
- 2.110. Кровопостачання і іннервація ліктьового суглоба.
- 2.111. Кровопостачання і іннервація променево-зап'ясткового суглоба.
- 2.112. Кровопостачання і іннервація кульшового суглоба.
- 2.113. Кровопостачання і іннервація колінного суглоба.
- 2.114. Кровопостачання і іннервація надп'яtkово-гомількового суглоба.
- 2.115. Кровопостачання і іннервація пальців кисті (тильна і долонна поверхні).
- 2.116. Кровопостачання і іннервація I пальця кисті .(тильна і долонна поверхні).
- 2.117. Кровопостачання і іннервація пальців стопи (тильна і підошвова поверхні).
- 2.118. Іннервація шкіри верхньої кінцівки.
- 2.119. Іннервація шкіри нижньої кінцівки.

На кожному практичному занятті навчальна діяльність студента оцінюється таким чином:

«5» - 4 бали

«4» - 3 бала

«3» - 2 бала

«2» - 0,5 балів

Студентам, які написали реферати за запропонованими темами і виступили з цими рефератами на практичному занятті, до кількості балів за поточну навчальну діяльність додається відповідна кількість балів за індивідуальну роботу (не більше 12 балів).

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при умові виконання вимог навчальної програми, відпрацювання усіх навчальних занять (лекцій і практичних занять) та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 54 балів - [кількість практичних занять – 27; 27×2 бали (« 3» - 2 бали)= 54 балів].